

Omslag: *Floris Tilanus*

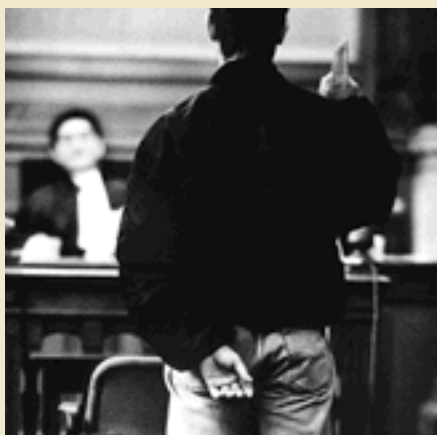
474 Nieuw voor het Advocatenblad: de **Kroniek pensioenrecht 2004-2005**, met de ontwikkelingen in een specialisme dat binnen de advocatuur verankerd is geraakt. In dit nummer het eerste deel.

482 Verhalen over slecht functionerende curatoren zijn er te over. Wat zegt de rechter? Hanteert hij een duidelijke lijn bij de beoordeling van de vraag of de **curator binnen zijn speelruimte** bleef dan wel de bevoegdheden overtrad?

486 Onlangs wees de Hoge Raad een arrest waarin de **partij-getuige** een rol speelde. Een nieuwe bewijsregel beperkt de rechter in zijn vrijheid. Een transparant en consequent bewijsrecht verzet zich daartegen.

In de volgende nummers:

- ▶ Kroniek Pensioenrecht deel II
- ▶ De advocateneed
- ▶ Verschoningsrecht mediator
- ▶ Wet op de jeugdzorg
- ▶ Class action goes Europe
- ▶ 'Over mijn advocaat'

ARTIKELN

- 474** Kroniek pensioenrecht 2004-2005
*R. Achttienribbe, B.J. Bodewes,
A.W. Cramer en W.P.M. Thijssen*
- 482** N partijgetuigen = o getuigen?
Fokke Fernhout
- 486** Aansprakelijkheid van curatoren
Alice Koop

VASTE RUBRIEKEN

- 464 ACTUALITEITEN**
- ▶ Nieuwe gedragsregel inzake *conflict of interest*
 - ▶ Tien Tips voor de Beginnend Advocaat op Zoek naar Roem, *Matthijs Kaaks*
 - ▶ Advocaat daagt Kluwer om Fidura
 - ▶ Big Brother voor juristen?
 - ▶ Meerderheid tegen afschaffing procuraat
 - ▶ Rechters moeten Ja zeggen tegen Europa
 - ▶ 'Geen sadistisch gestreep in declaraties'
- 490 BOEKBESPREKING**
Scholtens' krijgskunst
Georg van Daal
- 492 DE CULTUUR VAN**
Maurice van Valen
Jan Pieter Nepveu
- 494 MOORDKUIL**
Problemen met de GBA
Ilija Petkovski
- 495 RECHTER SCHRIJFT TERUG**
Jan van der Does
- 496 REACTIES & BRIEVEN**
Toetsing door Raad voor rechtsbijstand
- 507 DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN**
- VAN DE ORDE**
- 473** ▶ Dekencommentaar:
Nieuwe deken, nieuwe plek
- 498** ▶ Terugblik op het tuchtrecht in 2004,
Marian Pirinu
- 502** ▶ Informatie Ordevergadering 2005
- 504** ▶ Personalia

Optreden tegen eigen cliënten sneller toegestaan

College van Afgevaardigden, 23 juni

Jan Pieter Nepveu

Op misschien wel de warmste dag van het jaar kwam het College van Afgevaardigden bijeen in Utrecht. Op de agenda onder meer de aanpassing van gedragsregels 7, 12 en 13. Maar de vergadering was vooral gedenkwaardig doordat het de laatste was onder voorzitterschap van Jeroen Brouwer.

‘Het is zulk mooi weer, dus ik dacht: we organiseren wat binnen.’ Met deze kwinkslag opende Jeroen Brouwer de vergadering in een airconditioned zaal op de vierde verdieping van de jaarbeurs.

De afgevaardigden zijn in groten getale gekomen. Ze stemmen in met het benoemen van Els Unger tot opvolger van Jeroen Brouwer (68 stemmen vóór, één onthouding). Bert Bouma – tot voor kort deken in Almelo – wordt unaniem gekozen als nieuw lid van de Algemene Raad. Brouwer deelt mee dat in september nog een nieuw lid zal worden voorgedragen: Willem Bekkers, oud-deken in Utrecht en oud-lid van het Hof van Discipline.

Naar aanleiding van de mededelingen, onder andere over de Commissie Advocatuur en de succesvolle symposia in dierentuinen, heeft niemand vragen. Alleen J. Kneppelhout (Rotterdam) had wel wat willen horen over de BAR (Beheer Advocaten Registratie). De Orde, de Raden voor Rechtsbijstand en de Raad voor de rechtspraak hebben deze maand namelijk een convenant getekend over de invoering van een landelijke registratie van advocaten. Kneppelhout is ‘allergisch’ voor het woord convenant. Guido Schakenraad (Algemene Raad) legt uit dat de BAR eigenlijk geen convenant is, maar een protocol. Het heeft niets van doen met het door sommigen verafschuwde Convenant Kwaliteitsborging Advocatuur. Het protocol heeft enkel ten doel dat je als advocaat veranderingen van adresgegevens en status maar bij één organisatie hoeft te melden.

CONFLICT OF INTEREST

Ter discussie staan een paar gedragsregels, allereerst regel 7. In beginsel behoort je niet op te treden tegen eigen cliënten of die van je kan-

toorgenoten. Onder strikte voorwaarden wil de Algemene Raad een dergelijk optreden nu toch mogelijk maken. Vooral grote kantoren zouden daarbij gebaat zijn.

H. Cotterell (Breda en Middelburg) vindt procederen tegen een bestaande cliënt ‘vrij ver gaan’. Hij mist een deugdelijke onderbouwing van het voorstel door de Algemene Raad. ‘De tijdgeest zou het met zich mee brengen, wat dat ook moge zijn, en er zou al lang discussie over bestaan. We begrijpen dat grote kantoren en grote cliënten met problemen zitten. Maar voordat we toestaan dat advocaten tegen een bestaande cliënt op mogen treden, moet er een principiële discussie gevoerd worden. Eerder kunt u niet op onze steun rekenen.’

Brouwer geeft een weerwoord en zegt impliciet dat Breda en Middelburg achter de feiten aanlopen: ‘Ik zou menen dat het voorstel bijna het codificeren is van een realiteit waar we al jaren mee te maken hebben,’ aldus de deken.

De fractie Arnhem windt zich op over de mogelijkheid dat je als advocaat de in het voorstel gestelde voorwaarden kunt omzeilen, mits de bestaande cliënt daar toestemming voor geeft (7 lid 6). Cliënten die het kennelijk niet bezwaarlijk vinden dat hun advocaat tegenstrijdige belangen behartigt of over vertrouwelijke informatie beschikt, kunnen daar om wat voor reden dan ook voor kiezen. Dat wordt nog eens uitdrukkelijk bevestigd door Koos de Blécourt (Algemene Raad). In Arnhem kunnen ze het nauwelijks geloven. ‘De Blécourt spreekt als iemand van een groot kantoor die nog meer ruimte wil creëren,’ zegt woordvoerder P. van Wersch.

De Blécourt krijgt evenwel steun uit Den Haag en Amsterdam, en van de algemeen deken. ‘Niets verhindert de advocaat om striktere normen aan te houden. Maar grote cliënten, die veel verschillende zaken hebben uitstaan, moet je deze voorziening bieden,’ aldus Brouwer. Hij vraagt de afgevaardigden om de voorgestelde gedragsregels goed te keuren, en dat doen ze met een grote meerderheid.

CONFRATERNELE CORRESPONDENTIE

Na de lunch komt de confraternele correspondentie aan de beurt (Gedragsregels 12 en 13). De huidige regelgeving verbiedt advocaten

zich voor de rechter te beroepen op confraternele correspondentie, tenzij... In de voorgestelde regelgeving mogen zij zich juist wél op confraternele correspondentie beroepen, tenzij...

De bestaande regeling stamt volgens Brouwer nog uit een tijd waarin advocaten hun onderlinge correspondentie veelal voor zichzelf hielden en daarvan geen afschrift verstrekten aan hun cliënten. Sindsdien is er veel veranderd, en dat is de voornaamste reden de gedragsregels te willen wijzigen. Er wordt al langer gesproken, toch blijkt de animo voor wijziging vandaag niet groot. De vrees bestaat dat een proces straks al begint wanneer een advocaat zijn eerste briefje schrijft.

Cotterell heeft zich verdiept in de historie van de regeling. Hij vindt het een waardevolle regel, die in de praktijk zonder veel problemen functioneert en advocaten onderscheidt van andere juristen.

Cotterell is vooral geïntrigeerd door Brouwers verwijzing naar verouderde communicatiemethoden. ‘Het woord carbon heb ik een paar keer in uw toelichting gelezen, en dat roept de gedachte op dat we ons onder een heel bedaalde regel gebukt weten. Maar ik heb daar niets van kunnen terugvinden, en ik ben teruggegaan tot 1810. Het is steeds de bedoeling van deze regel geweest ruimte te scheppen om een oplossing te zoeken, zonder dat je als advocaat meteen gebonden wordt aan de dingen die je misschien iets te snel zegt.’

Cotterell denkt dat de openheid niet bevorderd wordt, iets wat de huidige tijdgeest wel verlangt, door de bescherming van de confraternele correspondentie prijs te geven. ‘Je belemmert juist de openheid, doordat iedereen terughoudender gaat schrijven en niet laat zien wat hij werkelijk van de zaak denkt.’

Ook andere sprekers zien weinig reden voor aanpassingen. De huidige regeling functioneert goed. Welk probleem los je op? Waarom zou je het risico willen lopen dat de onderlinge correspondentie in procedures belangrijker wordt dan andere stukken? T. van Schagen (Haarlem) heeft in Haarlem bij de rechterlijke macht al geluiden gehoord: ‘Hemeltje, bespaar ons dat we de ronde van de advocaten erbij krijgen. We hebben al zo veel producties. Straks krijgt je er nog geschillen bij tussen advocaten

MATTHIJS KAAKS

Tien Tips voor de Beginnend Advocaat op Zoek naar Roem

onderling, over hoe ze hun brieven bedoeld hebben.'

Met het oog op de klok, en gehoord de gemiddelde opvatting in het College, stelt Brouwer voor dat de Algemene Raad het onderwerp nog eens rustig gaat bekijken.

WID/MOT

Later in de middag volgt nog enige discussie over de vraag hoe de Orde toezicht gaat houden op de naleving van de Wid en Wet MOT. Tijdens eerdere bijeenkomsten is daar al uitvoerig over gesproken. Het toezicht zal uit twee onderdelen bestaan: de reguliere en de bijzondere onderzoeken. De Orde zal het reguliere toezicht verzorgen via CCV (Centrale Controle Verordeningen), steekproeven en tuchtrecht. Het BFT (Bureau Financieel Toezicht) behoudt de bevoegdheid om bijzondere onderzoeken te verrichten naar zaken met een verhoogd risico. BFT is een onderdeel van Justitie. Afgevaardigden vrezen een geldverslindend systeem zonder voordelen. Waarom zou de Orde moeten opdraaien voor een overheidstaak, vragen zij zich af. J. Peek (Breda): 'Het lijkt erop dat wij een operatie optuigen die honderdduizenden euro's gaat verslinden, waarbij we toch min of meer een hulpje zijn van de BFT, en waar BFT zelf ook allerlei onderzoeken kan doen. We helpen de autoriteiten, zonder dat daar iets tegenover staat. Is door u wel het maximale uitonderhandeld?'

Ed van Liere beantwoordt de sprekers, waarna Brouwer concludeert dat de Algemene Raad kan voortgaan op de ingeslagen weg, met dien verstande dat de afgevaardigden een dringend beroep doen om toch vooral maximaal te onderhandelen.

AFSCHEID

Tegen vijven is het tijd voor dankwoorden aan Guido Schakenraad en Jeroen Brouwer. Zowel Brouwer als Schakenraad worden bedolven onder loftuitingen.

Zo'n laudatio door het College is natuurlijk niet goed voor Brouwers karakter, denkt spreker Loek Eenens (Den Haag). Hij is daarom op zoek gegaan naar enig tegenwicht en heeft wat leden van het College geconsulteerd. En ja, er blijkt tóch een vuiltje te zijn. 'Sommigen van ons vonden sommige gedeeltes van jouw voorwoorden in het *Advocatenblad* of in ons jaarverslag soms wat moeilijk, waardoor wij sommige passages wel twee of drie keer moesten lezen,' zegt Eenens.

Namens het College biedt hij Brouwer een 'dik en moeilijk' boek aan, Geografie van goed en kwaad, geschreven door de Leidse hoogleraar rechtsfilosofie Andreas Kinneging. Het is volgens een recensent vooral geschreven voor 'cultuurdragende professies met een publiek belang'. 'Welnu Jeroen,' besluit Eenens, 'van één van die professies heb jij je een ware exponent getoond. Jeroen Brouwer: een groot deken. Tat Twan Asi*: dat zijt gij.'

Er volgt een lange, staande ovatie.

De nieuwe Gedragsregel 7 wordt met toelichting gepubliceerd in Advocatenblad 2005-11 van 12 augustus

* Zie het voorwoord van Jeroen Brouwer in het Jaarverslag 2004 van de Nederlandse Orde van Advocaten

1 Zorg regelmatig voor leuke kleine persberichtjes (op Internet) in de trant van: 'Buk & De Jong Advocaten hebben nieuwe huisstijl'. 'Buk en De Jong hebben de geelgerande watertor geadopteerd in Artis.' 'Buk en De Jong gaan uit elkaar.' 'Buk gaat verder als Buk.' *Advocatie.nl* schrijft er graag over.

2 Kies een opvallende naam. Zoiets als: De Hofstad Advocaten. Voor een startend Haags kantoor een ideale naam op dit moment. Of neem een stagiaire aan die Mol heet en noem het kantoor Talpa. Eventueel later te wijzigen in Tien Advocaten. 'Onze belangen worden behartigd door Tien Advocaten.' Cliënten houden daar wel van. De vraag is of de Orde zal eisen dat er werkelijk tien advocaten aan het kantoor verbonden zijn.

3 Gebruik als logo een zwarte stip. Dat levert een leuk en risicoloos merkgeschil op met Nauta Dutilh waarover de media gniffelend zullen vermelden: 'Topkantoor verliest wederom met stip van eenpitter.'

4 Hang succes aan de grote klok. Als er geen gewonnen vonnissen kunnen worden uitgevent, probeer het dan met de *deals*: 'Fusie verpleeghuis Lupine en Zorginstelling Concordia begeleid door Buk & De Jong.' Zie ook onder 1.

5 Plaats af en toe een ronkende vacature in *NRC Handelsblad* waarin minimaal drie medewerkers worden gevraagd wegens onstuimige groei van de praktijk. Vergeet niet te benadrukken dat het kantoor goed geoutilleerd is en professionaliteit hoog in het vaandel heeft staan. Niemand controleert of de vacatures werkelijk bestaan. Als er naar wordt geïnformeerd, klaag dan over het bedroevende niveau van de sollicitanten.

6 Lanceer publiekelijk een onderzoek met een pakkende uitkomst. (Houdt de uitkomst vertrouwelijk tot het onderzoek is afgerond). 'Onderzoek door Buk & De Jong: 73% van het Midden- en Kleinbedrijf is voor No Cure No Pay.'

7 Schrijf veel ingezonden brieven, liefst badinerend van toon en altijd ondertekend met mr. X, advocaat te Y.

Aarzel niet deze brieven vooral aan te bieden in de periferie. Van de *Leeuwarder Courant* tot het *Limburgs Dagblad*. Desnoods alleen met de boodschap dat vonnissen van een gerechtshof 'arresten' worden genoemd, een briefje dat bij herhaling kan worden ingestuurd.

8 Lease gedurende de zomermaanden een opzichtige *Sports Utility Vehicle*, bijvoorbeeld een Hummer met koevanger, zet in grote kapitalen BUK & DE JONG Advocaten op de lak en laat iemand dagelijks rondjes rijden door de grachtengordel.

9 Als het in de zomer rustig is, begin dan een zaak voor gedupeerde beleggers tegen een bank of beursfonds. Gedupeerde beleggers vallen in de categorie raapzaken. Je raapt ze bij wijze van spreken van de straat. Of neem een kansloze zaak aan die veel aandacht trekt. Over een omgangsregeling met een herdershond bijvoorbeeld. Wat ook altijd nog kan is een kort geding tegen de staat. Maakt niet uit waarover. Dat doet het meestal wel goed in komkommertijd.

10 Lift mee op de bekendheid van de cliënt. Voor strafrechtadvocaten is dit gesneden koek. Maar civilisten maken er nog weinig gebruik van. Vooral echtscheidingsadvocaten laten hier veel kansen liggen. Maak een deal met een vooraanstaand roddelblad. Als de cliënt niet meewerkt, biedt dan aan de declaratie te matigen. Dat wordt later wel weer terugverdiend.

Advocaat daagt Kluwer om Fidura

Lex van Almelo, journalist

Dat softwarepakket Fidura Office tekortkomingen bevat en Kluwer hem een schadevergoeding van bijna € 10.000 moet betalen, is voor advocaat Ton Steinz niet genoeg. Hij acht de exonatieclausule van Kluwer onverbindend en gaat in hoger beroep tegen het vonnis van de rechtbank, omdat Kluwer de resterende schade niet vergoedt.

Acht jaar geleden verliet Ton Steinz De Vos & Steinz. Hij begon met Nederlanders te begeleiden die een huis en/of grond kopen in Frankrijk. Samen met een notaris, fiscalist en vier medewerkers houdt hij nu kantoor in Laren. Op de zeven pc's in het kantoor draaide in 2001 Windows 98. Onder dit besturingsstelsel zou van het kantoorautomatiseringspakket Fidura Office volgens het reclamemateriaal van Kluwer 'een goede performance' mogen worden verwacht. Bovendien beweerde Kluwer: 'Door de modulaire opzet worden (...) het dossier- en relatiebeheer en de uren- en financiële administratie moeiteloos geïntegreerd', terwijl Fidura bovendien 'een uitermate gebruiksvriendelijk en toegankelijk pakket' was. Steinz hapte op 11 december 2001 toe.

De goede performance en gebruiksvriendelijkheid bleken echter al snel tegen te vallen. Omdat Steinz veel samenwoners als cliënt heeft moet hij brieven aan twee personen met verschillende namen kunnen adresseren, maar dat kan niet met Fidura Office. Verder archiveert Steinz de dossiers van zijn cliënten op naam, terwijl Fidura Office werkt met

dossiernummers, zodat steeds moest worden opgezocht welk nummer bij welke cliënt hoort. Irritant was ook dat de helptoeets niet werkte en er niet meer dan twee modules tegelijk gebruikt konden worden. Bovendien bleek het zeer omslachtig declaraties met Fidura aan te maken en konden veel handelingen alleen met de muis worden verricht in plaats van het toetsenbord, hetgeen RSI bevordert.

'ZEER OMSLACHTIG'

De helpdesk noch de Kluwer-technicus, die een dag over de vloer kwam, konden iets aan de problemen verhelpen. Steinz staakte de betalingen aan Kluwer, die in haar algemene voorwaarden bedingt dat conflicten eerst moeten worden voorgelegd aan de Stichting Geschillen Oplossing Automatisering. Dat deed Steinz dan ook, maar Kluwer liet simpelweg weten niet te willen meewerken aan de oplossing van het geschil. Daarop stapte Steinz naar de rechtbank in Den Bosch. De rechter probeerde beide partijen tijdens twee comparities tot een schikking te bewegen, maar volgens Steinz bood Kluwer steeds te weinig.

Op 13 april jl. deed de rechtbank 's-Hertogenbosch uitspraak: het programma is 'zeer omslachtig en onhandig', terwijl de algemene voorwaarden van Kluwer 'buitengewoon onevenwichtig' zijn. Kluwer moet Steinz € 8890,86 betalen (exclusief wettelijke rente en kosten). Volgens Steinz is dit slechts 40 procent van de schade die hij werkelijk heeft geleden. De rechter vindt echter dat Kluwer zich kan beroepen op de exonatieclausule, waarin zij haar aansprakelijkheid voor fouten beperkt tot de hoogte van de berekende licentievergoedingen.

Steinz heeft het geld binnen, maar vindt dat Kluwer

de aansprakelijkheid teveel beperkt. 'Ik heb Kluwer gevraagd of zij een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering heeft en hoe groot de dekking daarvan is. Kluwer heeft daarover geen informatie willen verstrekken. Nu Kluwer de rest van de schade niet betaalt, ga ik in beroep.'

Kluwer gaat niet tegen het vonnis in beroep. 'Voor ons is de uitspraak bindend en sluitend,' zegt een woordvoerder. 'Wij nemen alle klachten van klanten serieus en in dit geval was het van ons niet correct om de geschillencommissie te negeren.'

PARKEERLICHTEN

Volgens Gerard Bottemanne van onderzoeksbureau GBNED, dat onlangs alle softwarepakketten voor de advocatuur heeft onderzocht, is de Fidura Office-versie die Steinz heeft gekocht wat omslachtig voor kleine kantoren. 'Steinz had zich beter kunnen informeren, maar aan de andere kant heeft de leverancier ook een informatieplicht.'

Steinz heeft gehoord dat Kluwer met enkele andere Fidura-gebruikers een schikking heeft getroffen, maar dat ontkent Kluwer.

Dat Steinz als enige een procedure heeft doorgezet, komt ook een beetje voort uit zijn procedeerlust. 'In mijn praktijk voer ik weinig procedures meer en als ik privé ergens tegenaan loop, pak ik dat soms aan. Ik heb pas een procedure gewonnen omdat mijn auto ten onrechte was weggesleept en een andere procedure omdat de parkeerlichten van de Lancia zoveel stroom verbruikten, dat na een avond de accu leeg was. Van deze procedures hebben ook heel wat anderen geprofiteerd.'

De processtukken van de zaak tegen Kluwer staan op www.steinzn.nl.

(advertentie)

Ordevergadering 30 september Leeuwarden

Van kroeg naar kroeg.

Meer info: <https://www.balienet.nl>

Big Brother voor juristen?

Patrick van IJzendoorn, Londen

De Britse juridische wereld koestert gemengde gevoelens over het toelaten van televisiecamera's in rechtszalen. Dat blijkt uit een consultatieronde van het ministerie van Grondwetzaken onder advocaten, slachtoffergroepen, rechters, journalisten, politieagenten en andere belanghebbenden. De grootste zorg is de kwetsbare positie van getuigen. Het tonen van rechtszaken aan een breed publiek maakt deel uit van het 'open justice'-concept van de Britse regering. Binnen enkele weken zal justitiebaas, Charlie Falconer, reageren op de bevindingen van het onderzoek.

Waar in Nederland het voordragen van de tenlastelegging en de uitspraak in belangrijkste strafzaken op het journaal te zien valt, daar is de camera sinds 1925 een verboden apparaat in de Britse rechtszalen. Sterker, er mag niet eens worden getekend. Zelfs de verslaggeving van de schrijvende pers is aan grenzen gebonden, bijvoorbeeld waar het gaat om het openbaar maken van het strafblad van de verdachte. Sky TV mocht na vele smeekbeden een stenograaf afvaardigen naar een proces. Alleen bij uitspraken van de Law Lords in het Hogerhuis, de Britse Hoge Raad, zijn camera's aanwezig.

Door het toelaten van camera's zou Falconer justitie toegankelijker maken voor een breder publiek. 'Justice' moet niet alleen 'been done', maar ook 'seen to be done'. Dit argument speelde bijvoorbeeld bij het Lockerbie-proces, dat ondanks fel aandringen van journalisten en nabestaanden niet werd uitgezonden. Bovendien zou de burger kunnen zien dat de rechtspraak, in de woorden van mediajurist Mark Stephens, meer is dan een gekostumeerd bal.

GEÏNTIMIDEERD

Falconer is zich bewust van de gevaren. Tijdens een debat – waarbij ook de schoonzus van O.J. Simpson meedeed – wees hij erop dat hij geen mediacircus rond processen wil, zoals het geval was bij de processen tegen O.J. Simpson en de Engelse au-pair Louise Woodward. Hij maakte zich vooral zorgen om de posities van slacht-

De rechtzaal, waar de verdachten van de Lockerbie aanslag terecht stonden, voorzien van camera's. Bij deze rechtzaal hoorden grote AV voorzieningen, zodat de beelden direct over de wereld konden worden verspreid.

offers, juryleden en met name getuigen. Het Britse rechtssysteem steunt op mensen die in persoon bewijs komen leveren. De vrees bestaat dat getuigen niet durven te komen wanneer de cameraploegen staan te wachten.

Aan de andere kant bestaat de vrees dat advocaten zich niet zozeer tot de jury richten, maar tot de camera, net zoals Britse kamerleden dat plegen te doen sinds de opheffing van het filmverbod in de jaren tachtig. Showprocessen of niet, de Bar Council is in principe voor het opheffen van een totaalverbod op camera's. Volgens woordvoerder Bruce Holder QC is het aan de rechter en niemand anders om te bepalen of een proces geschikt is om op camera vast te leggen.

Afgelopen voorjaar draaide er een 'pilot' bij de Londense High Courts, uitgevoerd en betaald

door de vijf grootste omroepen. John Battle, advocaat en jurist van het televisiestation ITN, schreef in de juridische bijlage van *The Times* dat de aanwezigheid van camera's geen enkele invloed op de zaken had, waarbij moet worden aangetekend dat er bij appèlzaken juist amper getuigen opdraven. Hij werd bijgevalen door de vice-voorzitter van de Internationale Bar Association, Marie Dyhrberg uit Nieuw-Zeeland, een land waar al tien jaar camera's meedraaien in rechtszalen. Tegen *The Guardian* zei ze dat de 'I'm a key witness – get me out of here'-vrees ongegrond is. 'Getuigen voelen zich meer geïntimideerd door procespartijen dan door cameramensen.'

[http://www.dca.gov.uk/consult/courts/broadcasting-cp\(r\)28-04.pdf](http://www.dca.gov.uk/consult/courts/broadcasting-cp(r)28-04.pdf)

‘Geen sadistisch gestreep in declaraties’

Noorden inventariseert klachten over Raden

Michel Knapen, journalist

Advocaten weten niet hoe de Raad voor Rechtsbijstand werkt, zegt Den Haag. Bij ons zijn er weinig conflicten over bewerkelijke toevoegingszaken, reageert Amsterdam. Toch vinden advocaten in Noord-Nederland het tijd om klachten over declaraties bij de Raad voor Rechtsbijstand te inventariseren.

Het artikel ‘Dief van eigen portemonnee’ in de nieuwe rubriek **Moordkuil** (*Advocatenblad* 9, 24 juni 2005) is hem uit het hart gegrepen. ‘Ik heb dezelfde ervaringen met de Raad voor Rechtsbijstand in Leeuwarden’, zegt advocaat Meindert Doornbos van Doornbos Suringar Wiersema Advocaten uit Assen. In het artikel beschrijft de Leeuwardense advocaat Tjalling van der Goot zijn declaratieperikelen met de Raad voor Rechtsbijstand in zijn stad. Doornbos, tevens deken te Assen, herkent zich in dat beeld. ‘Zend je een declaratie in, dan duurt het altijd lang voordat je wat hoort, én ze doen er moeilijk over.’

Nieuw is die klacht niet, verklaarbaar wel. De Raad voor Rechtsbijstand Leeuwarden heeft zelf al in zijn jaarplan geschreven ‘terughoudend’ te zijn om bewerkelijke toevoegingszaken te vergoeden. Dat veel advocaten daarover klagen, is Doornbos bekend. Nu wordt er ook iets met die klachten gedaan: advocaten in de drie noordelijke provincies worden opgeroepen hun klachten niet langer binnenskamers te houden, maar deze nadrukkelijk kenbaar

te maken. Zij kunnen daarvoor terecht bij de Stichting Drentse Strafrechtadvocaten en bij de baliewerkgroepen strafrecht in Groningen en Friesland. Doornbos: ‘Als we eind juli de klachten hebben geïnventariseerd, gaan we met de directeur van de Raad voor Rechtsbijstand praten.’ Naar verwachting zal het gesprek in september plaatsvinden. Niet overal in het land lijken de frustraties even groot. Amsterdam is blijkbaar minder ‘conflictgevoelig’, zegt Herman Schilperoort, stafmedewerker van de Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam. Hij zegt het dossier van Van der Goot niet te kennen, en verwijst naar de schriftelijke reactie van Piet Huisman, directeur van de Raad te Leeuwarden (verderop in dit nummer). Schilperoort wijst wel op het casuïstische karakter van de beoordeling van uiterst bewerkelijke zaken en de beoordelingsruimte die beschikkers hebben. Dat kan leiden tot verschillende inzichten over de hoogte van de vergoeding. Schilperoort: ‘Voor advocaten bestaat de mogelijkheid om bezwaar aan te tekenen. Die weg heeft Van der Goot blijkbaar niet willen bewandelen.’

In Amsterdam zijn er over bewerkelijke toevoegingszaken volgens Schilperoort weinig conflicten. ‘De Amsterdamse Raad heeft met de Raden van Toezicht afspraken gemaakt die erin voorzien dat urengelonden declaraties op verzoek van de Raad kunnen worden begroot.’

Volgens Jan van Dijk, directeur van de Raad voor Rechtsbijstand te Den Haag, heeft het conflict een andere oorsprong: hij denkt dat

Meer over dit onderwerp in de rubriek Reacties & brieven, op pagina 496.

veel advocaten niet weten hoe de Raden werken. ‘Ik ben er niet blij mee wanneer bij advocaten het gevoel bestaat dat er geen begrip is voor hun situatie. Maar deze advocaat heeft te zeer gereageerd vanuit vooroordelen over hoe de Raden opereren. Overigens is de laatste jaren gewerkt aan een verbetering van de communicatie, waardoor het onderlinge begrip is toegenomen.’ Van Dijk denkt dat het probleem over vergoeding van bewerkelijke zaken goed te verklaren is: daarover zijn gewoon nooit gemeenschappelijke afspraken gemaakt. Een werkgroep, met vertegenwoordigers van de vijf Raden onderzoekt nu of dergelijke afspraken mogelijk zijn. Zolang dat niet het geval is, blijven advocaten afhankelijk van beoordelingen van individuele beschikkers van de Raden. Van Dijk: ‘Maar de suggestie, dat zij met een bijna sadistisch genoegen in declaraties zitten te strepen, bestrijd ik ten zeerste.’ Ook de Raad in Den Haag maakt het ‘regelmatic’ mee dat advocaten het niet eens zijn met de wijze waarop wordt omgesprongen met hun declaraties. Van Dijk verwijst hen allereerst naar de commissies van bezwaar. ‘Vergeet echter niet dat er sprake is van gemeenschapsgeld. Dat legt ons een specifieke verantwoordelijkheid op. Doordat we declaraties altijd zorgvuldig beoordelen, is er voldoende vertrouwen in het systeem ontstaan. Juist daardoor is het draagvlak voor hogere uurtarieven gestegen.’

Datum	Uren	Med.	Tarief	Uren	Redrag BTW's	Decl. nr.	Omschrijving
14/05/2004	overleg met kantoorgenoten	NV	38,00	0,30	7,50	19,0	memo
14/05/2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,30	11,40	19,0	overleg
14/05/2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,40	15,20	19,0	overleg
14/05/2004	brief aan derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	aan H. Hoger Beroep
14/05/2004	tel. gesprek met derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	O.v.J.
14/05/2004	tel. gesprek met derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	H. & B.
14/05/2004	tel. gesprek met derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	
14/05/2004	tel. gesprek met derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	
14/05/2004	stude ontvangen stukken	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	appl-akke
14/05/2004	stude ontvangen stukken	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	tel. overleg
13/05/2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,20	7,60	19,0	overleg
13/05/2004	tel. gesprek met derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	R.C.
13/05/2004	zoek- en naslagwerkzaam	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	rechtsmiddel
13/05/2004	zoek- en naslagwerkzaam	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	
13/05/2004	brief aan derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	R.C.
13/05/2004	overleg	HA	47,50	2,00	95,00	19,0	Amhem
09/05/2004	voorbereiding conf.	HA	47,50	0,70	33,25	19,0	aan PBC
09/05/2004	bezoek gedeelde	HA	47,50	1,30	61,75	19,0	H. & B.
09/05/2004	overleg	HA	47,50	1,00	47,50	19,0	naar Zutphen
09/05/2004	overleg pleetso	HA	47,50	0,50	23,75	19,0	
09/05/2004	stude ontvangen stukken	HA	47,50	0,70	33,25	19,0	verhoor R.C.
09/05/2004	overleg	HA	47,50	2,00	95,00	19,0	Leeuwarden
09/05/2004	voorbereiding conf.	HA	47,50	1,50	71,25	19,0	
09/05/2004	stude ontvangen stukken	HA	47,50	0,70	33,25	19,0	R.C.
09/05/2004	stude ontvangen stukken	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	R.C.
09/05/2004	tel. gesprek met derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	aan P. v.
09/05/2004	stude ontvangen stukken	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	
09/05/2004	brief aan derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	
14/05/2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	

2004	overleg met kantoorgenoten	NV	38,00	0,30	7,50	19,0	
2004	overleg	TG	47,50	1,80	71,25	19,0	Zutphen
2004	stude ontvangen stukken	TG	47,50	1,00	47,50	19,0	
2004	conf. met client elders	TG	47,50	1,00	47,50	19,0	
2004	zitting in strafzaak	TG	47,50	1,00	47,50	19,0	R.C.
2004	overleg	TG	47,50	1,80	71,25	19,0	Leeuwarden
2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	V. Leeuwen
2004	brief aan derde	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	R.C.
2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	O.v.J.
2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	overleg R.C.
2004	zoek- en naslagwerkzaam	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	ADM
2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	1,50	61,75	19,0	overlevering
2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	O.v.J.
2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	0,30	14,25	19,0	NOVA
2004	tel. gesprek met derde	TG	47,50	0,20	9,50	19,0	Polite Doornichem
2004	conf. met client elders	TG	47,50	2,10	95,75	19,0	Polite Doornichem
2004	overleg met kantoorgenoten	NV	38,00	0,30	11,40	19,0	
2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,40	15,20	19,0	
2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,30	11,40	19,0	overleg
2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,30	11,40	19,0	overleg
2004	overleg	NV	38,00	0,20	7,60	19,0	overleg
2004	stude ontvangen stukken	NV	38,00	0,40	15,20	19,0	
2004	tel. gesprek met derde	AV	38,00	0,10	3,80	19,0	
2004	stude ontvangen stukken	AV	38,00	0,20	7,60	19,0	aan H. Hoger Beroep
2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,20	7,60	19,0	aan P. v.
2004	tel. gesprek met derde	NV	38,00	0,30	11,40	19,0	Polite Doornichem
2004	overleg met kantoorgenoten	NV	38,00	0,20	7,60	19,0	
2004	stude ontvangen stukken	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	met T. van der Goot
2004	tel. gesprek met derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	
2004	brief aan derde	HA	47,50	0,20	9,50	19,0	

Meerderheid tegen afschaffing procuraat

Ongeveer tweederde van de advocaten is tegen afschaffing van het procuraat. Dat blijkt uit een onderzoek van de studenten D. van der Wilt en H. van der Burg, uitgevoerd tijdens een afstudeerstage bij Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn. Aan het onderzoek hebben 249 advocaten van zowel grote als kleine kantoren deelgenomen. De precieze getallen: 35,3% is voorstander van de afschaffing van het procuraat, 63,1% is tegen en 1,6% twijfelt. Opvallend is dat er meer tegenstanders van afschaffing zijn te vinden onder advocaten werkzaam bij de grote kantoren. Van hen zegt 67,8% tegenstander te zijn van afschaffing, terwijl 55,7% van de advocaten werkzaam bij kleine(re) kantoren verklaart tegenstander te zijn.

Van der Wilt en Van der Burg vroegen ook naar de motivatie van de respondenten. Tegenstanders van afschaffing wijzen onder andere op de belangrijke administratieve functie van de procureur, de onbekendheid met plaatselijke gewoontes, de te verwachten overbelasting en chaos bij de griffies en de vrees voor kostenstijgingen. Voorstanders van afschaffing verwachten juist kostenbesparingen en wijzen op het Landelijk Uniform Rolreglement (dat dan wel overal uniform toegepast zou moeten worden) en 'verouderde systeem' dat het procuraat zou vormen.

Heeft u belangstelling voor de precieze cijfers en de motivering van de advocaten, mail dan naar l.wopereis@advocatenorde.nl

Advocaten opgepakt na opstand in Uzbekistan

Op 13 mei 2005 brak een gewelddadige opstand uit in Andijan, Uzbekistan. Tijdens het geweld verkondigde officiële bronnen vanuit de regering van president Islam Karimov dat het leger met geweld een opstand van extremisten neersloeg, waarbij 169 'bandieten' werden gedood. Toen na afloop van het bloedbad uiteindelijk onafhankelijke journalisten werden toegestaan, is gebleken dat onder de naar schatting 750 slachtoffers, ook vrouwen en kinderen waren.

Toen mensenrechtenadvocaten na afloop van het geweld probeerden de identiteit van een aantal burgerslachtoffers van de gewelddadigheden te achterhalen, werden zij neergeslagen of gearresteerd. Omdat de media in Uzbekistan volledig wordt gecontroleerd door de staatsautoriteiten, is het onderzoek van mensenrechtenactivisten naar de ware aard van de opstand van vitaal belang. De mensenrechtenadvocaten die thans zijn gearresteerd lopen een grote kans te worden gefolterd in de gevangenissen van Uzbekistan, aangezien foltering op grote schaal plaats vindt, zelfs indien zij voor slechts korte tijd vastzitten.

De volgende prominente advocaten zijn door de Uzbekistaanse autoriteiten gearresteerd. Allereerst Saidjahon Zainabidinov, voorzitter van de mensenrechtengroep 'Apelliatsia' (Appeal) in Andijan. Nadat hij zijn oogengetuigenverslag uitbracht aan de internationale pers, werd hij gearresteerd en gedurende drie dagen vastgehouden. Ten tweede werd mensenrechtenadvocaat Sobithon Ustabaev gearresteerd terwijl hij vreedzaam protesteerde tegen de gebeurtenissen in Andijan. Hij behoort tot de 'Namangan groep van bescherming van mensenrechten' en heeft vijftien dagen vastgezeten. Ten derde werden twee leden van een bekende mensenrechten organisatie 'Ezgulik', Ulugbek Bakirov en Fazleddin Gafurov, geslagen en lastig gevallen door autoriteiten terwijl zij onderweg waren om getuigen te ondervragen over de gebeurtenissen in Andijan.

Mensenrechtenorganisatie Human Rights First is een briefencampagne begonnen voor deze Uzbekistaanse advocaten; voor meer informatie zie onder meer: http://www.humanrightsfirst.org/defenders/hrd_uzbekistan/alerto60105_andijan.htm Voor informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten, zie de website: www.advocatenvooradvocaten.nl. U kunt ook contact opnemen met het Secretariaat, mr. Ruth Kok & mr. Jarinde Temminck Tuinstra, e-mail: info@advocatenvooradvocaten.nl

Jaaroverzicht tuchtrechtspraak

Net als vorig jaar heeft de afdeling Juridische Zaken van het bureau van de Nederlandse Orde een Terugblik tuchtrechtspraak geschreven. In de terugblik over het jaar 2004 onder meer aandacht voor reikwijdte van het tuchtrecht, de procestaal in het tuchtrecht, de vrijheid en onafhankelijkheid van de advocaat (Gedragsregel 2), de geheimhoudingsverplichting (Gedragsregel 6), meeluisteren en opnemen (Gedragsregel 36) en het informeren van de deken (Gedragsregel 37). *De terugblik op het tuchtrecht in 2004 staat op pagina 498 van dit nummer*

Rechters moeten Ja zeggen tegen Europa

Lex van Almelo

Maakt de EU pas op de plaats, de invloed van het Europese en internationaal recht gaat onverminderd door. De bestuursrechter moet daarom actiever naleving van het Europees recht controleren. En in de toekomst zullen uitspraken van de Hoge Raad vertaald moeten worden.

Op 31 mei jl. maakte Jan Jans in zijn oratie als hoogleraar nationaal en internationaal bestuursrecht in Groningen 'enkele opmerkingen over de gevolgen van de Europeanisering van het bestuursrecht voor de grondslagen van de bestuursrechtspraak'. Naar zijn oordeel is de Nederlandse bestuursrechtspraak na de invoering van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) enigszins doorgeschoten in de richting van rechtsbescherming. Daardoor verwaarloost de bestuursrechter de controle op het rechtmatig handelen van het bestuur.

Jans maakt, in een hier en daar nogal technisch betoog, duidelijk dat het Europese Hof van Justitie feitelijk voorschrijft actiever te controleren of het bestuur zich heeft gehouden aan de Europese regels. Als 'eerste-lijns' Europese rechter moet de bestuursrechter daarvoor de grenzen van het geding opzoeken of oprekken om de doorwerking van het Europese recht zoveel mogelijk te bevorderen.

Volgens Jans beslecht het Europees recht hiermee de actuele discussie over de invoering van een relativiteitsvereiste, over de ambts-halve toetsing aan het Europees recht en over de zogenoemde bedenkingen- respectievelijk grondenfuik waarmee de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State appellanten afknijpt. Invoering van een relativiteitsvereiste zou erop neerkomen dat de rechter bestuursorganen minder vaak kan controleren omdat alleen personen die als direct-belanghebbende worden beschouwd een besluit kunnen aanvechten. Verder zijn de mogelijkheden van de bestuursrechter om ambts-halve te toetsen aan het Europees recht (ofwel: het Europees recht erbij te halen af als partijen dat niet doen) nu te beperkt. En ook de genoemde procedurele fui-

ken verhinderen de controle op het bestuur teveel. 'Het vinden van een nieuwe balans tussen de rechtsbeschermings- en controlefunctie lijkt wenselijk en noodzakelijk,' concludeert Jans dan ook.

RECHT VAN DE TOEKOMST

De grondlegger van de Algemene wet bestuursrecht, Michiel Scheltema, gaat in zijn oratie *Het recht van de toekomst* enkele stappen verder. Niet alleen de bestuursrechter, maar de hele rechtspraak en de wetgever met zijn adviseurs moeten de blik richten op het Europese en internationale recht. Eén van de gevolgen van de internationalisering van het recht, die Scheltema bij zijn aantreden als hoogleraar in Utrecht besprak, is dat de rol van de Nederlandse wetgever kleiner wordt, terwijl de rol van de Nederlandse rechter toeneemt. Internationale regelgeving komt tot stand in oncontroleerbare processen, waarop de Nederlandse wetgever weinig invloed heeft. Daardoor neemt het belang van controle door de rechter toe. Scheltema durft de stelling aan dat 'het standpunt van de Nederlandse rechter vaker en duidelijker in overeenstemming is met opvattingen in de Nederlandse samenleving, dan dat van de Nederlandse inbreng bij de totstandkoming van internationale regelgeving'. Daarom zouden 'wij op het internationale niveau meer vertrouwen moeten hebben in het democratisch gehalte van de rechtsvorming door de rechter dan van rechtsvorming door de wetgever'.

Om de doorwerking van het internationale recht in de Nederlandse rechtspraak te bevorderen, zouden alle rechterlijke colleges – niet alleen de Hoge Raad – een adviseur moeten hebben. Zij zouden zich bijvoorbeeld kunnen laten bijstaan door een *amicus curiae*, ofwel 'een vriend van het hof'. Verder moeten Nederlandse rechters meer aandacht besteden aan de oordelen van buitenlandse collega's. De wetenschap heeft de taak deze voor de rechter

te ontsluiten. En om buitenlandse collega's op de Nederlandse rechtspraak te attenderen, zouden relevante uitspraken niet alleen in het Nederlands moeten worden gepubliceerd.

In een Europees Burgerlijk Wetboek ziet Scheltema weinig. In Nederland kunnen wij wel denken dat ons contractenrecht heel goed is, maar in de praktijk worden contracten steeds vaker volgens Angelsaksisch recht opgemaakt. Dwingend Europees recht moet zich beperken tot noodzakelijke uniformering. Voor de rest moet harmonisatie worden nagestreefd door onderlinge afstemming en vrijwillige samenwerking. Zo beveelt Scheltema de Raad van State aan te overleggen met buitenlandse wetgevingsadviseurs.

Het boekje met de oratie van Scheltema is flinterdun. Het soortelijk gewicht des te hoger.

J.H. Jans:

Doorgeschoten?

Europa Law Publishing, Groningen 2005.

ISBN 90 76871 493. € 15.

M. Scheltema:

Het recht van de toekomst

Uitgeverij Kluwer, Deventer 2005.

ISBN 90 13 02617 6. € 10.

AGENDA

Stichting Jo Maes/Capra Prijs 2005

Het bureau Capra Advocaten en Adviseurs heeft ter gelegenheid van het afscheid van haar voormalige partner mr. J.M.M.B. Maes, de Stichting Jo Maes/Capra Prijs 2005 in het leven geroepen. De stichting stelt jaarlijks een scriptieprijs ter beschikking voor studenten aan een Nederlandse Universiteit die een scriptie hebben geschreven over een onderwerp op het gebied van het ambtenarenrecht, het arbeidsrecht dan wel

het algemeen bestuursrecht, die gewaardeerd is met een cijfer 8 of hoger. Met de toekenning van de prijs is een geldbedrag gemoeid van 5.000 euro. Belangstellenden dienen hun scriptie, opgesteld in de Nederlandse taal, vóór 1 november 2005 toe te sturen. Het scriptiereglement is te verkrijgen bij de secretaris. Tel.: 070-364 81 02, e-mail adres: j.blanken@capra.nl of via de website www.capra.nl.

Identiteitsfraude

Dinsdag 6 september a.s. organiseert het Juridisch Genootschap 's-Hertogenbosch een bijeenkomst over identiteitsfraude: mr. A.L. Speijers, Officier van Justitie en Hoofd van de Afdeling Onderzoek en Expertise van het Functioneel Parket gaat op de verschillende vormen van dit verschijnsel in. Aan de orde komt o.a. bestrijding en beheersing van de toenemende criminaliteit op het gebied van documenten als huwelijksakte en reisdocumenten in

combinatie met andere gegevens, ten behoeve van bijvoorbeeld het aannemen van een valse identiteit of het leeghalen van een bankrekening.

De bijeenkomst begint om 20.00 uur en vindt plaats in Hotel Mövenpick, Pettelaarpark 90, 's-Hertogenbosch. Aanmelding: uiterlijk 31 augustus a.s. bij mr. R.E. Koopman, secretaris van het genootschap, tel. 0411-675533, e-mail koopman@bogaertsen-groenen.nl.

NVER-Scriptieprijs 2005

De Nederlandse Vereniging voor Europees Recht introduceert een jaarlijkse scriptieprijs voor studenten (500 euro), ter bevordering van het enthousiasme voor en de belangstelling in het Europese recht. Studenten aan een Nederlandse of Vlaamse universiteit die een scriptie hebben geschreven over een Europeesrechtelijk onderwerp die gewaardeerd is

met een cijfer 8 of hoger, kunnen meedingen.

Belangstellenden dienen hun scriptie, opgesteld in de Nederlandse, Engelse, Duitse of Franse taal, in te leveren vóór 15 september 2005. Het scriptiereglement is te verkrijgen bij het secretariaat van de NVER: tel. 070-515 39 34, e-mail: nver@nver.nl of via de website www.nver.nl.

Congres: Vennootschapsbelasting 2007 in Europees perspectief

Het congres wordt georganiseerd door de Radboud Universiteit Nijmegen en vindt plaats op 21 september 2005, van 14:00 tot 18:00. Het staat in het teken van de toenemende belastingconcurrentie in de Europese Unie op het terrein van de vennootschapsbelas-

ting en belicht de aangekondigde vennootschapsbelastinghervormingen in Nederland, Duitsland en België.

Op www.symposia.cpo.nl vindt u meer informatie en kunt u zich aanmelden.

Jonge Balie Arnhem

Het nieuw bestuur van de Jonge Balie Arnhem bestaat uit: mr. Bart Vliexs, voorzitter; mr. Loesje Frankfort; vice-voorzitter; mr. Evelin Smits, secretarissen; mr. Edzard Zwolve, penningmeester; en mr. Geeske Hissink en mr. Angelique Hendriks, leden.

Het nieuwe adres van de vereniging is: postbus 1126, 6501 BC Nijmegen, secretaris.jongebaliearnhem@hogeveenbroek.nl.

(advertentie)

Advocaatenkantoor Wapperom

gevestigd te Dordrecht

Zoekt: **Advocaat / juridisch medewerker**

die in het bijzonder werkzaam zal zijn in het asiel- en vreemdelingenrecht.

De kandidaat moet beschikken over:

- goede communicatieve vaardigheden
- kennis van het asiel-, vreemdelingen- en strafrecht
- is geen voorwaarde wel een pré.

Schriftelijke sollicitaties met curriculum vitae binnen 14 dagen te richten aan Mr. P.J. Wapperom.
Wijnstraat 209, 3311 BV Dordrecht
tel. 078 - 639 99 00

www.nortonrose.com

 NORTON ROSE

at **Norton Rose**

who knows where your **career**
could **take you?**

Norton Rose is een wereldwijd opererend advocatenkantoor, met 20 vestigingen in 17 landen. Norton Rose is vooral actief in de sectoren Banken & Financiële Instellingen, Energie & Infrastructuur, Transport & Technologie en op het gebied van het internationaal ondernemingsrecht.

Norton Rose Amsterdam is opgericht in 2002. Bij het kantoor zijn inmiddels 35 advocaten werkzaam. Het kantoor kenmerkt zich door een open cultuur, een praktische instelling en een pioniersgeest die past bij een jong kantoor.

Wij zijn op zoek naar:

Beginnende of gevorderde advocaat-stagiaires

op het gebied van:

- **Financieringen** (Asset finance, Acquisition finance, Securitisations)
- **Energie** (Sectorgericht ondernemingsrecht, toezichtwetgeving, handel)
- **Ondernemingsrecht** (Fusies en Overnames, Private Equity, Kapitaalmarkt transacties)

- **Procesrecht** (Nederlands, Internationaal, Arbitrage)
- **Ruimtelijk bestuursrecht en milieurecht** (Gebiedsontwikkeling, PPS, ruimtelijke ordening)

Wij vragen goede studieresultaten, een gedreven persoonlijkheid die past binnen het team, uitstekende communicatieve vaardigheden, een goede beheersing van de Engelse taal en een flexibele instelling.

Wij bieden uitstekende arbeidsvoorwaarden, een collegiale werksfeer in een jonge en professionele werkomgeving, een goede begeleiding en een interessante praktijk.

Kandidaten kunnen zich aanmelden door een brief vergezeld van cijferlijst en CV te zenden aan:

Norton Rose advocaten
T.a.v. mevrouw Kim Goes
Postbus 94142
1090 GC AMSTERDAM
kim.goes@nortonrose.com

NR1621

Amsterdam • Athens • Bahrain • Bangkok • Beijing • Brussels • Dubai • Frankfurt • Hong Kong • Jakarta* • London • Milan • Moscow
Munich • Paris • Piraeus • Prague* • Singapore • Rome • Warsaw *Associate office

ORDENIEUWS

Portefeuilleverdeling
Algemene Raad

Het nieuwe lid van de Algemene Raad, B.J.Th. Bouma, krijgt binnen de Algemene Raad de portefeuille Rechtspraktijk/communicatie. Dat heeft de Algemene Raad in de juli-vergadering besloten. Bouma neemt Rechtspraktijk over van de inmiddels afgezwaaid Guido Schakenraad. Communicatie viel in het takenpakket van waarnemend deken Els Unger.

De verdeling van de portefeuilles met ingang van 1-7-2005:

E. Unger - Algemeen deken
J.M. van den Wall Bake - Waarnemend deken/wetgevingsadviesing
E. van Liere - Opleiding
B.J.Th. Bouma - Rechtspraktijk/communicatie
J.N. de Blécourt - Beroeps- en gedragsregels
Ch. L. van den Puttelaar - Gefinancierde rechtshulp/asielzaken

Nieuwe deken,
nieuwe plek

Els Unger

Jeroen Brouwer kreeg aan het slot van zijn laatste vergadering van het College van Afgevaardigden een afscheidsbundel aangeboden. In die bundel: 43 van zijn 44 openingscommentaren voor het Advocatenblad. Zijn laatste dekencommentaar kon helaas niet mee, die zat nog in de pijplijn.

pV=C, Schrödingers kat, De Foudriniermachine, Leg Godt en Terug naar Thucydides: titels die sommigen onder u nu al in weemoed zullen doen omkijken, getuige ook de twaalf 'recensies' die (oud) leden van de Algemene Raad en bureauhoofden over Jeroens dekencommentaren hebben geschreven. Oud AR-lid Afke Gerritsen bijvoorbeeld: 'Een openingscommentaar van Jeroen Brouwer is vaak te vergelijken met een sandwich. Tussen lagen van degelijke kost, ontleend aan natuur- of rechtswetenschappelijke literatuur, bevindt zich het beleg waar het om draait: een analyse, stelling of dekenaal advies aan de lezer. (...) Ik heb er zeer van genoten.'

Het moet gezegd, voor anderen was het geestelijk trapezewerk van Jeroen soms te hoog gegrepen. Voor die mensen heb ik in ieder geval goed nieuws: het intellectuele niveau van mijn voorganger zal ik niet halen.

Mede daarom zal de toonzetting van dit commentaar de komende twee jaar anders zijn: korter, directer en wat meer gericht op de actualiteit. Met het oog op het laatste is ook de plaats van dit commentaar gewijzigd: aan het einde van de rubriek 'Actualiteiten' in het Advocatenblad. Dat past ook beter in de redactionele onafhankelijkheid van 'ons' huisorgaan.

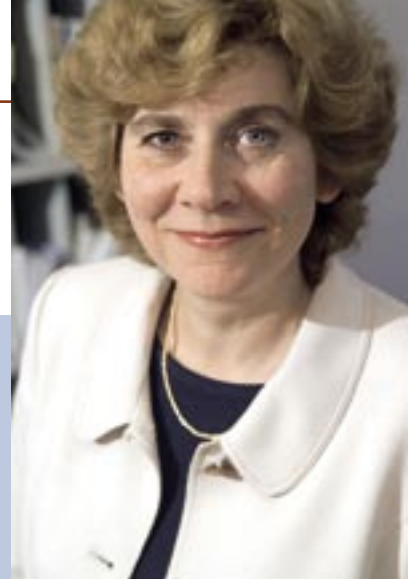
Door enkele journalisten werd mij ter gelegenheid van mijn aantreden gevraagd wat ik hoop te bewerkstelligen tijdens mijn dekenaat. Mijn onbescheiden antwoord: meer transparantie voor de consumenten van advocatuurlijke diensten en versterking van het zelfreinigend vermogen van de advocatuur. In het kader van het laatste is naleving van de verplichtingen die de WID en de Wet MOT aan advocaten opleggen de komende tijd een belangrijk onderwerp.

Zoals u hiervoor heeft kunnen lezen in het verslag van de collegevergadering, heeft het College van Afgevaardigden ingestemd met 'toezicht op toezicht'. De Orde zal een deel van het toezicht op de naleving van de WID/MOT voor haar eigen verantwoordelijkheid nemen.

Concreet betekent dit dat de Orde het toezicht organiseert via de Centrale Controle Verordeningen, het uitvoeren van 250 steekproeven per jaar (onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de dekenen en de Algemene Raad) en het tuchtrecht. Het BFT wordt alleen op hoofdlijnen en anoniem over de resultaten van dit toezicht geïnformeerd. Daarnaast behoudt het BFT de bevoegdheid om bijzondere onderzoeken te verrichten naar zaken of advocaten met een verhoogd risico, naar verwachting zo'n 20 tot 25 per jaar. Bij deze onderzoeken worden de lokale dekenen ingeschakeld. Het streven is erop gericht dat de dekenen op aanwijzing van het BFT inzage krijgen in de dossiers. De dekenen kunnen vervolgens bepalen wat onder het beroepsgeheim valt.

Want voor dat laatste wordt dit gebouw neergezet: de bescherming van het beroepsgeheim. Toezicht op toezicht door 'eigen' mensen verdient naar ons oordeel de sterke voorkeur boven volledig extern toezicht door het BFT.

Tot slot, geheel volgens de beproefde sandwichmethode, kom ik nog even terug op mijn zeer gerespecteerde voorganger. Jeroen, de balie is jou veel dank verschuldigd. Het ga je goed.

85e jaargang – 15 juli 2005 – nr. 10
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv.

De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. drs. G.C. van Daal
mr. Y. van Gernerden
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. P.F.F. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammelo
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Uitgever a.i.

drs. Lucinda Jones

Eindredactie

Linus Hesselink

Bureauredactie

Charlotte Helmer

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46,
Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Juridische Vacaturebank

www.jbb.nl

Vormgeving

VILLA Y, Andre Kluijzen
Unit-1, Dmitry de Bruin

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euro.net
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 2,05 per mm
bij een
kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 11:29 juli 2005
afl. 12:19 augustus 2005

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. Niet-leden betalen € 150 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementsadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klanten-service@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Reed Business Information bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnee)sovereenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business Information bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business Information bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business Information bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

Kroniek pensioenrecht 2004-2005 (I)

Mr. R. Achttienribbe, mr. B.J. Bodewes, mr. A.W. Cramer
en mr. W.P.M. Thijssen¹

Nieuw voor het Advocatenblad is deze kroniek pensioenrecht. Het pensioenrecht is binnen de advocatuur inmiddels een zo sterk verankerd specialisme, dat een pensioenrechtelijke kroniek gewenst is. De kroniek beslaat de belangrijkste ontwikkelingen in het pensioenrecht in 2004-2005.

INHOUD

DEEL I

AANSPRAKELIJKHEID VOOR UITVOERING PENSIOENREGELINGEN

EVENREDIGE OPBOUW EN (AF)FINANCIERING VAN PENSIOEN/ AFKOOP(VERBOD)

- Affinancieringsverplichting rust op werkgever?
- Hoogte affinancieringsverplichting
- Affinancieringsverplichting onderdeel van ontbindingsvergoeding?

OVERGANG ONDERNEMING

TOESLAGVERLENING

HERSTEL VAN ADMINISTRATIEVE FOUTEN

RECHTSKARAKTER EN UITLEG VAN PENSIOENTOEZEGGING

- Concretiseren van de pensioentoezegging
- VUT versus pensioen
- Uitleg pensioenreglement

DEEL II

GELIJKE BEHANDELING

- Gelijke behandeling/Arbeidsovereenkomst voor bepaalde-onbepaalde tijd
- Gelijke behandeling/Arbeidsduur (voltijd/deeltijd)
- Gelijke behandeling/Mannen en vrouwen
- Gelijke behandeling/Leefijdscriminatie/Ontbinding arbeidsovereenkomst in verband met pensionering
- Gelijke behandeling/Leefijdscriminatie/Pensioensystemen

ECHTSCHIEDING

- Pensioenverevening
- Pensioenverrekening

PENSIOENFONDSEN EN HUN WERKINGSSFEER

- Werkingssfeer verplicht gestelde pensioenfondsen/Vrijstellingsbeleid
- Bedrijfstakpensioenfonds als inhoudingsplichtige
- Uitzendkrachten
- Vergoeding actuariel voordeel en nadeel
- Buitenwettelijke inspraak ondernemingsraad bij besluitvorming van een ondernemingspensioenfonds
- Restitutie en premiekorting

VRIJWILLIG VERVROEGDE UITTREDDING (VUT)

- Werkingssfeer en reikwijdte VUT-CAO/Vrijstelling
- VUT-breuk

PROCESRECHT

REGELGEVING

Pensioen is vanuit maatschappelijk oogpunt belangrijk omdat het stelsel van pensioenen de financiële positie van (gewezen) werknemers bij ouderdom en arbeidsongeschiktheid en van hun nabestaanden bij overlijden waarborgt. De besparingen die met pensioen gemoeid gaan worden belegd door pensioenfonds en verzekeraars. Deze beleggingen zijn een belangrijke motor voor de economie.

Pensioenen worden ontleend aan de overheid, zijn onderdeel van arbeidsvoorwaarden en worden verkregen uit privé-besparingen. In het jargon wordt van het 'driepijlersysteem' gesproken. De eerste pijler bestaat uit de staatspensioenen, waarvan de belangrijkste voortvloeien uit de AOW, de Anw en de WAO. De tweede pijler bestaat uit de aanvullende pensioenen: de pensioenregelingen die door de sociale partners in het kader van het arbeidsvoorwaardenoverleg zijn opgezet of tussen individuele werkgevers en werknemers worden overeengekomen en worden uitgevoerd door (meestal verplicht gestelde) bedrijfstakpensioenfonds, ondernemingspensioenfonds, verzekeraars en (voor de werknemer van een besloten vennootschap die tevens grootaandeelhouder is) pensioen-

vennootschappen of pensioenstichtingen (zie art. 2 Pensioen- en spaarfondsenwet, de PSW). De derde pijler bestaat uit individuele verzekeringen.

Deze kroniek beperkt zich tot de tweede pijler, te weten de aanvullende pensioenen waarop recht ontstaat uit hoofde van een arbeidsverhouding. Verder beperkt deze kroniek zich tot de belangrijkste ontwikkelingen in het pensioen in de periode 2004-2005. De pensioenrechtelijke literatuur is te omvangrijk om te worden 'meegenomen'. Wel wijzen de auteurs op het verschijnen van een lijvige bundel '*Pensioenrecht*' in de reeks 'Tekst & Commentaar' (onder redactie van M. Dommerholt, P.M.C. de Lange en J.R. Wirschell).

De Commissie Gelijke Behandeling (de CGB) oordeelt ook regelmatig in pensioenzaken. Uitspraken van de CGB zijn niet bindend (art. 13 AWGB en TK 22 014, nr. 3, p. 10), maar zijn in veel gevallen wel erg principieel. Uitspraken van de CGB worden daarom in deze kroniek behandeld omdat het van belang is te weten welke weg de CGB inslaat en voorts om te volgen of deze weg ook door de burgerlijke rechter wordt gevolgd. De vindplaatsen van de genoemde jurisprudentie is in de tekst gemeld. De uitspraken van de CGB die worden genoemd zijn (ook) allemaal terug te vinden op de internetsite van de CGB (www.cgb.nl).

In deze kroniek komen achtereenvolgens de volgende willekeurig lijkende, maar in de periode 2004-2005 actuele, onderwerpen aan de orde: de aansprakelijkheid voor de uitvoering van pensioenregelingen, het gebod tot evenredige toekenning van pensioenopbouw (art. 7a PSW) en financiering van pensioen (art. 8 PSW) in combinatie met de reikwijdte van het afkoopverbod (art. 32, lid 4 PSW), de gevolgen voor pensioenregelingen van overgang van onderneming, toeslagverlening, de (on)mogelijkheid van herstel van administratieve fouten gemaakt bij de uitvoering van pensioenregelingen, uitleg en rechtskarakter van de pensioentoezegging, gelijke behandeling, de gevolgen van scheiding van tafel en bed respectievelijk beëindiging van huwelijk voor pensioenen, de positie van uitzendkrachten, de positie van pensioenfonds als uitvoerders van pensioenregelingen, VUT-

1 Alle 4 auteurs zijn werkzaam bij Thijssen Pensioen Advocaten in Amstelveen, mr. Achttienribbe als pensioenjurist, de overige auteurs als advocaat. In deze kroniek worden ook rechterlijke uitspraken behandeld waarbij het kantoor was betrokken. Daarbij is uiterste terughoudendheid betracht. In de tekst is aangegeven welke zaken het betreft.

regelingen, pensioenprocesrecht en enkele belangrijke ontwikkelingen in de pensioenwetgeving.

AANSPRAKELIJKHEID VOOR UITVOERING PENSIOENREGELINGEN

Uit het veelbesproken Menauer-arrest (HvJ EG 9 oktober 2001, *PJ* 2001/101) blijkt dat niet alleen een werkgever verantwoordelijk is voor de inhoud van de pensioenregeling die deze werkgever aan zijn werknemers toezegt, maar dat ook de pensioenuitvoerder van de pensioenregeling een bepaalde verantwoordelijkheid draagt en zelfs aansprakelijk kan zijn voor gebreken die aan de pensioenregeling kleven. In de door het Hof in het Menauer-arrest berechte situatie was de pensioenregeling in strijd met art. 141 EG-Verdrag, dat gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke of gelijkwaardige arbeid voorschrijft. De gediscrimineerde werknemer vorderde met succes herstel van deze discriminatie van de verzekeraar. Tot dan toe waren dergelijke vorderingen nog slechts met succes tegen de toezeggende werkgever ingesteld in de situatie van rechtstreekse verzekering (B- of C-polis; art. 2, lid 4 PSW) en tegen pensioenfondsen. Het praktische gevolg van het Menauer-arrest is dat verzekeraars, evenals pensioenfondsen sedert het Fisscher-arrest (HvJ EG 28 september 1994, C-128/93, *Jur.* 1994, p. I-4583), niet als lijdelijke uitvoerders kunnen fungeren, maar zich een zelfstandig oordeel omtrent de rechtmatigheid van een te verzekeren pensioenregeling zullen moeten vormen om aansprakelijkheid te voorkomen.

Een interessante uitspraak in dit verband is een uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 29 april 2004 (*PJ* 2004/126 met noot in *PJ* 2004/140) over een voorlopige voorzieningsprocedure waarin onder meer de waarschuwingsplicht van een verzekeraar aan de orde was. De eiser in de procedure, die bij gedaagde, een verzekeraar, een pensioen in beleggingsseenheden had ingekocht, zelf zijn beleggingsportefeuille, op zeer offensieve wijze, samenstelde en te maken kreeg met sterk dalende uitkeringen als gevolg van tegenvallende beleggingsresultaten, stelde in de procedure onder meer dat de verzekeraar zijn zorgplicht had geschon-

den door eiser niet te waarschuwen en niet regelmatig te adviseren. De Rechtbank Den Haag, die oordeelde dat voor toewijzing in 'kort geding' weliswaar niet de vereiste mate van waarschijnlijkheid van toewijzing van de vordering aanwezig was, overwoog desondanks dat niet was uitgesloten dat in een bodemprocedure zou worden geoordeeld dat de verzekeraar eiser nadrukkelijker had moeten waarschuwen en adviseren.

De CGB toetste (ook) in 2004 verschillende keren of een pensioenuitvoerder onderscheid maakte dat in strijd is met de gelijkebehandelingswetgeving, bijvoorbeeld in strijd met het verbod onderscheid te maken naar burgerlijke staat, naar geslacht of naar leeftijd. Uit de oordelen van de CGB (zie daarover bijvoorbeeld CGB 12 juli 2004, Oordeel 2004/90) blijkt dat een pensioenuitvoerder naar het oordeel van de commissie een eigen verantwoordelijkheid draagt ten aanzien van de naleving van de gelijkebehandelingswetgeving.

Indien in een pensioenreglement direct, en daarmee voor de pensioenuitvoerder kenbaar, onderscheid wordt gemaakt, handelt de pensioenuitvoerder in beginsel in strijd met gelijkebehandelingswetgeving. Maar ook indien een pensioenregeling neutraal is geformuleerd, in die zin dat (indirecte) discriminatie niet uit de formulering van de pensioenregeling blijkt, maar de pensioenregeling desondanks feitelijk tot discriminatie leidt, is het mogelijk dat een pensioenuitvoerder in strijd met gelijkebehandelingswetgeving handelt. Uit de uitspraken van de

CGB komt in dit verband het volgende beeld naar voren. In de situatie waarin er voor de pensioenuitvoerder geen aanleiding bestaat te veronderstellen dat sprake is van discriminatie (dit is denkbaar in de situatie waarin een werkgever selectief werknemers bij de pensioenuitvoerders aanmeldt), handelt een pensioenuitvoerder naar het oordeel van de CGB niet in strijd met gelijkebehandelingswetgeving (CGB 26 maart 2004, Oordeel 2004/28). In de situatie waarin de pensioenregeling mogelijk discriminatie oplevert, handelt de pensioenuitvoerder, afhankelijk van de samenstelling van het personeels- dan wel deelnemersbestand, mogelijk wel in strijd met gelijkebehandelingswetgeving (CGB 7 januari 2004, Oordeel 2004-2; CGB 30 januari 2004, Oordeel 2004-31; CGB 30 januari 2004, Oordeel 2004-32; CGB 30 januari 2004, Oordeel 2004-34, *PJ* 2004/62; CGB 1 maart 2004, Oordeel 2004-17).

In de als laatste genoemde uitspraak van de CGB, oordeelde de CGB dat van een pensioenverzekeraar, als bij uitstek deskundige partij op het gebied van pensioenen, mag worden verwacht dat hij op de hoogte is van de ontwikkelingen die maken dat onderdelen van de door die verzekeraar uitgevoerde pensioenregelingen discriminatoir zouden kunnen zijn en dat hij zijn klanten daarover op adequate wijze dient te informeren.

EVENREDIGE OPBOUW EN (AF)FINANCIERING VAN PENSIOEN/ AFKOOP(VERBOD)

Tot 1 januari 2000 gold dat uitstelfinan-

ciering van pensioenaanspraken was toegestaan. Dit betekende dat de financiering van pensioenaanspraken mocht achterlopen op de opbouw van die pensioenaanspraken. Sedert 1 augustus 1987 gold op grond van art. 8 PSW (oud) (voor pensioenfondsen) en art. 9 Regelen verzekeringsovereenkomsten PSW (de Regelen PSW) (oud) (voor rechtstreeks, zonder tussenkomst van een pensioenfonds, bij een verzekeraar verzekerde pensioenregelingen) dat de werkgever in geval van beëindiging van de deelneming aan het pensioenfonds, respectievelijk bij het einde van het dienstverband, diende zorg te dragen voor de affinanciering van toegekende aanspraken op ouderdomspensioen tussen de datum van beëindiging van de deelneming respectievelijk het dienstverband en de pensioendatum. Snellere affinanciering was toegestaan en in geval van waardeoverdracht was onmiddellijke affinanciering verplicht. Voor nabestaandenpensioen bleef de vóór 1 augustus 1987 geldende regeling gelden. Sinds 1 januari 2000 geldt zowel voor ouderdomspensioen als voor nabestaandenpensioen het gebod dat in de tijd gelijkmatige pensioenopbouw moet worden toegekend (art. 7a PSW) en dat in een bepaald jaar toegekende pensioenaanspraken in dat jaar moeten worden gefinancierd (art. 8 PSW).

Voor pensioenaanspraken opgebouwd vóór 1 januari 2000 geldt dat gelijkmatige affinanciering in de periode tot 2010 (met ontheffing van De Nederlandsche Bank (DNB) is uitstel tot 2015 mogelijk) moet worden gerealiseerd. In dit onderdeel wordt achtereenvolgens ingegaan op de vraag welke partij tot affinanciering van pensioen verplicht is, welke de omvang van de affinanciersverplichting is en of en in hoeverre de affinanciersverplichting onderwerp van een vaststellingsovereenkomst (art. 7:900 BW) kan zijn.

Affinanciersverplichting rust op werkgever?

In art. 8 PSW en art. 9 Regelen PSW is het dwingendrechtelijke uitgangspunt neergelegd dat affinanciering voor rekening van de werkgever komt. In Hof Amsterdam 13 mei 2004, *PJ* 2004/108², werd afgeweken van dit uitgangspunt. In deze zaak gold voor de werknemer oorspronkelijk een pensioentoezegging die was gebaseerd op 50% van het laatstgenoten salaris. Op initiatief van de werknemer werd deze pensioentoezegging gewijzigd in een toezegging op basis van 60% van het laatstverdiende salaris. De premie voor de verhoging kwam volledig voor rekening van de werknemer. Toen het dienstverband vóór de pensioendatum eindigde, stelde de werkgever zich op het standpunt slechts tot affinanciering van de oorspronkelijke toezegging, op basis van 50% van het laatstgenoten salaris, gehouden te zijn. De werknemer vorderde affinanciering op basis van 60% van het laatstgenoten salaris. Het Hof wees die vordering af, omdat volgens het Hof niet kon worden aangenomen dat de wetgever met de regelgeving van art. 8 PSW en art. 9 Regelen PSW heeft beoogd in een specifieke situatie als de onderhavige, de werkgever te belasten met de affinanciering. Strikt pensioenrechtelijk bezien stemt de uitspraak van het Hof niet overeen met de toepasselijke (materiële) wetgeving, met name gelet op het feit dat een werknemer slechts met instemming van zijn werkgever de voor hem geldende pensioentoezegging kan wijzigen. De bijzondere omstandigheden van het geval brachten het Hof echter tot een ander oordeel. Opvallend is dat het Hof oordeelde dat de affinancie-

ringsverplichting in de berechte situatie niet gold. Zuiverder zou zijn geweest als het Hof zou hebben geoordeeld dat de affinanciersverplichting strikt genomen wel gold, maar op grond van derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid terzijde werd gezet. Het Hof heeft deze 'route' mogelijk niet willen bewandelen, omdat de redelijkheid en billijkheid in de jurisprudentie slechts in uitzonderlijke omstandigheden tot het terzijde schuiven van verbintenissen plegen te leiden.

Hoogte affinanciersverplichting

In Hof Arnhem 21 oktober 2004, *PJ* 2004/58, bestond geen discussie over de vraag of de werkgever de verplichting had het pensioen van een werknemer, die uit dienst trad voordat hij de pensioengerechtigde leeftijd had bereikt, tot het tijdsevenredige niveau af te financieren. Over de hoogte van het af te financieren bedrag ontstond echter wél discussie. De werkgever had aan de werknemer een pensioenregeling volgens een eindloonstelsel toegezegd en had de werknemer, conform art. 2, lid 4, sub C van de PSW, in staat gesteld deze eindloonregeling te verzekeren in de vorm van een C-polis. Deze C-polis deelde in de maatschappijwinst van de verzekeraar. De werkgever stelde dat bij de vaststelling van de hoogte van de door de werkgever verschuldigde affinancierspremie, rekening diende te worden gehouden met de winstbijbeschrijving op de C-polis.

De werknemer was een andere mening toegedaan. In zijn visie dienden de winstbijbeschrijvingen niet voor de dekking van de nominale pensioenaanspraken, maar waren deze bedoeld om die nominale rechten te kunnen indexeren. Het Hof stelde de werkgever in het gelijk, omdat de werkgever, op grond van de tussen de werknemer en de verzekeraar gesloten C-polis, er op mocht vertrouwen dat zowel de premie als de winstdeling zou worden aangewend voor de financiering van de nominale pensioentoezegging.

Uit het arrest blijkt maar weer eens, dat het van groot belang is dat een werkgever en een werknemer duidelijke afspraken maken over de pensioentoezegging en de verzekering en financiering daarvan, met name indien vast omschreven pensioenaan-

spraken worden toegezegd en ter dekking daarvan een kapitaalverzekering met pensioenclausule wordt gesloten (men spreekt van hybride pensioenregelingen). Overigens geldt óók voor hybride pensioenregelingen sedert 1 januari 2000 het gebod tot evenredige pensioenopbouw en financiering. Dit gebod wordt door DNB strikt uitgelegd blijkens haar beleidsregel van 20 december 2000, te vinden op www.dnb.nl. DNB dwingt verzekeraars jaarlijks vast te stellen hoe het te bereiken kapitaal, uitgaande van de actuele marktrente en actuele tarieven voor de inkoop van direct ingaande en uitgestelde pensioenen, zich verhoudt tot het te bereiken pensioen. Een tekort dient in het betreffende jaar te worden bijverzekerd.

Affinancieringsverplichting onderdeel van ontbindingsvergoeding?

De Kantonrechter Haarlem oordeelde op 7 april 2004 (PJ 2004/111) dat de verplichting van de werkgever om het door hem toegezegde pensioen tot het tijdsevenredige niveau af te financieren in geval van beëindiging van het dienstverband met een werknemer vóór diens pensioendatum, geacht moest worden in de ontbindingsvergoeding te zijn begrepen, omdat de affinancieringsverplichting het dwingendrechtelijk gevolg is van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst. Deze uitspraak wijkt af van de zogenaamde Baijings-doctrine (in gang gezet met HR 24 oktober 1997, JAR 1997/248) die (globaal) inhoudt dat een werknemer na het aangaan van een vaststellingsovereenkomst die tot ontbinding van zijn arbeidsovereenkomst leidt, geen contractuele vorderingen meer op zijn (vroegere) werkgever heeft, omdat de affinancieringsvordering (althans voorzover het ouderdomspensioen betreft) op een verbintenis uit de wet berust.

In dit verband wordt opgemerkt dat de affinanciering van nabestaandenpensioen onder de tot 2000 geldende regeling niet wettelijk verplicht is, maar in de praktijk wel vaak in pensioenregelingen wordt toegezegd. De uitspraak van de Kantonrechter Haarlem wijkt eveneens af van eerdere rechtspraak waarin de lijn werd uitgezet dat van de dwingendrechtelijke affinancieringsverplichting slechts afstand kan worden gedaan conform het bepaalde in art. 6:14 BW in het

kader van een vaststellingsovereenkomst indien de werknemer zich deze consequentie van het aangaan van de vaststellingsovereenkomst uitdrukkelijk realiseert (Hof Amsterdam 11 november 1993, PJ 1996/23, Hof 's-Gravenhage 17 december 1998, PJ 1999/20 en Arbitraal vonnis 29 juni 2002, PJ 2003/136).

De Baijings-doctrine volgens, zou over de dwingendrechtelijke affinancieringsverplichting van ouderdomspensioen niet, maar over de contractuele affinancieringsverplichting van nabestaandenpensioen (gemeengoed in aanvullende pensioenregelingen) wel kunnen worden beschikt in het kader van het aangaan van een vaststellingsovereenkomst indien de verplichting tot affinanciering ontstaat door beëindiging van de arbeidsovereenkomst. In elk geval blijkt dat het van groot belang is in het kader van onderhandelingen over de voorwaarden voor de beëindiging van een arbeidsovereenkomst aandacht te besteden aan de vraag of op de werkgever mogelijk nog een affinancieringsverplichting rust.

OVERGANG ONDERNEMING

Bij de overgang van een onderneming in de zin van art. 7:662 BW (er dient sprake te zijn van een overgang van ondernemingsactiviteiten of delen daarvan, bijvoorbeeld door een bedrijfsfusie of een bedrijfsplitsing), gaan arbeidsvoorwaarden mee over. De nationale rechter beoordeelt aan de hand van de feitelijke omstandigheden of sprake is van een overgang van onderneming. De implementatiewetgeving in de art. 7:662 e.v. BW is gebaseerd op EG-Richtlijn 77/187 en op EG-Richtlijn 98/50, beide geconsolideerd in en vervangen door EG-Richtlijn 2001/23 die ziet op de bescherming van rechten van werknemers bij de overgang van een onderneming. In de EG-Richtlijn 2001/23 is in art. 4, onder a een uitzondering opgenomen voor pensioenen, zodat pensioenen niet onder de richtlijn vallen.

In art. 7:662 e.v. BW is evenwel sedert 1 juli 2002 bepaald dat pensioenen wél mee overgaan, behalve in bijzondere situaties (te weten: de situatie waarin voor de werknemers die bij de overgang zijn betrokken bij de verkrijger een verplicht gestelde pensioenregeling van een bedrijfstakpensioen-

deze pensioenen in
mijn pensioen geeft me
net zo goed
opvliegers...

fonds gaat gelden of de situatie waarin de verkrijger reeds een 'eigen' pensioenregeling kende die ook voor de werknemers afkomstig van de vervreemder gaat gelden, zelfs indien die pensioenregeling in neerwaartse zin afwijkt van de pensioenregeling die bij de vervreemder gold).

Het HvJ EG oordeelde op 6 november 2003, PJ 2004/71, naar aanleiding van prejudiciële vragen vanuit het Verenigd Koninkrijk, dat de uitzondering voor pensioenen van art. 3, lid 3, van EG-Richtlijn 77/187 strikt moet worden uitgelegd. Het Hof overwoog dat onder de uitzondering slechts vallen 'uitkeringen die worden uitbetaald vanaf het moment waarop de werknemer het in de algemene opzet van het betrokken pensioenstelsel voorziene normale einde van zijn loopbaan bereikt, en niet de uitkeringen die worden betaald in andere omstandigheden, ook niet indien die uitkeringen worden berekend aan de hand van de berekeningswijze van de gewone pensioenen' (zie voor een vergelijkbare uitspraak HvJ EG 4 juni 2002, PJ 2002/99).

Zoals opgemerkt, geldt in het Nederlandse recht sedert 1 juli 2002 als hoofdregel dat bij de overgang van een onderneming ook pensioenen mee overgaan. De onderhavige uitspraak zal daarom voor de Nederlandse situatie slechts van belang kunnen zijn, voorzover op die hoofdregel uitzonderingen gelden. Gedacht zou kunnen worden, bij wijze van voorbeeld, aan een dienstjarenafhankelijke periodieke uitkering die in het

voorzicht is gesteld aan bij de overgang betrokken werknemers, die ver vóór de reguliere pensioendatum meewerken aan de beëindiging van hun dienstverband in het kader van een reorganisatie, ter compensatie van als gevolg van uitdiensttreding gederfd inkomen.

TOESLAGVERLENING

Sedert ongeveer het jaar 2000 zijn de beleggingsrendementen van pensioenfondsen sterk gedaald. Deze daling had tot gevolg dat veel pensioenfondsen niet in staat waren tot adequate toeslagverlening aan slapers en gepensioneerden. Met name gepensioneerden werden geconfronteerd met het gevolg dat de jaarlijkse index die gewoonlijk aan hen werd toegekend, niet meer of slechts in beperkte mate kon worden toegekend door het pensioenfonds of de verzekeraar waarvan zij pensioen ontvingen. Het gevolg was dat de vraag rees of en in hoeverre indexering een onvoorwaardelijk recht was, of door het volgen van een bestendige gedragslijn voor indexering was geworden, of een voorwaardelijk recht, gezien het vaak in pensioenreglementen gemaakte voorbehoud dat de jaarlijkse index slechts wordt toegekend indien en voorzover de financiële middelen indexering toelaten. De lijn in de rechtspraak tot 2004 was dat specifieke toezeggingen omtrent toeslagverlening zonder financieel voorbehoud dienden te worden nagekomen (Hoge Raad 20 april 2001, *PJ* 2001/54 inzake Protector). Een bestendige gedragslijn met betrekking tot toeslagverlening die voorwaardelijk is geformuleerd kon echter volgens de rechtspraak worden doorbroken, mits de doorbreking van de bestendige gedragslijn goed werd gemotiveerd en de betrokkenen goed werden geïnformeerd (Ondernemingskamer Hof Amsterdam 9 juli 2002, *PJ* 2002/97 inzake Kemira).

In een geruchtmakend vonnis in 2004 gewezen (President Rechtbank Arnhem 16 april 2004, *PJ* 2004/74) heeft de voorzieningenrechter geoordeeld dat het pensioenfonds van een werkgever in de zuivelbranche, dat met een financieel tekort kampte, en die werkgever, vooruitlopend op de uitkomst van een lopende bodemprocedure, de indexering over 2004 niet mochten korten. In het vonnis werd door de voorzienin-

genrechter over de volgende aspecten een voorlopig oordeel gegeven: het verschuldigd zijn van (extra) financiële middelen door de werkgever aan het pensioenfonds voor indexering op basis van de financieringsovereenkomst, de status van het herstelplan dat door het pensioenfonds bij DNB was ingediend, premierestituties uit het verleden, het (on)voorwaardelijke karakter van de door het pensioenfonds toegekende indexering en de status van de CAO die bij de werkgever gold ten opzichte van slapers en gepensioneerden.

De voorzieningenrechter oordeelde dat de werkgever het pensioenfonds van extra financiële middelen zou moeten voorzien omdat door de werkgever bij het aanvaarden van premierestituties in het verleden zou zijn toegezegd dat deze weer zouden worden teruggestort indien het pensioenfonds in de toekomst met een tekort zou worden geconfronteerd. In die zin was geen sprake van een voldoende voorwaardelijke toezegging om de indexering te kunnen korten. Door de werkgever en het pensioenfonds werd echter geen beroep gedaan op in de visie van auteurs relevante beschikbare argumenten, zoals het aan het algemene vermogensrecht te ontleen argument dat duurovereenkomsten in de regel kunnen worden opgezegd.

In hoger beroep oordeelde het Hof Arnhem op 25 januari 2005, *PJ* 2005/31 meer in lijn van de eerdere rechtspraak, dat het pensioenfonds de toeslagverlening wel kon stopzetten. Het pensioenreglement van het pensioenfonds was met het oog op het tekort in deze zin aangepast, dat op grond van een nieuwe bepaling in het pensioenreglement door middel van een bestuursbesluit de indexering kon worden gekort.

Ook in een vonnis betreffende een werkgever in de kantoormachinebranche van de Kantonrechter te Venlo (16 juni 2004, *PJ* 2004/99) oordeelde de kantonrechter dat het besluit van het pensioenfonds waarbij die werkgever was aangesloten om niet te indexeren op juiste gronden was genomen omdat indien wel een index zou zijn toegekend, het pensioenfonds in een situatie van onderdekking zou zijn gekomen en het besluit om niet te indexeren werd genomen in het kader van een herstelplan. Het besluit om niet te indexeren was in het kader van

een goede belangenafweging op grond van art. 5 lid 4 PSW volgens de kantonrechter evenwichtig.

Het hiervoor behandelde vonnis van 16 april 2004 van de President Rechtbank Arnhem (*PJ* 2004/74) was onder andere van belang omdat de voorzieningenrechter in die zaak oordeelde dat een CAO de positie van slapers en gepensioneerden ten opzichte van het pensioenfonds niet kon beïnvloeden. In gelijke zin oordeelde de Rechtbank Middelburg op 5 november 2003, *PJ* 2004/83 over de binding van VUT'ers aan een bij CAO overeengekomen wijziging. Een CAO heeft volgens de rechtbank niet een zodanige ruime strekking dat voor ex-werknemers bindende afspraken kunnen worden gemaakt. De vraag naar de gebondenheid van gepensioneerden en slapers aan een bij CAO overeengekomen wijziging heeft op pensioengebied grote actualiteitswaarde in verband met beantwoording van de vraag of slapers en gepensioneerden op basis van een CAO kunnen worden gebonden aan een korting op de indexatie. In de literatuur wordt wel aangenomen dat dit het geval zou kunnen zijn, zeker indien zij lid zijn van een vakorganisatie die partij is bij de CAO.

HERSTEL VAN ADMINISTRatieve FOUTEN

In het pensioenrecht is een duidelijke trend waarneembaar naar stringenter toetsing van de administratieve uitvoering van pensioenregelingen door pensioenfondsen en verzekeraars. Bij de toetsing draait het steeds om toepassing van de vertrouwensleer (art. 3:35 BW), zie Kantonrechter Amsterdam 12 februari 1997, *PJ* 1998/3 en Rechtbank Den Haag 29 september 1999, *PJ* 2000/42.

Een pensioenfonds uit de bouwsector had in de periode 1993-1997 abusievelijk extra pensioenaanspraken toegekend aan een gewezen deelnemer op basis van de onjuiste veronderstelling dat deze gewezen deelnemer recht had op premievrije voortzetting van de pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid, terwijl de deelnemer niet meer arbeidsongeschikt was in de zin van het relevante pensioenreglement. Het pensioenfonds had betrokkene in die periode ook geïnformeerd over de toekenning van de extra pensioenaanspraken. Toen het pensioenfonds de fout ontdekte, draaide

het deze toekenning terug. De Rechtbank Maastricht 17 december 2003 (PJ 2004/59 en 84) oordeelde dat het pensioenfonds daartoe bevoegd was, omdat betrokkene in de gegeven omstandigheden (eiser was al 17 jaar niet meer werkzaam in de bouwsector en had in de periode 1976-1993 geen pensioenopgave van het Pensioenfonds ontvangen) aan de bijboekingen niet het gerechtvaardigd vertrouwen mocht ontlelen dat hij recht had op de bedoelde premievrije pensioenopbouw.

Deze uitspraak wijkt, kennelijk gezien de bijzondere feitelijke omstandigheden, af van de 'strengere' lijn die in oudere rechtspraak is gevolgd.

RECHTSKARAKTER EN UITLEG VAN PENSIOENTOEZEGGING

In dit onderdeel wordt ingegaan op jurisprudentie die de vraag beantwoordt of onder bepaalde omstandigheden sprake is van een toezegging die een afdwingbaar recht op toekenning van pensioenaanspraken schept, of sprake is van VUT dan wel van (pre)pensioen en op jurisprudentie terzake de uitleg van een pensioentoezegging en een overeenkomst van pensioenverzekering.

Concretiseren van de pensioentoezegging

De PSW is van toepassing indien sprake is van een pensioentoezegging. Om als werknemer een recht te kunnen ontlelen aan een pensioentoezegging, dient de toezegging voldoende geconcretiseerd te zijn. Dit blijkt uit art. 6:227 BW en voorts uit de jurisprudentie. In de volgende drie uitspraken kwam dit aan de orde. De Centrale Raad van Beroep heeft op 16 april 2003 (PJ 2004/18) geoordeeld dat het UWV, in het geval van overname van loonbetalingsverplichtingen van een werkgever, terecht heeft geweigerd de pensioenaanspraak in de loonbetalingsverplichtingen te betrekken omdat de pensioenaanspraak onvoldoende was geconcretiseerd. In het arrest van het Hof Leeuwarden van 24 september 2003 (PJ 2004/26) werd eveneens geoordeeld dat een toezegging voldoende geconcretiseerd dient te zijn om als pensioentoezegging afdwingbaar te zijn. In casu was tijdens een afscheidsreceptie van een werknemer gezegd 'dat als aanvulling op zijn pensioen een toelage zal worden

toegekend'. Het Hof achtte deze toezegging te weinig bepaald om als rechtens bindende (pensioen)toezegging opgevat te kunnen worden. Anders dan in de twee voorafgaande uitspraken werd geoordeeld, oordeelde de Hoge Raad op 27 februari 2004 (PJ 2004/44) wél in het voordeel van de werknemer. Het geschil betrof de vraag of de werknemer uit het feitelijk continueren van de pensioenregeling na de overname van het bedrijf waarbinnen hij werkzaam is, het vertrouwen kon ontlelen dat de werkgever daartoe ook zonder uitdrukkelijke toezegging verplicht was. Een mededeling dat de pensioenregeling niet zou worden voortgezet was nimmer verstrekt. Op de in dit arrest spelende overgang van onderneming was het vóór 1 juli 2002 geldende recht van toepassing. Dit betekent dat de pensioentoezegging niet van rechtswege overging, dit in tegenstelling tot het huidige recht op grond waarvan de hoofdregel vastgelegd in art. 7:663 BW ook voor pensioen geldt. De Hoge Raad oordeelde dat de werknemer er op mocht vertrouwen dat de pensioenvoorziening zou worden voortgezet.

Bovengenoemde zaak illustreert dat ook in het kader van de overgang van een onderneming pensioentoezeggingen door de verkrijgende werkgever zo concreet mogelijk dienen te worden geformuleerd en zo

duidelijk mogelijk dienen te worden gecommuniceerd om claims voor de verkrijgende werkgever te voorkomen.

VUT versus pensioen

Geschillen over de vraag of een bepaalde regeling als VUT-regeling of als pensioenregeling moet worden gekwalificeerd, zijn met regelmaat in de pensioenrechtelijke jurisprudentie terug te vinden. De vraag die in dergelijke zaken centraal staat, is meestal of een werknemer wiens dienstverband eindigt vóórdat de uitkering uit hoofde van de betreffende regeling ingaat, ondanks uitdiensttreding recht zal krijgen op de uitkering. Bij VUT-regelingen is dat niet het geval, bij pensioenregelingen wel (vgl. art. 8 PSW en art. 9 Regelen PSW).

In Hof 's-Hertogenbosch 23 december 2003, PJ 2004/20 kwam het onderscheid wederom aan de orde. DNB heeft reeds in 1994 enkele essentiële kenmerken van VUT-regelingen naar voren gebracht. Een essentieel kenmerk van een VUT-regeling is in de visie van DNB de tijdelijkheid van die regeling. Het Hof kwam in de berechte situatie tot de conclusie dat de toegezegde overbruggingsuitkering van 62 jaar tot 65 jaar (hoewel onvoorwaardelijk toegezegd en niet slechts gegarandeerd voor personen die binnen een bepaalde periode de leeftijd

zouden bereiken waarop de uitkering zou ingaan) geen 'pensioen' was. Het Hof ging bij de beoordeling uit van de materiële kenmerken van de regeling en hanteerde niet uitsluitend het criterium van de tijdelijkheid van de regeling. Ook het Hof 's-Gravenhage boog zich in een arrest van 20 februari 2004 (PJ 2004/46, noot in PJ 2004/57)³ over de vraag of een toezegging 'VUT' of 'pensioen' was. Bij de invoering van een prepensioenregeling ter vervanging van de VUT werd voor oudere werknemers een overgangsmaatregel getroffen die inhield dat zij van de VUT-regeling gebruik konden blijven maken. Die regeling was in de CAO vastgelegd. Het Hof oordeelde dat een uitkering uit hoofde van de overgangsmaatregel geen 'pensioen' was en baseerde dit oordeel op de omstandigheden dat:

- de hoogte van de uitkering niet afhankelijk was van het aantal dienstjaren;
- de financiering plaatsvond op basis van een omslagstelsel;
- de regeling een tijdelijk karakter had omdat deze slechts gold voor de duur van de CAO;
- geen rechten werden toegekend bij uitdiensttreding vóór de ingangsdatum van de uitkering;
- de regeling 'VUT' werd genoemd; en ten slotte
- dat de uitkering niet door het pensioenfonds van de werkgever werd verleend, maar door de werkgever zelf.

Ook na deze uitspraken zal nog veel jurisprudentie volgen over de vraag of een toezegging als 'pensioen' of 'VUT' moet worden gekwalificeerd. In de praktijk dient een werknemer zich bij (onderhandelingen over de voorwaarden voor) uitdiensttreding de vraag te stellen of als gevolg van uitdiensttreding bepaalde vooruitzichten op een uitkering bij het bereiken van een bepaalde leeftijd verloren gaan en zo ja, of de werknemer daarvoor zou dienen te worden gecompenseerd.

In verband met dit laatste rijst tevens de vraag of en in hoeverre een werkgever een werknemer waarmee wordt onderhandeld over het sluiten van een vaststellingsovereenkomst tot beëindiging van het dienstverband, over de gevolgen van de regeling voor zijn pensioenrechten dient te informeren. In een uitspraak van de Kantonrechter Tilburg van 4 juni 2003 (PJ 2003, 98)⁴ kwam de hiervoor genoemde vraag aan de orde. De arbeidsovereenkomst van de werknemer eindigde door ontbinding. De werknemer was op dat moment ziek, maar ontving nog geen WAO-uitkering. Bij latere toekenning van de WAO-uitkering bleek hij niet meer in aanmerking te komen voor een arbeidsongeschiktheidspensioen of voor premievrijstelling voor de opbouw van zijn pensioen. De werknemer vorderde van de werkgever een vergoeding van de geleden pensioenschade daar de werkgever hem op deze consequentie van ontbinding van de arbeidsovereenkomst had moeten wijzen. De Kantonrechter oordeelde dat de claim van de werknemer moest worden afgewezen omdat de onderzoeksplicht van de werknemer in casu zwaarder diende te wegen dan de informatieplicht van de werkgever, mede gezien het feit dat de werknemer zelf terzake deskundig was en in het kader van de ontbinding van zijn arbeidsovereenkomst door een jurist was bijgestaan.

Uitleg pensioenreglement

Het spraakmakende arrest dat de Hoge Raad op 20 februari 2004 (JAR 2004/83 inzake Pensioenfonds DSM Chemie/Fox) wees, is ook voor het pensioenrecht van belang. In dit arrest ging de Hoge Raad in op de verhouding tussen de welbekende Haviltex-uitlegmethode en de CAO-uitlegmethode en overwoog dat tussen deze twee methoden van uitleg geen tegenstelling bestaat, maar een vloeiende overgang. De twee uitlegmethoden hebben, zo overwoog de Hoge Raad, een gemeenschappelijke grondslag. Van beslissende betekenis zijn de concrete omstandigheden van het geval, gewaardeerd naar hetgeen de maatstaven van redelijkheid en billijkheid in het concrete geval met zich brengen. In het arrest ging het concreet om de uitleg van een pensioenreglement in een procedure tussen een werknemer en een

pensioenfonds. In dat kader was de vraag hoe een pensioenreglement dient te worden gekwalificeerd. De Hoge Raad kwalificeerde het pensioenreglement in het berechte geval als een overeenkomst tussen de werkgever en het pensioenfonds, waarin een derdenbeding ten behoeve van de werknemer was opgenomen. In de verhouding tussen de werknemer en het pensioenfonds diende het pensioenreglement te worden uitgelegd aan de hand van de geobjectiverde CAO-uitlegmethode. Dat is opmerkelijk, omdat de Hoge Raad in een eerder arrest (HR 18 oktober 2002, NJ 2002/258; Pieterse/Nationale-Nederlanden) een pensioenreglement kwalificeerde als een overeenkomst tussen een werkgever en een werknemer. In dit arrest oordeelde de HR ook op welke wijze de algemene voorwaarden bij de verzekeringsovereenkomst gesloten ter dekking van de aanspraken voortvloeiend uit een pensioenreglement dienen te worden uitgelegd, namelijk op basis van de Haviltex-formule rekening houdend met de contra proferentem regel. In HR 26 november 2004, JAR 2004/290, bevestigde de Hoge Raad, onder verwijzing naar het arrest van 20 februari 2004, dat een pensioenreglement in de verhouding tussen een werknemer en een pensioenfonds dient te worden uitgelegd aan de hand van de CAO-uitlegmethode, zonder zich overigens expliciet uit te laten over de kwalificatie van het pensioenreglement. In HR 28 mei 2004 oordeelde de Hoge Raad dat een pensioenreglement óók in de verhouding tussen een werknemer en een werkgever dient te worden uitgelegd op basis van de CAO-uitlegmethode, eveneens onder verwijzing naar het arrest van 20 februari 2004.

In 2005 kwam de Kantonrechter Deventer in een vonnis van 27 januari 2005, PJ 2005/33 tot het oordeel dat de tekst uit de pensioentoezegging voldoende helder was en daarom geen uitleg behoefde volgens het Haviltex-criterium. Lutjens stelt in de noot bij deze uitspraak in de PJ, ons inziens terecht, dat uit het arrest 'Pensioenfonds DSM Chemie/Fox' naar voren komt dat bij de uitleg van een pensioentoezegging of pensioenovereenkomst niet uitsluitend van de tekst moet worden uitgegaan, maar dat alle omstandigheden van het geval bij de uitleg moeten worden gewogen. ●

³ Kantoorzaak.

⁴ Kantoorzaak.

N partijgetuigen = 0 getuigen

mr. F.J. Fernhout

juridisch onderzoeker, Universiteit Maastricht

Onlangs wees de Hoge Raad een arrest waarin de partijgetuige een rol speelde. Een nieuwe bewijsregel beperkt de rechter in zijn vrijheid. Fokke Fernhout zet de ontwikkeling uiteen en wenst in het kader van een transparant en consequent bewijsrecht dat de nieuwe regel weer snel verdwijnt.

Het civiele bewijsrecht heeft zich in de loop der jaren zo ontwikkeld dat steeds vaker bewijs mogelijk werd, steeds meer bewijsmiddelen werden toegelaten en de rechter een steeds grotere vrijheid kreeg bij de beoordeling van het bewijs. Zo verdween de uitsluiting van bewijs tegen de inhoud van een akte, mogen uiteindelijk in alle zaken alle getuigen worden gehoord en werd de unus testis nullus-testisregel geschrapt. De laatste stappen in de richting van de 'vrije bewijsleer' werden gezet bij de invoering van het nieuwe bewijsrecht in 1988. Toen werd onder andere de partijgetuige geïntroduceerd, maar daaraan werd toegevoegd dat de door deze getuige af te leggen verklaring alleen als aanvullend bewijs mocht worden gebruikt. Deze bewijsrestrictie past slecht in genoemde ontwikkeling en is daardoor een vreemde eend in de vijver van het 'vrije' bewijsrecht. Even leek het erop dat de Hoge Raad de partijgetuige via een achterdeurtje van het toneel had laten verdwijnen, maar door de nieuwe regel 'N partijgetuigen = 0 getuigen' uit de Van der Zwart/Remmerswaal-zaak¹ lijkt

zijn rol nog niet te zijn uitgespeeld. Een kwestie van tijd?

BEWIJSWAARDERING EN PARTIJGETUIGE

Het voorstel om ook de partijgetuige toe te laten² lokte destijds veel bezwaren uit. De regering vond dat aan die bezwaren tegemoet moest worden gekomen door voor de partijgetuige een apart regime in het leven te roepen (geen dwangmiddelen of sancties) en de bewijskracht van diens verklaring te beperken. Zo'n verklaring mocht daarom alleen als aanvullend bewijs worden gebruikt, als reden werd gegeven dat het te ver zou gaan 'indien het de rechter vrijstond de juistheid van de stellingen van een der partijen, ondanks de tegenspraak van de tegenpartij, te aanvaarden, uitsluitend op grond van de verklaring van de belanghebbende partij'.³ Deze bewijsrestrictie is nu te vinden in art. 164 lid 2 Rv.⁴

Erg doordacht was dit niet. Al in 1923 was de zogenoemde wrakingsregeling afgeschaft⁵. Tot die tijd kon een getuige die de jure of de facto belang had bij de afloop van de zaak van

de getuigenlijst worden geschrapt. Men vond⁶ echter dat aan de rechter over kon worden gelaten te beoordelen of een verklaring van een belanghebbende al dan niet betrouwbaar was. Het afschaffen van die wrakingsregeling is daarna nooit meer ter discussie gesteld, zodat de conclusie gerechtvaardigd is dat die verwachting niet door de rechterlijke macht is beschaamd.

Een principieel verschil tussen het belang van een partijgetuige en het belang van een derdegetuige is er niet. Economisch gezien kan een derde zelfs grotere belangen hebben bij de afloop van een zaak dan partijen zelf en de casus waarin het belang van een derde en van een partij samenvallen schudt iedereen zo uit zijn mouw. Toch vinden we het heel normaal dat een rechter die derde als getuige kan horen en laten we het aan de rechter over om te bepalen of diens verklaring al dan niet betrouwbaar is. De beperking van de bewijskracht van de partijgetuigenverklaring lijkt dus te zijn ingegeven door koudwatervrees.

VAN RESTRICTIEVE NAAR DESTRUCTIEVE INTERPRETATIE

Tot nu toe werd art. 164 lid 2 Rv door de Hoge Raad beperkt uitgelegd. Toen bijvoorbeeld de vraag speelde of ook voor het tegenbewijs de bewijsrestrictie gold, hield de Hoge Raad vast aan de bewoordingen van de bepaling,

*'De kans om puin te ruimen wordt
door de Hoge Raad in een
"puin"-zaak niet benut'*

Getuige legt eed af ten overstaan van de rechter

die spreekt van 'door [een partij] te bewijzen feiten'.⁷ Tegenbewijs kan daarom wel door een partijgetuige alleen worden geleverd. Aan de ratio van de bewijsrestrictie werd door de Hoge Raad dus geen doorslaggevende betekenis gehecht. Wie ook vindt dat het beperken van de bewijskracht van de verklaring van een partijgetuige valt terug te voeren op koudwatervrees, kan dat billijken.

In 2003 wees de Hoge Raad twee arresten, die de bewijsrestrictie zo ver uitholden, dat daar in wezen niets meer van over bleef. In de eerste zaak was een op schrift gestelde verklaring overgelegd van de inmiddels aan mesotheliom overleden werknemer, wiens erven in verband met dat overlijden een vordering hadden ingesteld tegen de werkgever. De lagere rechter paste op deze verklaring de bewijsrestrictie toe, maar volgens de Hoge Raad ging het om een schriftelijk stuk en aan de bewijskracht daarvan zijn door de wet geen beperkingen gesteld.⁸ Het te leveren bewijs kan volgens deze beslissing dus op een dergelijke schriftelijke verklaring alleen worden aangenomen.

In de tweede zaak ging het ook om een schriftelijke verklaring van een partij, in dit geval afgelegd in het vooronderzoek van een strafzaak. In cassatie werd aangevoerd dat die verklaring alleen als aanvullend bewijs kon gelden, maar onder verwijzing naar het hiervoor genoemde arrest oordeelde de Hoge Raad dat ook hiervoor geen bewijsrestricties golden.⁹

De ratio van de bewijsrestrictie (de juistheid van de stelling van een partij mag niet op diens verklaring alleen worden aangenomen) had tot een andere beslissing moeten leiden, maar al eerder bleek dat de Hoge Raad daaraan tot nu toe geen waarde hechtte. Opmerkelijk is ook dat beide beslissingen door de Hoge Raad zonder voorbehoud zijn gegeven, zodat niet kan worden gezegd dat het oordeel over de bewijskracht van een op schrift gestelde verklaring van een partij afhangt van de omstandigheden van het geval. Dat kan dus alleen maar betekenen dat art. 164 lid 2 Rv een dode letter is geworden. Een partij hoeft immers maar één ding te doen, en dat is een kopietje maken van zijn verklaring in het proces-verbaal van het getuigenverhoor en dat nog even als afzonderlijke schriftelijke verklaring in het geding

1 HR 15 april 2005, LJN AS2710.

2 Tot dan toe uitgesloten van de bewijsoverlevering door HR 1 februari 1963, NJ 1964, 157.

3 *Kamerstukken II* 1981, 10 377, 7 (MvA), p. 22.

4 Voor 1 januari 2002 stond hetzelfde voorschrift in art. 213 Rv (oud). Gemakshalve wordt hier steeds verwezen naar de huidige bepaling.

5 Wet van 22 juni 1923, *Stb.* 280.

6 Al heel lang, zie de Handelingen NJV 1879, in welke vergadering al werd uitgesproken dat de wrakingsregeling moest worden geschrapt.

7 HR 7 april 2000, NJ 2001, 32.

8 HR 24 januari 2003, NJ 2003, 166.

9 HR 2 mei 2003, NJ 2003, 468.

brenge. Dat is een schriftelijk stuk, waarvoor geen bewijsrestricties gelden, zodat de verklaring van de partijgetuige volledig kan worden meegenomen als de rechter deze voldoende betrouwbaar vindt.¹⁰

DE REGEL 'N PARTIJGETUIGEN = O GETUIGEN'

De stelling dat art. 164 lid 2 Rv een dode letter is en eigenlijk niet meer kan worden toegepast, is minder verstrekkend dan op het eerste gezicht lijkt. Het is immers geen kwestie van *praeter* of *contra legem* gaan, maar een uitvloeisel van de constatering dat er een foutje is geslopen in het bewijsrechtelijke systeem. Wanneer dezelfde verklaring vervat in een schriftelijk stuk wél en afgelegd ten overstaan van de rechter níét aan het bewijs mag meewerken, hebben we te maken met conflicterende regels en dan zal er één moeten worden geschrapt. In de huidige verhoudingen is dat de regel die niet in overeenstemming is met de jurisprudentie van de HR.

In de zaak Van der Zwart/Remmerswaal had de Hoge Raad deze conclusie kunnen trekken. Het echtpaar Van der Zwart kocht de woning van het echtpaar Remmerswaal en werd onaangenaam verrast door de aanwezigheid van een grote hoeveelheid puin in de geplande boomgaard. In civilibus wordt schadevergoeding gevorderd en het hof draagt het echtpaar Van der Zwart op te bewijzen bij de koop voldoende duidelijk te hebben gemaakt, dat de hele achtertuin voor fruitbomen was bestemd. Nu alleen de echtelieden zelf als getuigen worden voorgebracht, vindt het hof dat het bewijs niet is geleverd. Uit art. 164 lid 2 Rv leidt het hof immers af, dat partijgetuigenverklaringen ook ten opzichte van elkaar niet als aanvullend bewijs kunnen gelden. In cassatie wordt betoogd dat deze visie onjuist is.

Een 'puin'-zaak die de Hoge Raad een mooie gelegenheid bood om het laatste puin te ruimen, maar die kans wordt niet benut. De redenering van de procureur-generaal volgend, geeft de Hoge Raad – nota bene met een beroep op de tot nu toe zorgvuldig buiten de deur gehouden ratio van art. 164 lid 2 Rv – het hof gelijk, daarbij verwijzend naar de hiervoor geciteerde passage uit de wetsgeschiedenis (zie noot 2). Die motivering is duidelijk een zwaktebod, want als we op de ratio van de bewijsrestrictie zouden letten, moeten de hiervoor weergegeven beslissingen van de Hoge Raad worden teruggedraaid. Het beroep op de ratio was overigens niet eens nodig geweest. Kennelijk vaart de Hoge Raad blind op het kompas van de PG, die erover klaagt in de wetsgeschiedenis geen antwoord te hebben gevonden op de in deze zaak spelende rechtsvraag.¹¹ Dat antwoord is er echter wel, want in de toelichting op het huidige art. 164 lid 2 Rv schrijft de minister: 'De beperking van de bewijskracht bedoeld in deze bepaling geldt ook als meerdere als partij aan te merken personen verklaringen hebben afgelegd, zoals bij voorbeeld mede-erfgenamen, meerdere directeuren van één NV die partij is, of meerdere vennoten van een vennootschap onder firma, die partij is.'¹²

Per ongeluk beslist de Hoge Raad dus in overeenstemming met de wetsgeschiedenis, maar dat was hier niet het punt. De wetgever heeft de praktijk opgezaald met een krakend systeem en daaruit had de boosdoener – art. 164 lid 2 Rv – kunnen worden weggesneden. In plaats daarvan krijgen we nu een op de boosdoener gebaseerde regel erbij, die inhoudt dat hoeveel partijgetuigen er aan de ene kant ook eensluidend verklaren, zij tenslotte geen enkel gewicht in de schaal mogen leggen als er niet ook nog aanvullend bewijs is: N partijgetuigen = o getuigen.

EEN KWESTIE VAN TIJD

Deze nieuwe regel lijkt geen lang leven beschoren te zijn. Nog afgezien van de mogelijkheid om schriftelijke verklaringen in het geding te brengen, heeft de eisende partij ook nog een andere troef in handen. Hij kan immers op voorhand ongelijkheid creëren in de bewijspositie van partijen door aan de ene zijde slechts één eiser te laten optreden en aan de andere zijde wel alle hoofdelijke schuldenaren gezamenlijk in rechte te betrekken. Zelf heeft hij dan een bruikbare getuige achter de hand,¹³ terwijl de gedaagde partijen in zo'n geval alleen met partijgetuigen zitten opgezaald, waarmee geen bewijs te leveren valt. Uit de Dombo-zaak volgt dat dergelijke bewijsrechtelijke regels niet EVRM-proof zijn.¹⁴

De nieuwe bewijsregel hoort daarom maar weer snel te worden opgeborgen en dan kan alsnog de partijgetuige in overeenstemming met de eerder door de Hoge Raad uitgezette lijn in de ban worden gedaan. Daarmee zal het bewijsrecht een stuk transparanter en consequenter worden. Wanneer de rechter immers in staat moet worden geacht een verantwoorde beslissing te nemen over de betrouwbaarheid van een op schrift gestelde verklaring van bijvoorbeeld een overledene, dan zal dat toch zeker ook het geval zijn bij een ten overstaan van de rechter zelf afgelegde verklaring van een partijgetuige. Of de rechter in een concreet geval ook inderdaad op de enkele al dan niet schriftelijke verklaring van een partij het bewijs geleverd moet achten, is een ander verhaal. Ik denk dat de rechterlijke macht zo'n bevoegdheid wel op gepaste wijze zal weten te hanteren. ●

¹⁰ De procureur-generaal in zijn conclusie bij Van der Zwart-Remmerswaal (zie hierna) stelt dat deze conclusie niet mag worden getrokken, maar daarvoor geeft hij geen enkel argument.

¹¹ Conclusie PG, par. 3.9.

¹² Kamerstukken II 1981, 10 377, 7, p. 24-25. Deze passage is vermoedelijk over het hoofd gezien doordat deze in de *Parlementaire geschiedenis nieuw bewijsrecht* – de enige door de PG geciteerde bron – in de marge is voorzien van het onbegrijpelijke

kopje 'Weigerachtige partij-getuige' (p. 288). Wie op die kopjes let, zal de passage dus nooit vinden. Je moet er even niet aan denken, maar het vermoeiden dringt zich op dat het hoogste rechtscollege en zijn adviseurs genoeg nemen met secundaire bronnen en de primaire bronnen links laten liggen.

¹³ Rb. 's-Gravenhage 6 december 2000, NJ 2001, 345, waarin een niet in de procedure betrokken derde toch als partijgetuige wordt aangemerkt, klopt

immers niet. Zie F.J. Fernhout, *Het verschoningsrecht van getuigen in civiele zaken*, Maastricht 2004, p. 102-105.

¹⁴ EHRM 27 oktober 1993, NJ 1994, 534. In die zaak ging het erom dat er een ongelijkheid ontstond in de procespositie van de twee procederende partijen, doordat van twee getuigen, wier verhoudingen tot de procederende partijen gelijk waren, de ene wel kon worden gehoord en de andere, omdat het een partijgetuige betrof, niet.

Een uitgelezen kans.

Linklaters

Medewerkers en stagiaires voor de financiële en ondernemingsrechtpraktijk

Linklaters behoort tot de beeldbepalende top van de internationale juridische wereld. In 22 landen adviseren wij ondernemingen, financiële instellingen en overheidsinstanties bij hun meest complexe transacties. In 2004 werden wij bij *The Lawyer Awards* uitgeroepen tot *Global Law Firm of the Year*. De kwaliteit van onze financiële en onze ondernemingsrechtpraktijk is onbetwist.

In Amsterdam hebben wij een jong en groeiend kantoor.

Wij zoeken advocaat-medewerkers en advocaat-stagiaires voor zowel de financiële als de ondernemingsrechtpraktijk.

Wij bieden het beste van twee werelden: directe betrokkenheid bij de verdere uitbouw van ons Amsterdamse kantoor, en alle voordelen van het werken bij een internationaal topkantoor, zowel op het punt van kwaliteit van werk als opbouw van kennis en ervaring. Dat alles in een sterk collegiale no-nonsense-cultuur. Kijk voor een idee van het soort zaken dat je bij ons kunt doen op www.linklaters.com

Heb je een goed juridisch verstand, weet je van aanpakken en deel je ons enthousiasme, stuur dan je CV met cijferlijst naar Aranka Molenaar, Linklaters, Atriumgebouw 3e verdieping, Strawinskylaan 3051, 1077 ZX Amsterdam. Je kunt ook e-mailen (aranka.molenaar@linklaters.com) of bellen: 020 799 6200.

www.linklaters.com

Aansprakelijkheid van curatoren

Het kaf van de c(urat)oren

Alice Koop

advocaat te Utrecht¹

Verhalen over slecht functionerende curatoren zijn er te over. Wat zegt de rechter? Hanteert hij een duidelijke lijn bij de beoordeling van de vraag of de curator binnen zijn speelruimte bleef dan wel de bevoegdheden overtrad?

Curatoren hebben een slechte naam. Elk halfjaar verschijnt er wel een artikel in de *Telegraaf* waarin een benadeelde vertelt hoe slecht de curator hem behandeld heeft. Curatoren zouden niet alleen te weinig tijd en kennis hebben om een faillissement adequaat te kunnen afwikkelen (het zijn maar advocaten), maar zouden bovendien frauderen. Sterker nog, fraude en onkunde van de curatoren zouden de samenleving minimaal 2,5 miljard euro kosten.² Afgelopen maart stelden enkele

Kamerleden vragen aan minister Donner over het (gebrek aan) toezicht op curatoren. Cijfermatig onderzoek naar het aantal mogelijk onrechtmatig handelende curatoren is niet verricht.

Hoewel de beroepscuratoren het niet leuk zullen vinden, komen dergelijke verhalen niet volledig uit de lucht vallen. Duidelijk is dat het kaf van het koren moet worden gescheiden – dit kan ook worden geconcludeerd uit de casus die ten grondslag lag aan het arrest van

het Gerechtshof te Amsterdam van 24 februari 2005.³

AANSPRAKELIJKHEID IN PRIVÉ

In een faillissement trof de curator een auto aan. Deze auto was door de lessor aan de gefailleerde ter beschikking gesteld op grond van lease. In de overeenkomst was opgenomen dat de lessor te allen tijde eigenaar van de auto was en zou blijven. De curator meende een beroep te kunnen doen op retentierecht en

Foto: Luuk van der Lee / HH

Failliete steenfabriek achter slot en grendel (Rheden)

Dat de curator in de hoedanigheid van curator optrad, stond niet in de weg aan zijn persoonlijke aansprakelijkheid

heeft de auto afgevoerd. Vervolgens vorderde de curator betaling van een boedelbijdrage van € 3.000 van de lessor in ruil voor afgifte van de auto. De curator beriep zich daarbij op de 'separatistenregeling'. Uiteindelijk heeft de lessor het bedrag – onder protest – betaald. Een procedure volgde. De lessor heeft de curator in privé gedagvaard voor de sector kanton van de rechtbank en vorderde voor recht te verklaren dat de curator onrechtmatig had gehandeld en hem te veroordelen tot terugbetaling.

De kantonrechter wees de vorderingen af maar in hoger beroep kreeg de lessor alsnog gelijk. Het hof was van oordeel dat de kantonrechter een onjuiste maatstaf had aangelegd bij beoordeling van de vraag of de curator in privé onzorgvuldig had gehandeld ten opzichte van de lessor. Het hof wees er op dat de omstandigheid dat de curator in de hoedanigheid van curator optrad niet aan zijn persoonlijke aansprakelijkheid in de weg staat. De eerste vraag is, aldus het hof, of de curator bevoegd was het retentierecht uit te oefenen. Daarvoor is een tegenvordering vereist. De curator stelde een tegenvordering te hebben bestaande uit de door hem gevorderde boedelbijdrage op grond van de separatistenregeling. In de Faillissementswet noch in de Richtlijnen in faillissementen en surseances van betaling van de ReCoFa⁴ is een dergelijke grondslag te vinden. Evenmin had de curator een rechtmatige vordering ter vergoeding van kosten uit hoofde van zaakwaarneming.

Kortom, de curator kon zijn tegenvordering niet aannemelijk maken en heeft daarmee ten onrechte onverschuldigde betaling afgedwongen van de lessor, door misbruik te maken van zijn machtspositie en afgifte van de auto te weigeren. Deze gedraging kan hem persoonlijk worden verweten volgens het hof.

In het algemeen behoort een curator namelijk te handelen zoals in redelijkheid mag worden verlangd van een over voldoende inzicht en ervaring beschikkende curator die zijn taak met nauwgezetheid en inzet verricht. Deze curator heeft in strijd met de zorgvuldigheidsnorm gehandeld en is daarom persoonlijk aansprakelijk. Het gevolg is dat de curator de door de lessor geleden schade dient te vergoeden. Als curatoren een beroep doen op een retentierecht wetende dat de onderliggende vordering juridisch niet bestaat, althans laten oplopen van een onnodige boedelschuld wetende dat deze niet kan worden nagekomen, leidt dit tot privé-aansprakelijkheid.

SPEELRUIMTE

Aansprakelijkheid van curatoren kan twee gezichten hebben. Een curator kan in zijn hoedanigheid van curator of persoonlijk worden aangesproken.⁵ De norm voor persoonlijke aansprakelijkheid van de curator is in het Maclou-arrest vastgesteld.⁶ In dit arrest geeft de Hoge Raad aan wanneer een curator persoonlijk aansprakelijk is jegens derden die nadeel hebben ondervonden van de wijze waarop de curator bij het beheren en vereffenen van de failliete boedel te werk is gegaan.⁷

De Hoge Raad merkt eerst op dat de voor een faillissementscurator geldende zorgvuldigheidsnorm niet gelijk is aan de norm die voor advocaten geldt. De bijzondere kenmerken van de curator vragen om een zorgvuldigheidsnorm die daarop is afgestemd. De curator treedt bij het vervullen van zijn functie immers niet op als advocaat. Verder heeft de curator jegens degenen wier belangen aan hem zijn toevertrouwd een objectieve positie, in tegenstelling tot de meer subjectieve – contractueel bepaalde – positie van de advocaat. Tot slot

moet de curator bij het nemen van zijn beslissingen – onder de nodige tijdsdruk – soms tegenstrijdige belangen behartigen, en ook nog rekening houden met belangen van maatschappelijke aard.⁸ Een curator heeft dan ook enige speelruimte nodig bij de uitvoering van zijn taak.⁹

Een curator moet volgens de Hoge Raad zodanig handelen als in redelijkheid mag worden verlangd van een over voldoende inzicht en ervaring beschikkende curator die zijn taak met nauwgezetheid en inzet verricht.¹⁰ De (zorgvuldigheids)norm in het Maclou-arrest is een open norm. Dus moet de lagere jurisprudentie verder concretiseren voor welke handelingen de curator nu persoonlijk aansprakelijk kan worden gehouden.

VOORBEELDEN

Laten we een aantal concrete voorbeelden bezien. Een curator die tot verkoop van de activa is overgegaan, daarbij de voorwaarden van de R-C zoals opgenomen in een beschikking negerend, kon persoonlijk aansprakelijk worden gehouden voor geleden schade.¹¹ De curator had de beperking in zijn beleidsvrijheid in acht moeten nemen. Dit betekent overigens niet dat elke schending door de curator van een beschikking van de rechter-commissaris tot aansprakelijkheid leidt.

De curator moet voor een goede uitoefening van zijn functie over een zekere mate van beleidsvrijheid beschikken. De curator die na het faillissement snel tot verkoop van een softwarepakket overging tegen betaling van een redelijke prijs, terwijl hij wellicht een hogere prijs in een later stadium had kunnen verkrijgen, was daarom ook niet aansprakelijk ten opzichte van de borg voor de door de gefailleerde aangegane geldschulden. De rechtbank stelde dat de curator met zijn handelen geen enkele norm had geschonden en het hem vrijstond deze mogelijkheid van snelle verkoop in het belang van alle schuldeisers aan te grijpen. De curator was niet verplicht zich specifiek te

1 Advocaat bij AKD Prinsen van Wijmen N.V.

2 M. Ripken, 'Niets menselijks is de curator vreemd. Fraude en "onkunde" bij afwikkeling van faillissementen', *Ondernemen!* Vol. Nr. 3, maart 2004; p. 36-37, 39. Plaatskenmerk: A 20 art 8102.

3 Ongepubliceerd, uitgesproken onder rolnummer 1687/03.

4 De separatistenregeling is nu te vinden in *'Insolad*

Praktijkregels voor Curatoren en ReCoFa Richtlijnen 2005', Kluwer 2005, Bijlage 5, p. 45 e.v.

5 Het Mobell-arrest is het standaardarrest voor aansprakelijkheid van de curator handelend in zijn hoedanigheid; HR 19 december 2003, *JOR* 2004, 61 m.nt. JJvH.

6 HR 19 april 1996, *NJ* 1996, 727 m.nt. WMK; *JOR* 1996/ 48.

7 Noot Kortmann bij HR 19 april 1996, *JOR* 1996, 48.

8 Idem.

9 Noot Kortmann bij HR 27 november 1998, *JOR* 1999, 72.

10 HR 19 april 1996, 727, *NJ* 1996, 727; *JOR* 1996, 48.

11 HR 27 november 1998, *RvdW* 1998, 221; *JOR* 1999, 72.

Een curator is slechts persoonlijk aansprakelijk wanneer hij het behoorlijk bont maakt

richten op de belangen van de borgen.¹² Wel aansprakelijk zou een curator zijn die bewust geen medewerking aan de ontruiming van een bedrijfspand zou verlenen, terwijl hij wist – althans had kunnen weten – dat als gevolg daarvan een boedelschuld zou ontstaan en de boedel deze verplichting bovendien niet zou kunnen nakomen.¹³

Een laatste voorbeeld. De (enige) beherend vennoot van een commanditaire vennootschap gaat failliet. De curator gaat over tot verkoop van de activa – waartoe ook de onderneming van de commanditaire vennootschap¹⁴

behoort – zonder de stille vennoot daarover in te lichten. De curator is persoonlijk aansprakelijk nu hij het voortzettingsbeding in de vennootschapsakte niet in acht heeft genomen. De stille vennoot had op grond daarvan de keuze moeten krijgen om de onderneming voort te zetten. Deze keuzemogelijkheid is haar ontgenomen, ten gevolge waarvan zij aanzienlijke schade heeft geleden.¹⁵

BONT

Uit de jurisprudentie kan worden afgeleid dat de curator voor een goede uitoefening

van zijn functie de nodige speelruimte moet hebben. Een curator zal slechts persoonlijk aansprakelijk zijn uit hoofde van onrechtmatige daad wanneer hij het behoorlijk bont maakt, met andere woorden duidelijk buiten zijn bevoegdheden treedt. De uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam van 24 februari jl. onderstreept dat nogmaals. Laatstgenoemde uitspraak is een duidelijk voorbeeld van hoe een curator overduidelijk niet mag handelen. Het gaat steeds om situaties waarvan je snel ziet dat het echt niet kan. Veel verhalen over fraude door curatoren zullen overdreven zijn of onterecht. Gelukkig laten de gerechtelijke instanties zich daardoor niet leiden. Zij hebben een objectief aanvaardbare lijn gevonden om het kaf van de c(urat)oren te scheiden. ●

12 Rb. Utrecht, 2 juli 2003, JOR 2003, 273.

13 Rb. Middelburg, 31 juli 2002, JOR 2003, 18; vernietigd in Gerechtshof 's-Gravenhage 11 juni 2005, NJ 2005, 244, nu de verhuurder in hoger beroep het bewijs van afspraken met de curator niet kon leveren.

14 Op dat moment gold de aanname dat de commanditaire vennootschap met één beherend vennoot geen afgescheiden vermogen had, zodat de onderneming behoorde tot het vermogen van de beherend vennoot (HR 4 januari 1937, NJ 1937, 586 en HR 3 februari 1956, NJ 1960, 120). De Hoge Raad

is in zijn arrest van 14 maart 2003, NJ 2003, 327 (Hovuma/ Spreuwenberg) teruggekomen op deze leer en heeft uitgemaakt dat een commanditaire vennootschap met één beherend vennoot een afgescheiden vermogen heeft.

15 Rb. Arnhem, 21 juli 2004, JOR 2004, 333.

(advertentie)

Maatnemen na telefonische afspraak

Nu ook advocatentoga's in standaardmaten!
Compleet met 2 beffen à € 695,- (incl. BTW)

Amsteldijk 18 E
1074 HR Amsterdam
Tel./faxnr: 020-6629514

Beffen uit voorraad leverbaar

Ter overname aangeboden:

goedlopend advocatenkantoor
met commerciële en toegevoegde praktijk
in Zuid-Oost Drenthe
voor circa 2 advocaten

overname kantoorruimte (huur), inventaris
en secretariële ondersteuning mogelijk

meerdere opties bespreekbaar.

Brieven onder nummer 7839

Bureau BDM B.V.
Steekterweg 80G
2407 BH Alphen aan den Rijn

Tijdregistratie voor Curatoren

Het eerste
**Tijdregistratie
Systeem**
dat **NÚ** al
volledig voldoet aan
de **Recofa
richtlijnen.**

<http://www.voor-curatoren.nl>

© 2005 Brains4All
info@brains4all.com

Postbus 14, 4493ZG Kamperland
Tel +31(113) 373819

NEDERLANDSE
ORDE VAN
ADVOCATEN

zoekt

Jurist regelgeving en gefinancierde rechtshulp (fulltime)

De functie

- Signaleren van nieuwe nationale en internationale wetgeving, jurisprudentie en andere ontwikkelingen die zouden moeten leiden tot aanpassing van de beroeps- en gedragsregels. Zorgdragen voor de totstandkoming daarvan zowel inhoudelijk als in processuele zin.
- Bewerken Advocatenwet Schuurman & Jordens.
- Onderhouden van contacten met de Raden van Toezicht in de arrondissementen.
- De juridische ondersteuning van een goed functionerende gefinancierde rechtshulp met inbegrip van het vreemdelingen- en asielrecht. Het met kracht van (politiek doorslaggevende) argumenten bijdragen aan de versterking van de positie van de gefinancierde rechtshulp. Het als pleitbezorger onderhouden van bestaande relaties en overlegsituaties met het Ministerie van Justitie en andere betrokkenen. Interne vraagbaak en aanspreekpunt voor alle facetten van de gefinancierde rechtshulp.
- Secretaris van de Stichting Ondersteuningsfonds en de Tariefcommissie.

Plaats van de functie

U werkt onder leiding van het hoofd Juridische Zaken en onder verantwoordelijkheid van de (portefeuillehouder uit de) Algemene Raad. De afdeling Juridische Zaken bestaat uit vier juristen, die multidisciplinair en Ordebreed inzetbaar zijn.

Uw profiel

Deze afwisselende functie op academisch niveau vergt zorgvuldigheid, redactionele vaardigheid en ervaring op het gebied van regelgeving. Daarnaast beschikt u over uitstekende contactuele eigenschappen en (bij voorkeur) kennis van de regelingen met betrekking tot de sociale rechtshulp. Een stageverklaring advocatuur en ervaring met het bestuursrecht zijn vereist.

Wij bieden

Een passende honorering voor een uitdagende functie in een breed werkveld. Veel ruimte voor eigen initiatief en een grote mate van zelfstandigheid in een professionele organisatie, die waarde hecht aan teamgeest en een open en positief werkklimaat.

Meer informatie vindt u op onze internetsite www.advocatenorde.nl. Voor telefonische inlichtingen kunt u zich wenden tot mw. mr. M.E. Veenboer, hoofd Juridische Zaken, tel. 070-3353517.

Uw schriftelijke sollicitatie met cv kunt u binnen twee weken richten aan:

Nederlandse Orde van Advocaten, t.a.v. mw. E.W. Langelaan, Postbus 30851, 2500 GW DEN HAAG.

E-mail: e.langelaan@advocatenorde.nl

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

De Nederlandse Orde van Advocaten, gevestigd in Den Haag, is de publiekrechtelijke beroepsorganisatie van alle (13.000) advocaten in Nederland. De wettelijk vastgelegde kernfunctie is de zorg voor de kwaliteit van advocatendiensten. Dat omvat onder andere een omvangrijk opleidingsprogramma voor de advocatuur, het opstellen van verordeningen en andere bindende regels, tuchtrechtspraak, voorlichting en dienstverlening aan de leden, plus advisering aan de overheid over beleidsvoornemens en wetsontwerpen. De Orde wordt bestuurd door de Algemene Raad. Het Bureau in Den Haag telt 50 medewerkers.

Scholtens' Krijgskunst voor advocaten

Georg van Daal
redactielid

C.G. Scholtens, *Sun Tzu's krijgskunst voor advocaten*, Sdu / Kluwer,
Den Haag / Deventer 2005, ISBN 90 121 0743 1, 195 blz.

Op 30 juni 2005 nam Gijs Scholtens, bekend arbeidsrechtadvocaat te Rotterdam en amateur krijgshistoricus, afscheid van de praktijk. Ter gelegenheid legde hij in een boek zijn opvattingen vast over conflicten, zoals die zijn voortgekomen uit een advocatuurlijk bestaan van 35 jaren. De kapstok die hij hiervoor gebruikte, is een klassiek werk uit de canon van Chinese werken over krijgskunst. Dit is het aan Sun Zi, oftewel Meester Sun,¹ toegeschreven werk Krijgskunst.

Nu ik in een vorig leven sinoloog was, raakte ik onmiddellijk geïnteresseerd in Scholtens' boek. De lust tot lezen werd nog meer geprikkeld door het voorwoord van het boek, waaruit ik concludeerde dat zelfspot Scholtens vreemd lijkt. Hij meldt daar dat hij zijn boek bedoelt als het 'handboek soldaat voor de advocaat', waarvan hij hoopt dat het voor vele generaties advocaten nuttig zal zijn. Hij voegt daar aan toe dat het werk in geen enkele advocatenboekenkast mag ontbreken, en houdt zich voor een volgende druk aanbevolen voor opmerkingen en suggesties tot verbetering. Wie een dergelijk grote broek aantrekt, verdient het kritisch onder de loep te worden gehouden.

SINOLOGIE GEWENST

Scholtens had er goed aan gedaan zijn werk aan een kritisch sinoloog voor te leggen, alvorens het aan de drukpers toe te vertrouwen. Die had hem kunnen uitleggen hoe de diverse systemen van fonetische transcriptie naar een alfabetische benadering van het Chinese karakterschrift werken, wat daarvan tegenwoordig de internationale standaard is, hoe Chinese namen werken, en had wat extra (literair-) historisch kader kunnen aanreiken. Scholtens had de lezer dan meer historische en literaire informatie kunnen aanreiken rond het leven en werk van Meester Sun, waar die nu wat los zweven. Bovendien was Scholtens dan behoed voor de nu storende hoeveelheid fouten op – wat ik maar noem – sinologisch gebied, en was de ordening van de bibliografie aan het eind van het boek waarschijnlijk niet, zoals nu, voor een belangrijk deel verkeerd geweest. Een dergelijk sinoloog had ten slotte waarschijnlijk de meeste van de nu nog voorkomende type- en taalfouten ook wel verwijderd uit het manuscript, voordat het werd gedrukt. Kortom, het boek kent in verhouding tot de geuite pretenties te veel fouten en tekortkomingen.

Meester Sun's *Krijgskunst* is met grote voorsprong het meest ge- en misbruikte militaire handboek ooit verschenen. De hoofdlijn van het werk is dat en hoe een oorlog het best kan worden gewonnen zonder gewapende strijd. Als je dan toch de wapenen moet opnemen, dan alleen als uiterste middel, goed voorbereid en zo snel als mogelijk. De bewerking door Scholtens van Meester Sun's beginselen voor de advocatuur staat bepaald niet alleen. Buiten het militaire zijn er bijvoorbeeld heel veel bewerkingen voor management en organisatie-advies, en verder onder andere voor cricket, American football, beleggen, enzovoort. Zoals Scholtens al opmerkt, doen er veel verhalen de ronde over Meester Sun. Waarschijnlijk was hij een militair officier, niet van de hoogste rang, die na een doorleefde krijgscarrière omstreeks het begin van de vijfde eeuw voor Christus de *Krijgskunst* schreef.

VEEL MEESTER SCHOLTENS

De *Krijgskunst* is een klein werk. In de vertaling van Lionel Giles² neemt de hoofdtekst in boekprint niet veel meer dan twintig bladzijden in beslag. Scholtens geeft steeds zijn bewerking van de tekst van Meester Sun, parafraseert die – behalve in de hoofdstukken 9 en 12 – daarna onder het kopje 'voor advocaten', en vervolgt dan met meer en minder lange commentaren. Het hoofdwerk van Scholtens, inclusief Meester Sun, beslaat 180 bladzijden. Veel Meester Scholtens dus rondom Meester Sun.

Waarschijnlijk onbewust plaatst Scholtens zich daarmee in een duizenden jaren oude Chinese traditie. Werken als dat van Meester Sun plachten in China te worden opgenomen in een limitatieve canon van werken, waarop vervolgens commentatoren hun gedachten loslieten. Vervolgens kregen de belangrijkste commentatoren weer hun eigen commentaar, en zo ging het verder. Een mooi voorbeeld is waar in paragraaf 1.6 Meester Sun volgens Scholtens zegt: 'Leiderschap is een zaak van intelligentie, betrouwbaarheid, menselijkheid, moed en strengheid.' Strak, duidelijk en spreekt voor zich, zou je dan denken. Het geeft Scholtens echter aanleiding voor drieënhalve bladzijde commentaar over hoe dit aforisme naar de advocatuurlijke praktijk moet worden vertaald.

AUTORITEITSGEBONDEN AUTHENTICITEIT

Scholtens zegt de tekst van Meester Sun volledig te volgen. Als ik Giles' vertaling naast het werk van Scholtens leg, kom ik tot de conclusie dat Scholtens niet de hoofdtekst heeft gevolgd, maar een zeer vrije bewerking heeft gegeven van een waarschijnlijk al vrije Engelse

vertaling van de hoofdttekst. Sommige onderdelen van de oorspronkelijke tekst ontbreken geheel.³ Bovendien staan er volgens mij ook echte fouten in Scholtens' weergave⁴. Dat leidt er toe dat volgens mij belangrijke richtingen en nuances van Meester Sun verloren gaan of anders worden in wat ik zou noemen de 'Krijgskunst volgens Meester Scholtens'. Het staat Scholtens natuurlijk vrij om zijn – overigens zeer goed verteerbare – visie op conflictbeheersing te geven, maar hij moet daarbij geen autoriteitsgebonden authenticiteit claimen die er niet is.

Het bestek van een recensie is te beperkt om tot uitgebreide tekstvergelijking over te gaan, maar drie voorbeelden mag ik wel geven. Wat in de vertaling van Giles staat als het prachtige, op alle conflicten toepasbare aforisme 'All warfare is based on deception', wordt bij Scholtens 'Een militaire operatie vereist misleiding'.⁵ In de buurt,

maar net niet. Het vers dat Giles mooi vertaalt met 'It is only one who is thoroughly acquainted with the evils of war that can thoroughly understand the profitable way of carrying it on'⁶ is bij Scholtens verworden tot 'Daarom kunnen zij die zich niet grondig bewust zijn van de nadelen van het gebruik van wapens nooit zich wel grondig bewust zijn van de voordelen van het gebruik van wapens'.⁷ Een kwestie van smaak, wellicht, maar toch. Waar bij Giles staat 'If equally matched, we can offer battle'⁸, veroorlooft Scholtens zich onder nummer 3.6 de dichterlijke vrijheid 'Als je (slechts) van gelijke sterkte bent, vecht dan alleen als je kundig bent'.

TEGEN DE AUTOMATISCHE PILOOT

Tot zover de kritiek. Zodra namelijk Scholtens loskomt van de hoofdttekst en zijn parafrasen daarvan, in de soms flinke lappen tekst daartussen, wordt het nog interessant ook. Scholtens is natuurlijk niet voor niets 35 jaar lang een succesvol, en gedurende een belangrijk deel daarvan tamelijk bekend advocaat geweest. Wat mij betreft had hij het boek *Scholtens' Krijgskunst voor Advocaten* genoemd, gekoppeld aan een korte en historisch verantwoorde uitleg over Meester Sun als zijn inspiratiebron, zonder al het verdere gedoe over en rond Meester Sun. De lezers waarvoor het boek is bedoeld, zullen echter gemiddeld gesproken al niet worden gehinderd door sinologische bagage. Voor hen is het werk dus zonder meer makkelijker te verteren.

Dat neemt wat mij betreft niet weg dat als er een volgende druk komt, wat ik Scholtens van harte gun, er verbeteringen en deels grondige herzieningen nodig zijn. Wellicht kan hij dan ook zijn onderschatting hier en daar van de lezer in heroverweging nemen. Als Meester Sun ons vertelt dat we niet bovenwinds een vuur moeten ontsteken, om vervolgens benedenwinds aan te vallen, dan snappen we dat ook zonder uitleg wel.⁹

Het is natuurlijk mogelijk om Scholtens te betichten van het debiteren van lange rijen inkoppers. Daartegenover geldt dat het juist de inkoppers zijn, die we in de praktijk plegen te vergeten. Bovendien is Scholtens' eigen werk meer dan dat. Het is de weloverwogen sublimatie van een succesvolle carrière, en alleen daarom al de moeite waard om er kennis van te nemen. Niet alleen de beginnend advocaat, maar juist ook de advocaat die door ervaring getekend soms iets te veel op de automatische piloot functioneert, kan er zijn voordeel mee doen. ●

1 Voor wie het internet betreedt om meer over Meester Sun te weten te komen: niet te verwarren met de Meester Sun die omstreeks de derde eeuw na Christus de *Sunzi Suanjing* zou hebben geschreven, het in de Chinese geschiedenis beroemde *Wiskundig handboek van Meester Sun*.

2 Uit 1910. Vrij beschikbaar op www.chinapage.com/sunzi-e.html. Giles is één van de beroemdste sinologen ooit. Zijn vertaling is voor sinologen nog steeds een van de basisvertalingen van de *Krijgskunst*. Giles kenmerkte zich door een grote precisie te koppelen aan fraai taalgebruik. Zijn vertaling deed hij vergezeld gaan van een gron-

dige en diep verantwoorde inleiding, alsmede van een grote hoeveelheid annotaties. Het volledige werk van Giles is on line beschikbaar via het Gutenberg Project (www.textfiles.com/etext/NONFICTION/suntzu10.txt).

3 Bijvoorbeeld Hoofdstuk 2, vers 1 en Hoofdstuk 3, vers 15 van de *Krijgskunst*.

4 Bijvoorbeeld in zijn volgens mij zonder meer veel te vrije weergave onder de nummers 2.6 tot en met 2.8 van verzen 9 tot en met 15 van Hoofdstuk 2, waar hij onder nummer 2.7 spreekt van 70%, respectievelijk 60%, waar volgens mij 30%, respectievelijk 40% in de hoofdttekst staan genoemd.

5 In de *Krijgskunst* Hoofdstuk 1, vers 18, bij Scholtens te vinden op p. 29 onder nummer 1.11.

6 *Krijgskunst*, Hoofdstuk 2, vers 7.

7 Op p. 42 onder nummer 2.4.

8 Hoofdstuk 3, vers 9, eerste regel.

9 P. 172.

VAN

Maurice van Valen

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galleries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Maurice van Valen (tot voor kort advocaat bij Stibbe, 34, getrouwd met Raj Bowie) is een galerie voor hedendaagse kunst begonnen.

Jan Pieter Nepveu
journalist

Tomoko Kawachi *Orange (Books)*, 2005

‘Er is geen stress in kunst’

“Ik heb zesenhalf jaar bij Stibbe gewerkt in Amsterdam en New York. Eind jaren negentig waren gouden tijden, althans voor de compagnons. Als stagiair werkte ik keihard in de fusie- en overnamepraktijk. Dat had ik zonder de kunst nooit volgehouden.

Al toen ik een jaar of vijftien was, begon ik te verzamelen. Mijn moeder was ernstig ziek en daardoor waren de eerste jaren van mijn leven niet de meest gelukkige. Toen mijn vader me eens meenam naar een galerie, waar hij puur om zakelijke redenen moest zijn – voor kunst of cultuur was in ons gezin helemaal geen plaats – kon ik een paar uur rondkijken. Ik ontdekte onmiddellijk dat ik kunst mooi vond en wilde wat kopen. Dat was wel een beetje ongewoon want ik was altijd heel spaarzaam geweest. Alle kwartjes had ik steeds opgepot.

Kunst was voor mij een fantasiewereld, een wereld zonder de beperkingen waar ik thuis tegenaan liep. Er is geen stress in kunst. Een van de eerste dingen die ik kocht was een map met vroege litho's van Corneille. Thuis ging ik die rustig bekijken en zo probeerde ik die geestelijke, fantastische wereld, belichaamd in bijvoorbeeld een stuk papier en inkt, dichterbij mezelf te krijgen.

Aanvankelijk had ik kunstgeschiedenis willen studeren. Dat leek mij fantastisch. Maar ik zou er geen brood mee kunnen verdienen. Dus dan maar rechten. Eigenlijk vond ik rechten heel leuk. Ik was een serieuze student en haalde goede cijfers. En het is natuurlijk zo dat je met een rechtenstudie alle kanten op kunt.

In Amerika, waar ik een jaar heb gezeten voor mijn *masters degree*, bezocht ik een *job fair*. Alle grote Nederlandse kantoren waren flink aan het scouten. Dat ik bij Stibbe uitkwam was niet helemaal toevallig. Het klikte

meteen doordat de compagnon met wie ik een gesprek had een kunstverzamelaar was. We hadden het in dat eerste gesprek meer over kunst dan over juristerij, en dat sprak mij bijzonder aan.

Stibbe heeft mijn kunstpassie altijd veel ruimte gegeven. Ik bezocht de biënnale van Venetië, de kunstbeurs in Basel, tentoonstellingen, kunstenaars; bij Stibbe gaf dat nooit problemen. Dat kwam denk ik ook doordat er mensen rondliepen die zelf ook serieus verzamelden. En de mensen met wie ik werkte, begrepen dat het voor mijn geluk van eminent belang was.

Maar verzamelen was voor mij niet genoeg. Ik wilde een galerie beginnen. Naast je werk kun je met een klein groepje kunstenaars fantastische tentoonstellingen maken, maar als je serieus en ambitieus bent, komt er een moment dat je dat niet meer kunt beheersen. Tijdens een (kunst)reis naar New York, leerde ik Raj Bowie kennen. Met hem heb ik in het najaar van 2004 galerie Bowie Van Valen opgezet met een vestiging in Amsterdam en binnenkort ook in Los Angeles.

Ik had steeds beweerd dat ik advocaat zou blijven en dat de galerie bijzaak zou zijn. Maar de combinatie advocaat en galeriehouder viel uiteindelijk niet meer te combineren. Twee maanden geleden ben ik als advocaat gestopt.

Ik ben er achter gekomen dat kunst mij uiteindelijk veel meer bevrediging geeft dan de advocatuur. Als advocaat deed ik veel contractonderhandelingen. Bedrijven werden verkocht en miljoenen heen en weer geschoven, daar was ik dan bij om het juridisch te begeleiden. Na afloop ging er een mapje in de kast en dat was het dan. Uiteindelijk vond ik dat weinig bevredigend.

Ik denk dat ik mijn werk in een galerie

veel meer richting kan geven. Er wordt wat voortgebracht en daar ben je als galeriehouder zeer dicht bij. Je faciliteert kunstenaars en maakt tentoonstellingen vaak in nauwe samenwerking met hen. Kunst, het spreken met kunstenaars, het genieten van visuele beelden, levert mij een geestelijke vrijheid op die alle wereldlijke dingen overstijgt.

Een tentoonstelling leeft voort, er komen reacties, er wordt over gesproken. Stukken gaan naar allerlei verzamelaars. Je weet soms niet zeker wat er uiteindelijk van de jonge kunstenaars zal worden, maar je hoopt hun talenten richting te kunnen geven.

Dit jaar hebben we in de galerie tentoonstellingen met kunstenaars uit de Verenigde Staten, Japan, Duitsland en Nederland. Een van mijn favorieten is Tomoko Kawachi, een jonge vrouw uit Japan die vier jaar geleden is afgestudeerd aan de kunstakademie in Tokio. Kawachi schildert veelal intieme situaties, zoals *Orange (Books)*. Daarop staan haar bed, nachtkastje en boeken. Het is haar huidige kamer in Amsterdam, met boeken over Nederland die daar liggen met knuffelbeesten die ze uit Japan meegenomen heeft. Het is een stollingsmoment in haar dromen: nu ben ik hier dan, in mijn kamer in Nederland. Het is een heel intiem moment, in oranje geschilderd op een heel groot doek, en daaruit spreekt een enorme zelfverzekerdheid.

Veel bezoekers in de galerie zijn advocaten, aanvankelijk vooral van Stibbe. Advocaten zijn geïnteresseerd in kunst en cultuur. Juristen vormen in het algemeen een grote groep verzamelaars. Ze zijn geïnteresseerd in maatschappelijke ontwikkelingen, en kunst is daarvan toch al snel een spiegel.

Kunst is een groot deel van mijn bestaan geworden. Het verzamelen was ook een manier om uit te blazen van de stress die ik als soms advocaat had. Zonder de kunst had ik mijn job als advocaat niet zesenhalf jaar lang met plezier kunnen doen. ”

Bowie Van Valen, Jacob van Lennepstraat 305A, Amsterdam. De galerie opent in september een tweede vestiging in Los Angeles; zie ook: www.bowievanvalen.com.

‘Bij de contractonderhandelingen werden bedrijven verkocht en miljoenen heen en weer geschoven, daar was ik bij om het juridisch te begeleiden. Na afloop ging er een mapje in de kast en dat was het dan.’

MOORDKUIL

Sinds het vorige nummer kunt u uw irritaties, klachten en andere felle berichten over grote en kleine misstanden kwijt in deze rubriek. Alles mag, als het maar met uw werk, positie of imago van advocaat te maken heeft.

Ilija Petkovski

advocaat te Deventer

Al enige tijd heb ik last van problemen waarvan ik bijna bang zou worden. Het zijn namelijk GBA-problemen. Als ik bijvoorbeeld ter voorbereiding van een incassoprocedure de wederpartij per brief in gebreke wil stellen, blijkt het niet (meer) eenvoudig te zijn om achter zijn adres te komen.

Het zou toch handig zijn om alvorens tot dagvaarding over te gaan de wederpartij hierover te informeren in de hoop dat dit hem alsnog kan bewegen tot betaling van de vordering? En hoe vaak gebeurt het dat je cliënt een verkeerde voorstelling van zaken geeft, waardoor het zelfs noodzakelijk is om je met de wederpartij te verstaan? Om over bijlagen bij verzoekschriften in familiezaken maar te zwijgen.

Problemen met de GBA

Mijn werk is er helaas niet gemakkelijker op geworden, dus kom ik als advocaat in opstand en besluit een kijkje in de wet te nemen. In art. 98, eerste lid, van de Wet Gemeentelijke Basisadministratie (Wet GBA) is bepaald dat aan een derde slechts dan gegevens uit de basisadministratie kunnen worden verstrekt voorzover die gegevens noodzakelijk zijn in verband met de uitvoering van een algemeen verbindend voorschrift. Om bang van te worden.

Hetgeen ik beoog is uiteraard geen uitvoering van een algemeen verbindend voorschrift, dus daarmee kan ik het probleem niet oplossen. Het was mij ook al wel bekend dat de gemeente terughoudend moet zijn met het verstrekken van gegevens aan derden, maar ik kreeg het door mij gevraagde vrijwel altijd toegezonden. Zou het zijn omdat de gemeente niet van de regelgeving op de hoogte is, of juist omdat ook zij erkent dat het wel nuttig zou zijn als advocaten in de fase van de procesvoorbereiding inlichtingen in kunnen winnen? Of

zijn gemeenteambtenaren gewoon bang voor advocaten?

Het zou overigens ook te maken kunnen hebben met art. 100 lid 1 sub a Wet GBA, op basis waarvan ook in andere gevallen, voor zover daarin bij of krachtens gemeentelijke verordening is voorzien, verstrekking van gegevens plaatsvindt. Maar dan alleen aan rechtspersonen zonder winstoogmerk. En of elke gemeente een dergelijke verordening in het leven zal hebben geroepen betwijfel ik. Met de wet in mijn hand kom ik dus niet veel verder, behalve dat duidelijk is dat onze beroepsgroep als derde in de zin van art. 98 Wet GBA moet worden beschouwd. Maar ik geef nog niet op.

Wellicht dat de wetgever aan dit probleem heeft gedacht. Uit de wetsgeschiedenis kan worden afgeleid dat de wetgever ervoor heeft gekozen het verstrekken van gegevens uit de basisadministratie aan een derde als een *afwijking* van het primaire doel van de Wet GBA te beschouwen (kamerstukken II, 1998/99, 26 410, nr. 3, p. 16 en 17). Dit gegeven lijkt mij ook niet bepaald in mijn voordeel, want ik heb toch echt geen *afwijkende* praktijk. Of moet ik mijzelf als Gemeentelijke Basis Advocaat beschouwen?

Misschien kan de rechterlijke macht mij uit de brand helpen. De Raad van State – als je ergens toch bang van zou moeten worden – is van mening dat de door mij gevraagde gegevens niet noodzakelijk zijn in verband met de uitvoering van een algemeen verbindend voorschrift. Het betekenen van een dagvaarding betreft weliswaar de uitvoering van een algemeen verbindend voorschrift in de zin van art. 98 van de Wet GBA, maar de advocaat is niet degene die met de uitvoering van dat voorschrift is belast.

Nu alleen een deurwaarder gerechtigd is tot dagvaarding over te gaan, heeft de gemeente – naar de mening van de Raad van State – terecht op grond van art. 98 Wet GBA geweigerd de gevraagde gegevens te verstrekken. Laat ik mij voorzichtig uitdrukken als ik stel dat de Raad van State nou niet bepaald praktisch redeneert. Voordat u het in uw hoofd haalt om een bevriende deurwaarder in te schakelen voor het opvragen van de stukken: recentelijk werd een deurwaarder tuchtrechtelijk gecorrigeerd omdat hij op een vergelijkbaar verzoek was ingegaan. Wij zijn dan ook geen vrienden meer. Slechts in het kader van de uitvoering van een ambtshandeling mag de gerechtsdeurwaarder GBA-informatie inwinnen.

Kortom, een bijzonder hopeloze situatie, waar vooralsnog geen oplossing voor gevonden is. Nu de wet en de rechterlijke macht mij in de steek hebben gelaten hoop ik dat de Orde van Advocaten een oplossing kan vinden – het probleem is daar al een tijdje bekend. Zoekt en gij zult vinden.

Hoewel het angstzweet mij inmiddels uitbreekt, ben ik nog steeds Geen Bange Advocaat!

UITLEG OVER REGIME

De Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB), waarbij alle Nederlandse gemeenten zijn aangesloten, heeft begin dit jaar naar aanleiding van een aantal uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak tekst en uitleg gegeven over het geldende regime voor de verstrekking van gegevens uit het GBA. Die uitleg was gericht aan de leden, en is ook afgedrukt in Advocatenblad 2005-3, 18 februari 2005, p. 106. (Red.)

Mocht u vergelijkbare of bepaald andere ervaringen hebben, laat het de redactie weten; zie het colofon voorin.

RECHTER JAN VAN DER DOES

De carrière van mr. Karel de Ruijter

Ooit was de neergang begonnen, maar mr. Karel de Ruijter zou het moment niet meer exact weten aan te wijzen. Achteraf gezien was er voldoende gelegenheid geweest om het tij te keren, maar een verkeerd soort loyaliteit, en de onuitgesproken verwachting dat zaken soms vanzelf weer goed gaan, hadden hem afgehouden van actief ingrijpen. Hoewel, wanneer hij 's avonds in het etablissement tegenover het kantoor vergetelheid zocht, schoot het soms door hem heen: het was geen loyaliteit, het was gemakzucht, zoals sommigen van zijn collega's in een slechte echtelijke relatie bleven hangen, in de vage hoop dat aflossing van de wacht zich vanzelf wel zou aandienen.

Toch wees aan het begin van zijn carrière er niets op dat hij zo ongelukkig zou worden. Met drie maten was hij een verband aangegaan, en allen hadden hun naam aan de maatschap gegeven. Vanwege de alfabetische volgorde bungelde de naam van mr. De Ruijter als laatste linksboven op het briefpapier, maar hij zou ook weer de laatste zijn om daar een punt van te maken. Moeilijk doen lag niet in zijn aard. Hij was niet al te streng voor zichzelf, terwijl hij anderen wist te charmeren met een aanstekelijke humor.

Een groot herenhuis aan de singel maakte deel uit van de allure die de maten in gedachten hadden en zodra het kon werd die nog eens onderstreept door een wagenpark met vier kloeke leaseauto's. De lasten waren navenant, maar de klant werd goed bediend. Deze kon zijn alcoholprobleem bij de één, en zijn echtscheiding bij de ander kwijt, terwijl een reeks van bedrijven een beroep deden op actuele kennis van diverse rechtsgebieden.

So far, so good.

In de loop der jaren bleek de levensvatbaarheid van het kantoor te worden aangetast door concurrenten die als zwarte gaten aan het firmament verschenen. Met honderden advocaten, accountants, juridisch medewerkers en internationale verbanden zogen ze de interessante cliënten weg. Aanvankelijk dacht mr. De Ruijter te overleven door extra service te verlenen, zoals een groentehandelaar het geweld van de supermarkten tracht te weerstaan door 's avonds zijn appels met een bijpassend woord rond te brengen. Maar langzaam maar zeker was er geen houden meer aan.

Het aanbod van cliënten verschraalde, terwijl het recht onoverzichtelijker werd. Het zwaartepunt van het werk kwam te liggen op terreinen waar de concurrentie niet zo onverbiddelijk was, zoals het strafrecht en het vreemdelingenrecht. Maar daar was zijn hart nooit

illustratie: Floris Tilanus

naar uitgegaan. Sommige cliënten uit het midden- en kleinbedrijf bleven trouw, maar zij waren voor mr. De Ruijter te excentriek om de jurisprudentie bij te houden.

Het was een langzaam proces, uiteindelijk gaven de maten elkaar geen meerwaarde meer. Ze opereerden als nukkige broers in een verlopen familiebedrijf, waarbij schulden de enige cohesie vormden.

Het kwam toch nog als een verrassing toen één van hen wegens fraude werd veroordeeld. Op het briefpapier schoof de naam van mr. De Ruijter een plaatsje op. Aan de stijl van processtukken was te merken dat de teruggetreden advocaat zijn werkzaamheden gewoon voortzette, zij het op naam van mr. De Ruijter.

De lol was er af. Mr. De Ruijter was een ontheemde geworden in eigen professie. De humor bleef, uit macht der gewoonte. Scherpzinnige grapjes kwamen als vanzelf over zijn lippen en gaven hem het geruststellende gevoel, ondanks alles, dat de omgeving hem toelachte.

BEWAKEN VAN GEMEENSCHAPSGELD

Piet Huisman

directeur Raad voor rechtsbijstand Leeuwarden

In het vorige nummer bevat in de rubriek Moordkuil een artikel van mr. Van der Goot te Leeuwarden over het beleid van (het bureau van) de Raad voor rechtsbijstand in Leeuwarden inzake de bewerkelijke zaken (*Advocatenblad* 2005-9, p. 442-443). Het artikel is verlucht met een scan van een tijdschrijfformulier van mr. Van der Goot en de zijnen waarop door een medewerkster van de Raad strepen zijn gezet. (Om het stuk te anonimiseren is er ook nog eens gestreept, waardoor het nog bonter lijkt.)

Mr. Van der Goot is niet helemaal tevreden. De Raad gaat op de stoel van de advocaat zitten. De medewerkers doen of het hun eigen geld betreft. Er wordt traag gereageerd. Bepaalde opgevoerde posten worden geschrapt. Soms worden zaken buiten behandeling gesteld.

Gelukkig onderkent mr. Van der Goot wel dat de Raad werkt met gemeenschapsgeld. Hij ziet ook de noodzaak van controle wel in. Maar op bepaalde punten schiet de Raad volgens hem door. Nu kan je zeggen: dan moet je in bezwaar komen tegen besluiten die je niet zinnen, maar dat spreekt eigenlijk voor zich en doet niet recht aan de kennelijk als onbillijk gevoelde behandeling van de zaken.

DEUGDELIJK BEHEER

De Raden werken met gemeenschapsgeld. Zij hebben bij hun oprichting, als gevolg van zware aanbevelingen van de Rekenkamer, de taak meegekregen te zorgen voor een deugdelijk financieel beheer van de gefinancierde rechtsbijstand. Daar heeft de advocatuur ook baat bij gehad omdat mede daardoor de uurvergoeding aanzienlijk kon worden opgetrokken.

Hier en daar leidt het systeem tot een stevige controle. Bij de bewerkelijke zaken, die zich naar hun aard aan de gebruikelijke standaardisering onttrekken, en dus maatwerk vergen, leidt dit tot discussies met de advocaat over de noodzaak van reeds gemaakte en nog te maken uren. Dit in het kader van efficiënte rechtsbijstand en dus niet voor sociale contacten of begeleiding.

Dat vergt inzichtelijkheid vanuit de advocatuur, zie de tijdschrijfformulieren. Dat vergt van de kant van de Raad enig besef van en gevoel voor het werk dat een advocaat in een

zaak moet doen. Dat leidt tot discussie over de tijdsbesteding zoals die uit verschillende posten is opgebouwd. In het gescande formulier zijn bijvoorbeeld de reistijd en de tijd weggestreept die is besteed door een juridisch assistent. De reistijd omdat die afzonderlijk vergoed wordt, de assistent omdat hij geen advocaat is. Volkomen terecht weggestreept dus.

BEWERKELIJKE ZAKEN

De Raden vergoeden in het algemeen niet de werkzaamheden van meerdere advocaten in één zaak. Hierop worden incidenteel uitzonderingen gemaakt in zeer gecompliceerde zaken. Dat betreft zowel de samenwerking binnen het eigen kantoor als de samenwerking met advocaten van andere kantoren. Mr. Van der Goot en de zijnen willen in principe in iedere wat ingewikkelder zaak met meerdere advocaten kunnen optreden. Het kantoorbeleid kan hier echter niet boven de regelgeving gaan – dan moet men aandringen op wijziging van de regelgeving. Ook dan echter zal het lastig blijven om te bepalen wanneer een zaak uitzonderlijk is.

Werkzaamheden van niet-advocaten worden niet vergoed. Dat geldt voor de secretaresse, en ook voor assistenten. Ondersteunende medewerkers moeten uit het forfaitaire uurtarief betaald worden.

Perscontacten worden, anders dan mr. Van der Goot stelt, op basis van jurisprudentie al jaren niet meer in hun geheel geschrapt. In principe echter wordt de rechtsbijstand niet in de publiciteit verleend maar in de rechtszaal, terwijl bovendien het publieke optreden voor de advocaat een zekere promotionele waarde heeft.

Studie algemeen wordt niet vergoed, indien echter gemotiveerd studie-uren worden geclaimd die gericht zijn op het specifieke karakter van de behandelde zaak worden deze wel degelijk meegenomen voor vergoeding.

BEGELEIDING

Terecht bepaalt de Raad het aantal uren dat hij in aanmerking wil brengen voor subsidiëring en niet de declarerende advocaat. Tegen dit besluit staat de beroepsgang open zodat aan een commissie van deskundigen de kwestie nog eens kan worden voorgelegd en eventueel ook aan de rechter.

Hetzelfde geldt voor de limitering van bezoeken aan cliënten. Mr. Van der Goot vermeldt niet dat deze bezoeken door de Raad ingeperkt zijn als reactie op maandelijkse bezoeken gedurende vele jaren met de redengeving van sociale begeleiding. Naar het oordeel van de Raad is daarbij niet sprake van rechtsbijstand.

Mr. Van der Goot heeft een punt als hij klaagt over de soms trage afhandeling van de verzoeken om extra uren. Daarin is wel degelijk verbetering gebracht maar dit kan sneller, tenminste als de noodzakelijke informatie wordt verstrekt. Dat het daarbij ook tot buiten behandelingstellingen komt is niet meer dan normaal. Er worden nu eenmaal termijnen gesteld en de Raad is bijzonder soepel in het verlengen van gegeven termijnen.

De kwestie van de videobanden die elders bekeken moesten worden is al vóór de publicatie naar aanleiding van een bezwaar opgelost in de zin van mr. Van der Goot.

VERSCHILLEN

Dat de medewerkers van de Raad de subsidie serieus bewaken is hun werk. Zij doen dat mede om het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand betaalbaar te houden en te zorgen dat de financiële middelen ten goede komen aan de zaken die dat vergen. Daarbij rijzen verschillen van inzicht omtrent de aard van de zaken, maar ook omtrent de aard van de werkwijze van de advocaten of om hun declaratiegedrag. Regelmatig komt het voor dat advocaten in gelijke procedures, maar met verschillende verdachten, grote verschillen vertonen in het aantal uren dat zij declareren. Het dubbele of zelfs het drievoudige aantal uren in dezelfde zaak is niet ongewoon. Toezicht is en blijft dus nodig om te voorkomen dat oneigenlijk gebruik of misbruik van de regeling optreedt.

Het is de Raden opgevallen dat er in de afhandeling van bewerkelijke zaken verschillen tussen hen onderling voorkomen. Om die reden zijn zij op dit moment bezig de werkwijze bij deze zaken meer op elkaar af te stemmen. De discussie hierover kan daarbij helpen. Die moet dan echter reëel gevoerd worden op basis van zakelijke argumenten, die zonedig voor de commissie van bezwaar maar getoetst moeten worden.

GEÏRRITEERD

C.L.Koets-Bolhuis

advocaat te Den Haag

Als strafrechtadvocaat in het arrondissement Den Haag heb ook ik klachten over het toevoegingsbeleid van onze Raad voor rechtsbijstand. Met name als het gaat om de aanvraag van meer uren dan de forfaitaire, natuurlijk. Het uren aantal voor bestudering van een dossier wordt afgemeten aan de hand van het aantal dossierpagina's. Een dossier van 10.000 pagina's kan volgens de Raad gelezen worden in 80 uur, dat wil zeggen 125 pagina's per uur. Men is bereid tot vergoeding van een 'leessnelheid' van 100 pagina's per uur. Dit omdat het wel voorkomt dat bladzijden dubbel worden afgedrukt en er ook pagina's bestaan met foto's. Pagina's nog eens lezen, laat staan bestuderen, wordt kennelijk niet nodig geacht.

Indien het niet gemakkelijk communiceren is met een cliënt, bijvoorbeeld omdat deze een andere dan de Nederlandse taal spreekt en een tolk nodig is, of omdat cliënt door een

verstandelijke handicap meer tijd vergt om de zaak wederzijds uiteen te zetten, wordt die extra tijd niet vergoed. Immers, niet de persoon van cliënt, maar de inhoud van de zaak is relevant voor de toe te kennen uren. Conferenties met relaties van cliënt, zoals directe familie, wordt als niet juridisch relevant, niet vergoed.

Ik heb in strafzaken cliënten bijgestaan met een verstandelijk vermogen van een kind van vier. Als ouders van een nog thuiswonend kind van achttien de strafzaak van dat kind met de advocaat willen bespreken, acht ik dat noodzakelijk – op voorwaarde van toestemming van cliënt natuurlijk.

Als advocaat optredend in het kader van gefinancierde rechtshulp staat ons geen enkel middel ter beschikking om een redelijke vergoeding voor de werkzaamheden te bewerkstelligen, behoudens de bezwaar en beroepsprocedures, tijdrovend en daarom duur. Indien reeds hangende de procedure vaststaat dat het aantal toegekende uren opgesoupeerd

is, kunnen wij cliënt niet meedelen dat de koek op is en dat de diensten worden beëindigd – dat *willen* wij trouwens ook niet. Er wordt misbruik gemaakt van het plichtsgevoel van strafrechtadvocaten die bereid zijn om op grond van gefinancierde rechtshulp hun werk te verrichten. Maar onvermogen om rechtzoekenden eten genadebrood en dat is een zorgelijke situatie.

Als professional raak ik geïrriteerd als door mij noodzakelijk geachte werkzaamheden door een ander, die zaak noch cliënt kent, wordt beoordeeld als niet juridisch relevant. Ik raak ook geïrriteerd als ik mijn werkzaamheden moet verdedigen als ware ik frauduleus bezig. Ik ben met confrères Anker van mening dat het er maar op gewaagd moet worden om strafrechtadvocaten in de sociale advocatuur, als het gaat om hun beoordeling van de noodzaak van werkzaamheden, op hun woord te geloven.

(advertentie)

Wij leveren u medische argumenten

De afgelopen tien jaren werden de meest uiteenlopende problemen aan onze artsen voorgelegd. Een greep uit de dagelijkse praktijk:

De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?

De erfgenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?

Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeert ik zijn smart?

De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfmoord pleegde. Was het geen ongeval?

De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zo veel als vroeger?

De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

dr. mr. J.W.Bins, arts RGA

Laan 20
2512 GN Den Haag
tel 070 345 98 08
fax 070 345 98 11
e-mail j.w.bins@wxs.nl
www.binsmedical.com

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

ADVODAN

Advocatenbijstand in Denemarken

Advodan Aalborg is deelnemer van het grootste advocatenkring in Denemarken en is dus vertegenwoordigd op alle grotere plaatsen van Denemarken. Wij kunnen o.a. juridische bijstand verlenen in verband met benedengenoemde:

- vestiging van werkzaamheid/bedrijf in Denemarken
- innen van uitstaande vorderingen in Denemarken
- het voeren van rechtszaken/processen in Denemarken
- curatele behandeling van faillissementen

Wij spreken en corresponderen zowel op Nederlands als Engels.

U kunt altijd contact opnemen met: juridisch assistente Dorte Möller, Mail: dm@aalborg.advodan.dk Rechtstreeks telf.nr. +45 9631 3304

Correspondentie adres: Moellea 1, DK - 9000 Aalborg

Terugblik op het tuchtrecht in 2004

Het wordt een traditie: de jaarlijkse terugblik op het tuchtrecht. In deze editie onder andere aandacht voor de reikwijdte van het tuchtrecht, uitspraken over verschillende gedragsregels, geheimhouding bij mediation, de stageverordening en de redelijke termijn voor het indienen van een klacht.

Marian Pirinu,

stafmedewerker

Juridische Zaken Nederlandse

Orde van Advocaten

Het aantal beslissingen van de Raden van Discipline laat een lichte stijging zien ten opzichte van 2003, terwijl het aantal beslissingen van het Hof van Discipline is gedaald. Uit definitieve cijfers is gebleken dat in 2003 in totaal 921 beslissingen zijn genomen. Over 2004 bedraagt het totaalaantal beslissingen 947, een stijging van circa 3%. Gelet op de groei van de balie kan desalniettemin gesproken worden van een positieve ontwikkeling.

Helaas moet worden vastgesteld dat de verordeningen van de Nederlandse Orde van Advocaten in 2004 wederom met regelmaat zijn overtreden. In het bijzonder de naleving van de Verordening op de Permanente Opleiding is een punt van zorg.

Verder kan geconcludeerd worden dat het doorgaans dezelfde gedragsregels zijn die bij de tuchtrechter aan de orde worden gesteld: regel 6 (geheimhouding), Gedragsregel 7 (tegenstrijdige belangen), Gedragsregel 8 (informeren cliënt), Gedragsregel 12 (confraternele correspondentie), Gedragsregels 30 en 31 (onjuiste en grievende uitlatingen) en Gedragsregel 37 (informatieplicht advocaat).

Een relatief groot aantal klachten vloeit voort uit echtscheidingszaken. In deze gevallen is de klacht vaak gericht tegen de advocaat van de wederpartij. Voorts wordt regelmatig geklaagd over financiële aangelegenheden, zoals excessief declareren, al dan niet in combinatie met klachten over de kwaliteit van de dienstverlening. Ook het voorschrift dat derdengelden slechts met toestemming van de cliënt mogen worden verrekend, heeft in 2004 geleid tot meerdere klachten.

Het aantal schorsingen is ten opzichte van 2003 gedaald. In 2003 legden de Raden van

Discipline 44 maal de maatregel van (voorwaardelijke) schorsing op. In 2004 gebeurde dat 35 keer. Het aantal schrappingen daalde van zestien in 2003 (waarvan in hoger beroep 3 zijn omgezet in een onvoorwaardelijke schorsing) naar zeven in 2004. Hierbij wordt opgemerkt dat de maatregel van schorsing of schrapping meerdere malen is uitgesproken naar aanleiding van diverse klachten tegen dezelfde advocaat, waardoor een vertekend beeld ontstaat. In 2003 waren bijvoorbeeld zes advocaten bij de schrappingen betrokken. In 2004 betrof het twee advocaten, van wie aan één zes maal de maatregel van schrapping is opgelegd. De betrokken advocaat heeft hoger beroep aangetekend.

REIKWIJDTE TUCHTRECHT

Het tuchtrecht heeft betrekking op gedragingen van advocaten als zodanig. Dit sluit echter niet uit dat niet-beroepsmatige gedragingen van een advocaat wel degelijk zijn functioneren kunnen raken. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een advocaat zich als privé-persoon onroerende zaken laat leveren met daarbij primair het oogmerk de belangen van zijn cliënt te dienen (Raad van Discipline Amsterdam 2 februari 2004, 03-115, *Advocatenblad* 2005, 2). De advocaat, die als toevoorder een kort geding bijwoont en vervolgens door de pers om zijn mening wordt gevraagd, geeft daarbij zijn juridische mening als advocaat, en niet als privé-persoon (Hof van Discipline, 12 maart 2004, 3838, *Advocatenblad* 2003, 3).

Het optreden van een advocaat die door de Ondernemingskamer was benoemd tot lid van de Raad van Commissarissen van een onderneming valt buiten het advocatentuchtrecht, tenzij het gewraakte optreden dermate in strijd is met wat een behoorlijk advocaat betaamt dat het vertrouwen in de advocatuur daardoor is of kan zijn geschaad (Raad van Discipline Amsterdam d.d. 15 maart 2004,

03-127). Het voorgaande geldt ook voor het optreden als voorzitter van een klachtencommissie (Raad van Discipline d.d. 6 september 2004, 2232/03.137) en het optreden als *amicus curiae* (Hof van Discipline d.d. 12 maart 2004, 3884, *Advocatenblad* 2005, 3).

Volgens vaste jurisprudentie valt ook het optreden van de deken in zijn hoedanigheid van deken buiten de reikwijdte van het tuchtrecht, tenzij de deken bij het uitoefenen van zijn functie zijn taak zodanig heeft verwaarloosd of zich in die hoedanigheid zodanig heeft misdragen dat hij geacht moet worden zich te hebben schuldig gemaakt aan een handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt.

Een deken treedt bij zijn onderzoek naar een tuchtklacht op als bestuursorgaan. Dit brengt met zich mee dat over zijn handelen geklaagd kan worden op grond van Hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht. Een dergelijke bestuursrechtelijke klacht moet worden ingediend bij de deken zelf. Indien de klacht niet leidt tot een voor de klager bevredigende oplossing, kan hij zich binnen twaalf maanden wenden tot de Nationale ombudsman.

PROCESTAAL IN DE TUCHTRECHTSpraak

Klager heeft met de deken gecorrespondeerd in het Engels en ook zijn klacht en de daarop betrekking hebbende stukken zijn in het Engels gesteld. In eerste aanleg werd hierin geen probleem gezien, gelet op het feit dat verweerder te kennen had gegeven zich niet tegen het gebruik van het Engels te verzetten en aangevoond had zich in deze taal tegen de klacht te kunnen verweren. Het Hof van Discipline (d.d. 10 december 2004, 4082) oordeelde echter anders. De proces taal in de tuchtrechtspraak is Nederlands. Bij tijdige ontvangst van een processtuk in een andere taal leidt dit uitgangspunt evenwel niet zonder meer tot niet-ontvankelijkheid. In dat geval geldt als de datum van binnenkomst de datum van binnenkomst van het processtuk in de buitenlandse taal, mits de klager binnen een door de griffier te stellen termijn zorgdraagt voor een vertaling in de Nederlandse taal.

VRIJHEID EN ONAFHANKELIJKHEID ADVOCaat, GEDRAGSREGEL 2

Een advocaat dient te vermijden dat zijn vrijheid en onafhankelijkheid in de uitoefening van het beroep in gevaar zouden kunnen komen. Als voorbeeld van belangenverstoring die de gewenste onafhankelijkheid in gevaar kan brengen, kan genoemd worden het bekleden van een bestuursfunctie bij een cliënt (Raad van Discipline Amsterdam d.d. 18 oktober 2004, 04-038). Een affectieve relatie met een cliënt behoeft op zichzelf niet aan een betamelijk optreden in de weg te staan (Raad van Discipline Arnhem d.d. 13 september 2004, 04-20), maar een advocaat mag zijn geliefde niet bijstaan in de echtscheidingsprocedure (Hof van Discipline d.d. 5 april 2004, 3921).

GEHEIMHOUDINGSVERPLICHTING, GEDRAGSREGEL 6

Een werknemer, zijn werkgever en een mediator hebben een mediationovereenkomst gesloten waarop het NMI-reglement van toepassing was. Dit reglement bevat een geheimhoudingsverplichting. In een kort geding legt de advocaat van de werkgever stukken over die betrekking hebben op de mediation. De Raad van Discipline Arnhem (d.d. 1 november 2004, 04-60) oordeelde dat de geheimhoudingsverplichting van partijen zich ook uitstrekt tot hun advocaten, want zij zijn gebonden aan datgene waar hun cliënten aan gebonden zijn. Voorts was de Raad van oordeel dat de advocaat zich er niet op kon beroepen dat zij niet wist dat de mediationovereenkomst was gesloten. Dat had zij moeten verifiëren. Het maakt daarbij geen verschil of de mediator al dan niet bij het NMI geregistreerd stond. Vertrouwelijkheid is het basisbeginsel van elke mediation.

Indien een advocaat mededelingen aan de wederpartij heeft gedaan, die nadien onjuist zijn geworden, moet hij de berichtgeving aan de wederpartij recht zetten. Daarvoor dient zijn cliënt hem eerst te ontslaan uit zijn geheimhoudingsverplichting. Indien deze daartoe niet bereid is, ligt het op de weg van de advocaat om zich terug te trekken en dat aan betrokken partijen te laten weten (Raad van Discipline 's-Gravenhage 2 februari 2004, 2196/03.101, *Advocatenblad* 2005, 3).

MEELUISTEREN EN OPNEMEN, GEDRAGSREGEL 36

Gedragsregel 36 verbiedt de advocaat een gesprek op te nemen of iemand te laten meeluisteren zonder dit kenbaar te maken. Hoewel Gedragsregel 36 zich tot de advocaat richt, volgt uit de strekking ervan dat het de advocaat ook niet is toegestaan om – zonder dat dit kenbaar is voor de andere partij – mee te luisteren met een gesprek dat door zijn cliënt wordt gevoerd. Uit het verbod om gesprekken op te nemen, vloeit, aldus de tuchtrechter, ook voort dat een advocaat zijn cliënt niet mag faciliteren door het ter beschikking stellen van opnameapparatuur (Raad van Discipline 's-Hertogenbosch d.d. 9 juli 2004, 6-2004).

Overigens is het een advocaat ook niet toegestaan om gebruik te maken van door zijn cliënt aangereikte cassettebandjes, waarop telefoongesprekken van de wederpartij zijn opgenomen. Het af luisteren van telefoongesprekken is strafbaar. Het gebruikmaken van een bandopname die door strafbaar handelen tot stand is gekomen, moet aangemerkt worden als handelen in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt (Raad van Discipline Arnhem d.d. 1 maart 2004, 03-72, *Advocatenblad* 2005, 5).

INFORMEREN VAN DE DEKEN, GEDRAGSREGEL 37

In 2004 is een groot aantal dekenbezwaren ingediend wegens het niet naleven van de informatieverplichting, die voortvloeit uit Gedragsregel 37. Uit de beslissingen blijkt dat de tuchtrechter zeer hecht aan deze verplichting. Ter illustratie wordt verwezen naar de beslissing van de Raad van Discipline Amsterdam d.d. 26 juli 2004, 03-260 en 03-261. De betrokken advocaat had in het kader van het onderzoek van de deken bij herhaling niet gereageerd op brieven van de deken en slechts zeer summiere inlichtingen verschaft. De Raad achtte zich daardoor onvoldoende ingelicht om over de klachten een voldoende onderbouwde oordeel te geven. Dit vormde voor de Raad aanleiding een voorwaardelijke schorsing op te leggen van twee maanden met als bijzondere voorwaarde dat de advocaat de deken binnen vier weken na de datum van de uitspraak een deugdelijke reactie zou geven op zijn verzoeken om inlichtingen. In een vergelijkbare zaak bleef de voorwaardelijke schorsing beperkt tot vier weken (Raad van Discipline Amsterdam 5 juli 2004, 04-71).

VRIJWILLIGE SCHRAPPING TIJDENS DE KLACHTPROCEDURE

Het is in de praktijk gebleken dat een advocaat, die tijdens een klachtprocedure het vermoeden krijgt dat hem de maatregel van schorsing of schrapping zal worden opgelegd, zich van het tableau laat verwijderen of aankondigt dit op termijn te zullen gaan doen. De tuchtrechter zag in een vrijwillige schrapping reden om af te zien van het opleggen van een maatregel, dan wel een minder zware maatregel op te leggen dan geïndiceerd. Dit was ook aan de orde in de beslissing van de Raad van Discipline Amsterdam d.d. 6 september 2004, 04-50. In deze kwestie stond vast dat de betrokken advocaat bij herhaling geen, dan wel niet het vereiste aantal opleidingspunten had behaald. De Raad verklaarde het door de deken ingediende bezwaar gegrond, maar achtte geen termen aanwezig om een maatregel op te leggen, waarbij de Raad onder meer in aanmerking nam dat de advocaat zich van het tableau had laten schrappen.

Naar aanleiding van deze beslissing is door de algemeen deken appèl ingesteld. Het Hof van Discipline (d.d. 11 maart 2005, 4178) heeft de beslissing van de Raad vernietigd en aan verweerder alsnog een schorsing van zes maanden opgelegd, ingaande op het moment dat hij zich weer op het tableau zou laten inschrijven. Het Hof heeft daarbij overwogen dat de enkele gegrondverklaring van het dekenbezwaar zonder dat daaraan de oplegging van een maatregel is gekoppeld, een verkeerd beeld zou kunnen geven van de ernst van dit bezwaar.

VERORDENING OP DE PERMANENTE OPLEIDING

Voornoemde beslissing van het Hof van Discipline d.d. 11 maart 2005, 4178 is om nog een andere reden interessant. De Raad van Discipline had namelijk bij zijn beslissing om geen maatregel op te leggen ook de hoge leeftijd van betrokkene in aanmerking genomen. Het Hof van Discipline overwoog hieromtrent naar aanleiding van het ingestelde dekenappèl dat de hoge leeftijd van een advocaat geen relevante omstandigheid vormt voor de beslissing over een op te leggen maatregel. De uit de verordening voortvloeiende verplichting om jaarlijks ten minste zestien opleidingspunten te halen, geldt voor iedere advocaat, ongeacht zijn leeftijd.

SAMENWERKINGSVERORDENING 1993

Kantoornamen zorgen ook voor jurisprudentie. De naam 'X advocaten' mag wegens strijd met artikel 7 lid 1 van de Samenwerkingsverordening niet gevoerd worden door een éénmanskantoor (Raad van Discipline 's-Hertogenbosch d.d. 21 juni 2004, 39-2003) en het feit dat ook andere kantoren op deze wijze in strijd handelen, doet daaraan niet af (Hof van Discipline d.d. 6 september 2004, 3974).

STAGEVERORDENING 1988

Indien een stagiaire geen patroon heeft of niet onder het toezicht van een patroon de praktijk kan uitoefenen, wordt de stage op grond van artikel 9 lid 4 van de Stageverordening van rechtswege geschorst. Een stagiaire, die zich met deze situatie geconfronteerd zag, trad vervolgens in dienst bij een belastingadvieskantoor dat zich bezighield met het geven van juridische en belastingadviezen. De stagiaire stelde zich op het standpunt dat het verlenen van juridische bijstand een vrij beroep is. De deken diende daarop een bezwaar in bij de Raad van Discipline, die overeenkomstig vaste jurisprudentie oordeelde dat een schorsing als advocaat impliceert dat de geschorste op geen enkele wijze de praktijk van advocaat en procureur mag uitoefenen, waaronder begrepen de praktijk waarvoor geen procureursbijstand verplicht is. Het verstrekken van belasting- en juridische adviezen betreffen werkzaamheden die vallen onder de praktijkuitoefening van een advocaat.

De stagiaire tekende hoger beroep aan, waarbij hij aanvoerde dat sprake zou zijn van strijd met hem toekomende fundamentele rechten. Het Hof van Discipline (d.d. 13 december 2004, 4148) overwoog ten aanzien van deze stelling dat de stagiaire miskende dat de uit de schorsing van de stage voortvloeiende belemmeringen van zijn vrijheid om juridische werkzaamheden te verrichten voor hem gelden, omdat hij als advocaat staat ingeschreven en mitsdien gebonden is aan de voor een advocaat geldende voorschriften. Deze belemmeringen zouden niet meer voor hem gelden indien hij niet meer als advocaat staat ingeschreven.

BOEKHOUDVERORDENING 1998

Klachten met betrekking tot de Boekhoudverordening 1998 – en ook de

Verordening op de Beroepsaanprakelijkheid 1991 – houden doorgaans verband met het niet naleven van de informatieverplichting ex Gedragsregel 37. De tuchtrechter is in dergelijke gevallen onverbiddelijk. Het publieke belang van een goede beroepsuitoefening door de advocatuur vereist een strikte handhaving van de door de Boekhoudverordening in acht te nemen waarborgen (Hof van Discipline d.d. 6 september 2004, 4068). Verplaatsing van de praktijk of privé-omstandigheden disculperen een advocaat niet (Raad van Discipline 's-Gravenhage d.d. 15 maart 2004, 2163/03.121).

Klachten in verband met het niet naleven van de Boekhoudverordening, dan wel het niet kunnen of willen aantonen dat aan de verplichtingen uit hoofde van deze verordening is voldaan, staan meestal niet op zichzelf. Vaak zijn er meer problemen, bijvoorbeeld met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening. In één geval heeft dit geleid tot een schorsing voor onbepaalde tijd op grond van artikel 60b Advocatenwet (Hof van Discipline d.d. 23 augustus 2004, 3985). Het aantal klachten in verband met de Boekhoudverordening 1998 is ten opzichte van voorgaande jaren nagenoeg gelijk gebleven.

VERORDENING OP DE PRAKTIJKUITOEFENING (ONDERDEEL RESULTAATGERELATEERDE BELONING)

Het verbod op no cure no pay heeft in 2004 veelvuldig in de belangstelling gestaan in verband met de Verordening tot wijziging van de Verordening op de Praktijkuitoefening. De Orde wilde daarmee een experiment mogelijk maken, waarbij op beperkte schaal en onder stringente voorwaarden een resultaatafhankelijke beloning zou zijn toegestaan.

Ook in het tuchtrecht is het no cure no pay-verbod aan de orde gekomen. Een advocaat werd (onder meer) verweten dat hij in diverse letselschadezaken verboden resultaatgerelateerde beloningsafspraken had gemaakt. De Raad van Discipline Amsterdam (d.d. 5 april 2004, 03-068 en 03-086) achtte het door de deken ingediende bezwaar gegrond. Het Hof van Discipline heeft deze beslissing bekrachtigd (14 februari 2005, 4074). Het Hof concludeerde dat – anders dan door de betrokken advocaat was gesteld – Gedragsregel 25 lid 2 en 3 en de geldende Verordening de mededinging niet beperken en er derhalve geen sprake is van strijdigheid met artikel 81 EG-verdrag of de Mededingingswet.

Het Hof zag net als de Raad geen aanleiding om vooruit te lopen op de ontwikkelingen met betrekking tot de Verordening tot wijziging van de Verordening op de Praktijkuitoefening, die overigens op het moment van de beslissing was geschorst (Koninklijk Besluit van 15 september 2004). Enkele weken na de beslissing van het Hof is de betreffende Verordening vernietigd (Koninklijk Besluit van 9 maart 2005).

REDELIJKE TERMIJN VOOR HET INDIENEN VAN EEN KLACHT

Het komt regelmatig voor dat een klacht wordt ingediend met betrekking tot werkzaamheden die jaren geleden zijn verricht. Het tuchtrecht kent geen verval of verjaring van het klachtrecht. Uitgangspunt is in dit verband dat een klacht binnen een redelijke termijn moet worden ingediend. Uit de jurisprudentie blijkt dat het enkele tijdsverloop niet voldoende is om te concluderen dat deze redelijke termijn is verstreken. Bij de beoordeling of hiervan sprake is worden diverse factoren meegewogen zoals de vraag of de betrokken advocaat door het tijdsverloop in zijn verdediging wordt belemmerd, alsmede het moment waarop de klager bekend is geraakt met het gewraakte handelen, althans de gevolgen daarvan. Ook het feit dat sprake is van een lopende relatie zaak kan een rol spelen, zoals het geval was in de beslissing van het Hof van Discipline d.d. 19 maart 2004, 3924, waarin een klager die in 2003 een klacht had ingediend met betrekking tot werkzaamheden van zes tot negen jaar geleden, om die reden ontvankelijk werd geacht.

Het leerstuk van de redelijke termijn is zeer casuïstisch van aard. Bij elke klacht moet aan de hand van de omstandigheden van het geval beoordeeld worden welk belang zwaarder weegt: het belang van de rechtszekerheid voor de advocaat dat door hem verrichte werkzaamheden na het verstrijken van een redelijke termijn niet meer ter discussie zullen worden gesteld, of het (maatschappelijk) belang van de klager dat het optreden van een advocaat door de tuchtrechter getoetst kan worden.

Voor een vergelijking met de redelijke termijn in het strafrecht is volgens het Hof van Discipline (d.d. 6 september 2004, 4043) overigens geen plaats. De hiervoor genoemde in het advocatentuchtrecht tegen elkaar af te wegen belangen bij overschrijding van een redelijke klachttermijn zijn van een geheel andere orde

dan de in het straf(proces)recht geldende belangen bij overschrijding van een redelijke vervolgingstermijn. Ook qua (maatschappelijke) reikwijdte zijn zij, aldus het Hof, niet vergelijkbaar.

BELEID INZAKE HET OPLEGGEN VAN EEN MAATREGEL

Bij de terugblik op het tuchtrecht in 2003 (*Advocatenblad* 2004, 5) is aandacht besteed aan het feit dat de tuchtrechter bij het opleggen van een maatregel rekening kan houden met het feit dat de advocaat zijn excuses heeft gemaakt. Die tendens is ook in 2004 zichtbaar. In een enkel geval leidt dit ertoe dat de Raad van Discipline de klacht wel gegrond verklaart, maar afziet van het opleggen van een maatregel (bijvoorbeeld Raad van Discipline 's-Gravenhage d.d. 7 juni 2004, 2234/03).

Het maken van excuses biedt echter niet altijd soelaas. Zo verklaarde het Hof van Discipline (d.d. 5 juli 2004, 3998) de klacht dat de advocaat in een huurkwestie geen actie had ondernomen gegrond. Hieraan deed volgens het Hof niet af dat de advocaat had erkend dat hij tekort geschoten was, zijn excuses aan de klager had gemaakt en bovendien had aange-

boden om de procedure tot schadevergoeding kosteloos voor klager te voeren.

Het feit dat niet eerder klachten tegen een advocaat gegrond zijn verklaard, kan een strafverminderende invloed hebben (Raad van Discipline d.d. 9 augustus 2004, 04-096). De aanwezigheid van een tuchtrechtelijk verleden kan daarentegen leiden tot het opleggen van een zwaardere maatregel. De indruk bestaat dat de tuchtrechter meer en meer rekening houdt met recidive (zie bijvoorbeeld Raad van Discipline Amsterdam d.d. 9 maart 2004, 03-150 en 151).

Ook het niet verschijnen ter zitting van de tuchtrechter kan bij het opleggen van een maatregel een rol spelen. De Raad van Discipline Amsterdam (d.d. 29 maart 2004, 03-154, *Advocatenblad* 2005, 6) overwoog in dit verband dat de tuchtrechtspraak mede tot functie heeft het vertrouwen in de advocatuur te bevorderen. Daar hoort bij dat een advocaat het nodige in het werk stelt om de tuchtrechter zijn werk te laten doen. Uit de aard van het tuchtrecht vloeit voort, aldus de Raad, dat een

advocaat tegen wie een klacht is ingediend, ter zitting verschijnt om zich te verantwoorden en eventuele vragen van de Raad te beantwoorden. Door niet te verschijnen toont een advocaat dat hij onvoldoende begrip heeft voor de functie van het tuchtrecht en het vertrouwen dat het publiek in de advocatuur moet kunnen stellen. Dit dient in de strafmaat te worden meegewogen, aldus de tuchtrechter.

PUBLICATIE

Een door de Commissie Disciplinaire gemaakte selectie van de beslissingen van de Raden en het Hof van Discipline wordt geanonimiseerd in het *Advocatenblad* gepubliceerd. Deze beslissingen worden tevens opgenomen in de databank 'Disciplinaire en andere uitspraken' op de website van de Orde. Daarnaast zijn in deze databank door de Orde verzorgde samenvattingen van relevante beslissingen opgenomen vanaf begin 2004. De in dit artikel genoemde beslissingen zijn in de databank opgenomen.

Per 1 januari 2004 bekleedt mw. mr. I.F. Schouwink de griffiersfunctie bij het Hof van Discipline. Zij nam deze taak over van mr. B.F. Keulen. De overgang is vlekkeloos verlopen.

(advertentie)

externe

stagebegeleiding

Mr A.C. Oberman heeft besloten haar advocatenpraktijk te verwisselen voor de externe begeleiding en coaching van stagiaires en medewerkers. Als ervaren advocaat wil zij jonge advocaten, naast de opleiding die het kantoor hen biedt, de aandacht geven die het mogelijk maakt een gefundeerde conclusie te bereiken over hun plaats binnen de advocatuur.

Oberman is advocaat sinds 1982 en heeft vóór haar loopbaan in de advocatuur gewerkt bij universiteit, gemeente en in het bedrijfsleven.

Mr A.C. Oberman

externe stagebegeleiding

VAN EEGHENLAAN 12
1071 EM AMSTERDAM

020 673 71 60
FAX 671 21 95
aoberman@xs4all.nl

Ordevergadering 2005 in Leeuwarden

30 september 2005

ADVOCATUUR OP DRIFT

Het thema van de dag is 'Advocatuur op drift'. Hoe ziet de toekomst van ons vak eruit? 'Gereguleerd of geliberaliseerd', 'maatwerk of confectie', 'rechtspleging of consultancy'?

Naast de traditionele dekenrede staan interessante sprekers uit binnen- en buitenland op het programma.

LOCATIE

De Ordevergadering wordt gehouden in Stadsschouwburg De Harmonie in Leeuwarden, gelegen op 10 minuten loopafstand van het station. Wij raden u aan met het openbaar vervoer te reizen. Er zal een pendeldienst worden geregeld van het FEC-terrein (parkeerplaats aan de rand van de stad) naar De Harmonie.

WIE NEEMT U MEE?

Nodig uw studievriend of -vriendin uit voor de Ordevergadering en u ontvangt twee toegangskaarten voor het dagprogramma voor de prijs van één. U krijgt een unieke gelegenheid de collega of confrère die u kent uit uw studietijd weer eens te spreken.

FEEST

Op veler verzoek organiseert de Leeuwarder balie op 30 september een lopend buffet en feest. Jong en oud kunnen zich deze avond vermaken op de klanken van de Boston Tea Party en een jazzcombo.

INSCHRIJFTERMIJN/ANNULERINGEN

U kunt zich inschrijven voor de Ordevergadering en het lopend buffet en feest via BalieNet of met de antwoordkaart die u is toegezonden. Na inschrijving ontvangt u een bevestigingsbrief en een factuur. De kosten voor deelname aan het dagprogramma inclusief lunch bedragen voor u en uw studievriend(in) totaal € 65. De kosten van lopend buffet en feest inclusief drank bedragen € 75 per persoon.

Bij annulering na 16 september blijft u betaling verschuldigd. Op 30 september in Leeuwarden is in beginsel **geen** inschrijving mogelijk.

CONTACTPERSONEN

Contactpersonen bij het Bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten zijn Maarten Goossens (070-335 35 26) voor vragen met betrekking tot inschrijving en Daniëlle Ball (070-335 35 11) voor overige vragen.

PROGRAMMA 29 SEPTEMBER 2005

Diner

Op 29 september vanaf 18.00 uur vindt een borrel en diner plaats in Post-Plaza Leeuwarden, Tweebaksmarkt 25 in Leeuwarden. U kunt zich aanmelden via registratie@advocatenorde.nl. De kosten voor borrel en diner (inclusief drank) bedragen € 45.

Huishoudelijke vergadering

De huishoudelijke vergadering wordt gehouden op donderdag 29 september 2005 om 21.15 uur in Post-Plaza Leeuwarden, Tweebaksmarkt 25 in Leeuwarden.

Agendapunten voor de huishoudelijke vergadering kunt u tot 14 dagen tevoren opgeven bij het Bureau van de Orde (telefoon 070-335 35 11 of e-mail d.ball@advocatenorde.nl).

Kroegentocht

Na afloop van de huishoudelijke vergadering wordt de gebruikelijke kroegentocht gehouden in het centrum van Leeuwarden.

Golftoernooi

Het inschrijfformulier voor het golftoernooi op donderdag 29 september 2005 vindt u in dit *Advocatenblad*. Contactpersoon voor het golftoernooi is mr. W. Boonstra, telefoon 058-213 10 70.

Hotels

Bij de bevestiging van uw aanmelding ontvangt u een lijst met hotels in (de omgeving van) Leeuwarden waar u op 29 en/of 30 september kunt overnachten.

Inschrijfformulier Orde Golftoernooi en clinic

29 september 2005, Golfclub 'de Groene Ster', Woelwijk 101, Leeuwarden

Inschrijfformulier golf/clinic

Wilt u dit formulier na invulling zenden aan Bauer en Boonstra Advocaten t.a.v. mr. W. Boonstra, Postbus 2565, 8901 AB Leeuwarden, fax 058-216 98 46

GOLFTOERNOOI

Deelname aan het golftoernooi (wedstrijdvorm stableford) staat open voor advocaten en hun partners met ten minste gvb. Het maximaal aantal deelnemers aan de wedstrijd bedraagt 100. Bij inschrijving geldt de volgorde van aanmelding.

PROGRAMMA

10.00 uur ontvangst

11.00 uur golftoernooi shotgun 18 holes

17.00 uur borrel plus prijsuitreiking

± 19.00 uur diner in 'Post Plaza' te Leeuwarden

De kosten van deelname aan het golftoernooi bedragen inclusief lunchpakket € 55 per persoon. De kosten van het diner zijn € 45 per persoon. U dient de betreffende bedragen te voldoen bij inschrijving.

Geeft zich op voor deelname:	Homecourse	Exact handicap	Diner
Naam:			ja/nee
Naam partner:			ja/nee
Adres:			
Telefoon overdag:			

CLINIC

De clinic is bestemd voor advocaten en/of hun partners die met de golfsport kennis willen maken. Het maximaal aantal deelnemers bedraagt 30. Bij overinschrijving geldt de volgorde van aanmelding. Deelnemers zijn welkom vanaf 12.00 uur en starten na een lunch de clinic om 13.30 uur. Deelnamekosten inclusief lunch zijn € 35.

GEEFT ZICH OP VOOR DEELNAME

Naam:	
Naam partner:	
Adres:	
Telefoon overdag:	

Het toernooi en de clinic worden mede gesponsord door Kluwer Fidura.

Te betalen:

personen inschrijving clinic à € 35	€	
personen inschrijving toernooi à € 55	€	
personen inschrijving diner à € 45	€	
totaal	€	

Het totaal bedrag van € is heden overgemaakt op rekeningnummer 623100622 ten name van mr. W. Boonstra te Leeuwarden.

Aangemeld door

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Bas, mw. mr. M., Uitstraat 63 (3201 EN) postbus 482 (3200 AL) Spijkenisse, tel. 0181-611677, fax 0181-623226, e-mail mail@vangoglawyers.nl

Belcheva, mw. mr. A.D., Van Eeghenstraat 98 (1071 GL) postbus 74654 (1070 BR) Amsterdam, tel. 020-5777700, fax 020-6719710

Berrich, mw. mr. L., Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240250, fax 010-2240061, e-mail laila.berrich@nautadutilh.com

Beusekom, mw. mr. A.L.W., Dreef 22 (2012 HS) postbus 5287 (2000 CG) Haarlem, tel. 023-5125025, fax 023-5125026, e-mail vanbeusekom@kad.vnl

Blindenbach, mr. B.J., Plesmanstraat 62 (3905 KZ) postbus 650 (3900 AR) Veenendaal, tel. 0318-527575, fax 0318-526644, e-mail blindenbach@berkellaw.nl

Bockwinkel, mw. mr. J.W., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777

Boezeman, mr. P., Wiardplantage 9 (8939 AA) postbus 17 (8900 AA) Leeuwarden, tel. 058-2347347, fax 058-2426029, e-mail p.boezeman@triplaw.nl

Bomhof, mr. D.J., Achter het Station 3 (8932 EW) postbus 882 (8901 BR) Leeuwarden, tel. 058-2941900, fax 058-2136967, e-mail info.frt@rechtshulpnoord.nl

Boorder-Sweerman, mw. mr. D.S. de, Ramstraat 31-33 (3581 HD) postbus 13086 (3507 LB) Utrecht, tel. 030-2122800, fax 030-2520244, e-mail kbs@kbs.netlaw.nl

Bottinga, mw. mr. C., Javastraat 6 (3016 CE) Rotterdam

Brugge, mw. mr. A.A.S. van der, Emmaplein 2 (1075 AW) postbus 75638 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5730360, fax 020-5709670, e-mail avdb@rechtstaete.nl

Buiting, mr. L.E., Kattensingel 94 (2801 CG) postbus 555 (2800 AN) Gouda, tel. 0182-520255, fax 0182-521883, e-mail leibuiting@vandelftadvocaten.nl

Costers, mw. mr. M.G., Hoge Rijndijk 306 (2314 AM) postbus 11051 (2301 EB) Leiden, tel. 071-5815300, fax 071-5815381, e-mail info@declercq.com

Couperus, mr. R.A., Orteliuslaan 1041 (3528 BE) postbus 3267 (3502 GG) Utrecht, tel. 030-2995571, fax 030-2995507, e-mail acouperus@akd.nl

Dijkslag, mr. F., Displayweg 1 (3821 BT) postbus 735 (3800 AS) Amersfoort, tel. 033-4507540, fax 033-4507445, e-mail f.dijkslag@veh.nl

Eckoldt, mr. J.P., Herengracht 480 (1017 CB) postbus 633 (1000 AP) Amsterdam, tel. 020-5245245, fax 020-4210044, e-mail info@wmp.nl

Esveld, mw. mr. N.L.C., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460328, fax 020-5460735, e-mail njusja.esveld@stibbe.com

Fiscalini, mw. mr. L.A., Nieuwe Boteringestraat 5 (9712 PE) Groningen, tel. 050-3147408, fax 050-3146566, e-mail rietberg.advocaten@home.nl

Geelhoed, mw. mr. W.S., Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953953, fax 020-7953900, e-mail boekel.de.neree@bdn.nl

Gerding, mw. mr. A.F., Laveldeheide 13 (9202 PD) postbus 622 (9200 AP) Drachten, tel. 0512-334134, fax 0512-334149, e-mail info@vwl-advocaten.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Gilst, mr. L. van, Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595646, fax 030-2595690, e-mail lgilst@vbk.nl

Groos, mw. mr. F.B.M., Dreef 22 (2012 HS) postbus 5287 (2000 CG) Haarlem, tel. 023-5125025, fax 023-5125026, e-mail info@kad.vnl

Grul, mw. mr. N.D., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172626, fax 010-2172706, e-mail n.grul@houthoff.com

Haan, mr. T. de, Ceintuurbaan 67 (1072 EV) postbus 12076 (1100 AB) Amsterdam (Z-O), tel. 020-3681265, fax 020-3681327

Heins, mw. rm. K.M., Smidsvuur 10 (2421 MP) postbus 68 (2420 AB) Nieuwkoop, tel. 0172-573532, fax 0172-574014, e-mail vervoornadvocaten@wanadoo.nl

Hendrickx, mr. W., Biltstraat 110-112 (3572 BK) postbus 13273 (3507 LG) Utrecht, tel. 030-2733122, fax 030-2735311

Hermens, mr. P.W., Oeverwal 2 (6221 EN) Maastricht, tel. 043-3257881, fax 043-3261566

Heijden-Wijnen, mw. mr. P.R. van der, Europark 20 (4904 SX) Oosterhout, postbus 338 (5100 AH) Dongen, tel. 0162-466626, fax 0162-463863

Hoorntje, mw. mr. L.E., Orteliuslaan 1041 (3528 BE) postbus 3267 (3502 GG) Utrecht, tel. 030-2995699, fax 030-2995506, e-mail lhoortje@akd.nl

Hullegie, mw. mr. Y.J., Achter het Station 3 (8932 EW) postbus 882 (8901 BR) Leeuwarden, tel. 058-2941900, fax 058-2136967, e-mail info.frl@rechtshulpnoord.nl

Jap A Joe Blagrove, mw. mr. M.I., Maliestraat 5 (3581 SH) postbus 13244 (3507 LE) Utrecht, tel. 030-2331230, fax 030-2319109, e-mail japajoe@ision.nl

Jöbbsis, mw. mr. M.R., Van der Helstplein 3 (1072 PH) postbus 51143 (1007 EC) Amsterdam, tel. 020-6750756, fax 020-6765896

Jonas, mw. mr. S.J., Maliesingel 20 (3581 BE) postbus 354 (3500 AJ) Utrecht, tel. 030-2320800, fax 030-2341644, e-mail info@wijnenstael.nl

Jozefzoon, mr. D.V.G., Balthasar Floriszstraat 11 (1071 TZ) Amsterdam, tel. 020-5620444, fax 020-4631212

Juch, mw. mr. A.M., Maria Cherubinastraat 9 (4817 KZ) Breda, tel. 076-5144947

Jurdik-Kliment, mw. mr. Z., Hereweg 93 (9721 AA) postbus 1105 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5997999, fax 050-5997977, e-mail z.jurdik@triplaw.nl

Kasteel, mr. N.R., Lovinklaan 1 (6821 HX) Arnhem, tel. 026-3517688

Keur, mw. mr. A.I., Hogehilweg 10-d (1101 CC) Amsterdam (Z-O), tel. 020-3113666, fax 020-3113677

Keijser, mw. mr. P.M., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail pieta.keijser@loyensloeff.com

Konings, mr. P.M.T., Prof. Cobbenhagenlaan 75 (5037 DB) postbus 414 (5000 AK) Tilburg, tel. 013-4668888, fax 013-4068866, e-mail advocaten@devoort.nl

Kramer, mr. J.J., Parnassusweg 126 (1076 AT) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-5772000, fax 020-5772700, e-mail j.kramer@houthoff.com

Kroon, mr. J.G., Regentesselaan 29 (4835 KK) postbus 4891 (4803 EW) Breda, tel. 076-5649193, fax 076-5649189, e-mail j.g.kroon@kroon-partners.nl

Lindeman, mw. mr. L.P., M.T.M., Wilhelminasingel 83 (6221 BG) postbus 3039 (6202 NA) Maastricht, tel. 043-3251115, fax 043-3100392, e-mail t.lindeman@kalsbeekadvocaten.nl

Linthorst, mw. mr. H.S., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Lustermans, mr. L.P., Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam (Z-O), tel. 020-6561954, fax 020-6561730, e-mail info@fplaw.nl

Moerkort, mr. B.Th., Einsteinlaan 20 (2289 CC) Rijswijk, tel. 070-3070855

Mulder, mw. mr. S.M., Javastraat 6 (3016 CE) Rotterdam

Noordermeer, mr. M.V.J., Janskerkhof 12 (3512 BL) postbus 602 (3500 AP) Utrecht, tel. 030-6008383, fax 030-2331712, e-mail info@uijgvelo.nl

Pasman, mw. mr. H., Deken van Oppensingel 13 (5911 AA) postbus 1215 (5900 BE) Venlo, tel. 077-3209191, fax 077-3518438, e-mail h.pasman@zon.bureaurechtshulp.nl

Pije, mr. B.Y., Parkstraat 107 (2514 JH) postbus 30457 (2500 GL) Den Haag, tel. 070-3760606, fax 070-3651856, e-mail info-adv@barentskrants.nl

Raay, mw. mr. M.H. van, Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171000, fax 020-7171111

Reeser Cuperus, mr. P.L., Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953304, fax 020-7942957, e-mail philip.reesercuperus@bdn.nl

Reus, mr. M. de, Heemraadssingel 165 (3022 CG) postbus 25106 (3001 HC) Rotterdam, tel. 010-2092300, fax 010-2092309, e-mail p.h.a.de.boer@balienet.nl

Rodriguez Escudero, mw. mr. M., Hoge Rijndijk 306 (2314 AM) postbus 11051 (2301 EB) Leiden, tel. 071-5815300, fax 071-5815381, e-mail info@declercq.com

Rooij, mr. H.J.A.M.W. van, Bugemeester Mollaan 80 (5582 CK) Waalre, postbus 856 (5201 AW) Den Bosch, e-mail harrie.van.rooij@essent.nl

Sanders, mw. mr. M., Lucasbolwerk 6 (3512 EG) postbus 815 (3500 AV) Utrecht, tel. 030-2303010, fax 030-2303011, e-mail info@degier-stam.nl

Sanders-Maanurdirn, mw. mr. A., Dommelseweg 28 (5554 NR) postbus 356 (5550 AJ) Valkenswaard, tel. 040-2082555, fax 040-2082559, e-mail info@vanrooytheuns.nl

Schellkens, mw. mr. V.M., Bijster 1 (4817 HX) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 076-5256500, fax 076-5142575, e-mail info@akd.nl

Scheurwater, mw. mr. Y.E.H., Parkstraat 107 (2514 JH) postbus 30457 (2500 GL) Den Haag, tel. 070-3760601, fax 070-3651856, e-mail scheurwater@barentskrants.nl

Het Bureau van de Orde

ONDERWERP	TELEFOONNUMMER	E-MAILADRES
Voor		
• N.a.w. gegevens advocatuur	070 – 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
• Centrale Controle Verordeningen	070 – 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
• Landelijke financiële bijdrage	070 – 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
• Communicatie: Advocatenblad, Brochures, etc.	070 – 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
• BalieNet certificaten	070 – 335 35 51	certificaat@advocatenorde.nl
Opleiding		
• Beroepsopleiding (BO) (09.00-12.00 uur) (vragen van stagiaires inzake BO)	070 – 335 35 55	opl@advocatenorde.nl
• Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO) (vragen van stagiaires inzake VSO en erkende opleidingsinstellingen)	070 – 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
• Permanente Opleiding (PO) (vragen van erkende opleidingsinstellingen)	070 – 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
• Permanente Opleiding (PO) (vragen van advocaten inzake PO-punten, inclusief ontheffing PO)	070-3353541/89	jz@advocatenorde.nl
• Vrijstellingen BO en VSO	070-3353541/89	jz@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 – 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Schouenberg, mr. R.J.G., Vondelstraat 80 (1054 GN) Amsterdam, tel. 020-4121271, fax 020-4121552, e-mail rschouenberg@maet.nl

Smit, mw. mr. M., Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953459, fax 020-7942918, e-mail marjolein.smit@bdn.nl

Spoelstra, mr. P.H.W., Torenstraat 172 (2513 BW) postbus 154 (2501 CD) Den Haag, tel. 070-3119526, fax 070-3119561, e-mail p.spoelstra@denhaag.bureau.nl

Tsie Chin Jong, mw. rm. K.C., Lichtenauerlaan 124 (3062 ME) postbus 4006 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2723222, fax 010-2723220, e-mail k.tsiechinjong@shadv.nl

Vaupell, mw. mr. S., Heliconweg 52 (8914 AL) postbus 1507 (8900 AA) Leeuwarden, tel. 058-2941661, fax 058-2941662, e-mail info@omnyadvocaten.nl

Veen, mw. mr. A. van der, Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172504, fax 010-2172740, e-mail a.van.der.veen@houthoff.com

Veenhoven, mw. mr. W.E., De Lairessestraat 158 (1075 HM) Amsterdam, tel. 020-6758821, fax 020-6757696, e-mail veenhoven@vwsadvocaten.nl

Veldhuizen, mw. mr. H., Schiedamsesingel 165-a (3012 BB) postbus 23400 (3001 KK) Rotterdam, tel. 010-4122448, fax 010-4049040, e-mail mail@vanrietadvocaten.nl

Verjans, mw. mr. E.J.S., Ploenroosstraat 20 (5241 AB) postbus 141 (5240 AC) Rosmalen, tel. 073-5219055, fax 073-5216912, e-mail mr.e.j.s.verjans@advmierlo.nl

Voortman, mr. N.C., Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121630, fax 030-2121157, e-mail n.voortman@cmsderks.nl

Vromans, mw. mr. R., Londen 2 (2993 LA) postbus 71 (2990 AB) Barendrecht, tel. 0180-611188, fax 0180-619150, e-mail advocaten@vermaat-deboom.nl

Webbink, mr. F.J., Parkstraat 31 (2514 JD) postbus 30311 (2500 GH) Den Haag, tel. 070-3538803, fax 070-3538811, e-mail jos.webbink@twobirds.com

Wellenberg, mw. mr. H.P., Hogehilweg 10-d (1101 CC) Amsterdam, (Z-O), tel. 020-3113666, fax 020-3113677, e-mail hwellenberg@drenthadvocaten.nl

Wertenbroek, mw. mr. L.W.M., Liesbosstraat 45 (4813 BC) postbus 2005 (4800 CA) Breda, tel. 076-5226470, fax 076-5226413, e-mail wertenbroek@koch-heuvel.nl

Wessel-Krijger, mw. mr. H.E.J., Koopmanslaan 3 (7005 BK) Doetinchem, tel. 0314-370492, fax 0314-327646

Wetzels, mr. P.J., Burgemeester Molleen 80 (5582 CK) Waalre, postbus 856 (5201 AW) Den Bosch, e-mail peter.wetzels@essent.nl

Wienen, mr. W.F., Henry Dunantlaan 1 (2992 KP) postbus 156 (2990 AD) Barendrecht, tel. 0180-642000, fax 0180-642001, e-mail b@borsboomhamm.nl

Wong, mw. mr. B.K., Wilhelminapark 1 (4818 SL) Breda, tel. 076-5215103, fax 076-5209619

PRAKTIJK NEERGELEGD

Bakker, mw. mr. N. Den Haag 30-05-2005

Besseling, mw. mr. M.J.M. Amsterdam 01-05-2005

Bloem-Timmermans, mw. mr. F.J. Rotterdam 07-06-2005

Bolte, mr. H.J. Amsterdam 25-05-2005

Bos, mr. W. Eindhoven 31-05-2005

Boven, mw. mr. E.M. van Den Haag 01-04-2005

Broeckhuijsen, mr. M.P. van Amsterdam 01-05-2005

Crugten, mr. O.W.J.H. van Roermond 01-06-2005

Dusseldorp, mw. mr. M. Maastricht 01-05-2005

Falkmann, mw. mr. M.E. Utrecht 04-05-2005

Griek, mw. mr. S. van de Amsterdam 17-05-2005

Groezen, mr. E.A.J. van Schiedam 17-05-2005

Hellenberg Hubar, mr. L.J.G.M. van Amsterdam 01-05-2005

Heijden-Douwes, mw. mr. S.J. van der Amsterdam 01-06-2005

Hogenbirk, mw. mr. J. Amsterdam 01-05-2005

Hoey, mr. A. van Eindhoven 15-06-2005

Kleemans, mw. rm. P.A.B. Utrecht 20-04-2005

Kleise, mw. mr. B.H.L. Amsterdam 01-05-2005

Kooij, mw. mr. E. Amsterdam 12-05-2005

Mastrigt, mw. mr. A. van Rotterdam 01-06-2005

Meer, mr. B.S.D.F. van der Amsterdam 14-06-2005

Mout, mw. mr. A. Rotterdam 01-06-2005

Nispen tot Sevenaer, jhr. mr. C.M.E. van Den Haag 02-06-2005

Nijhuis, dr. mr. J.B.M. De Bilt 01-05-2005

Oosterveer, mw. mr. C.J.M. Leiden 01-06-2005

Schrijver, mr. P.J.B.G. Amsterdam 17-05-2005

Schumacher, mw. mr. K.I.M. Amsterdam 01-05-2005

Smid, mw. mr. S.D. Delden 17-01-2005

Vlaming, mw. mr. C.I.M. de Den Haag 01-06-2005

Wijk, mw. mr. H.A. van Den Haag 01-06-2005

Zuidweg, mw. mr. M.C. Delft 01-06-2005

OVERLEDEN

Kan, mr. M.J. van Maastricht 26-05-2005

KANTOORVERPLAATSING

Aarts, mr. F.P.: Sint Bonificuslaan 102 (5643 NE) postbus 351 (5600 AJ) Eindhoven, tel. 040-2136839, fax 040-2136840, e-mail aartsf@xs4all.nl

Akker, mr. J.H.C. van den: Arthur van Schendelstraat 740 (3511 MK) postbus 516 (3500 AM) Utrecht, tel. 030-2347234, fax 030-2347272, e-mail office@bs-advocaten.nl

Assouiki, mw. mr. N. (Tilburg): Duivelsbruglaan 22 (4835 JE) Breda, tel. 076-5601953, fax 076-5602735, e-mail info@drenthadvocaat.nl

Bedaux, mr. J.: Leidseplein 29 (1017 PS) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517555, fax 020-6267949, e-mail jeroen.bedaux@bakernet.com

Beijeren, mw. mr. O.S. van (Rotterdam): Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171894, fax 020-7171111, e-mail info@nautadutilh.com

Boesman, mr. T. (Amsterdam): Keizerslaan 5 (1000) Brussel/België, tel. 0032-25079832, fax 0032-25079870, e-mail t.boesman@houthoff.com

Booij, mr. J.A.: Van Eeghenstraat 98 (1071 GL) postbus 74654 (1070 BR) Amsterdam, tel. 020-5777728, fax 020-6719710, e-mail booij@hrd.nl

Bouma, mr. M.: Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 010-2725591, fax 010-2725592, e-mail mbouma@akd.nl

Bruijn, mr. A.J.M. de (Amsterdam): Irisstraat 41 (1402 EP) Bussum

Buul, mr. R.L.A. van (Tilburg): Beukenlaan 46 (5651 CD) postbus 63 (5600 AB) Eindhoven, tel. 040-2380648, fax 040-2380666, e-mail rvanbuul@hollapoelman.nl

Chan, mw. mr. C.Y.: Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 010-2725514, fax 010-2725516, e-mail chochan@akd.nl

Claessen, mw. mr. I.G.S.: Statenlaan 55 (5223 LA) postbus 1714 (5200 BT) Den Bosch, tel. 073-6927777, fax 073-6927789, e-mail i.claessen@banning.nl

Coenen, mr. S. (Maastricht): Nieuwegracht 17 (3512 LC) Utrecht, tel. 030-2341150, fax 030-2341153, e-mail bapalm@planet.nl

Dekker, mr. C.P.R.M. (Rotterdam): Noordeinde 33 (2514 GC) postbus 305 (2501 CH) Den Haag, tel. 070-3023600, fax 070-3023670, e-mail info@houthoff.com

Elferink, mr. E.J. (Den Haag): Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 030-2121333, e-mail utrecht@cms-dsb.com

Geerdes, mr. J.G.: Marktmeesterstraat 8-c (1315 GE) postbus 10316 (1301 AH) Almere, tel. 036-5300934, fax 036-5302539

Grimm, mw. mr. M. (Stadskanaal): Noorderhaven 58-60/15 (9712 VM) Groningen, tel. 050-5892500, fax 050-5892501, e-mail info@advocatenkantoorgrimm.nl

Haanappel-van der Burg, mw. mr. I.A.: Boschdijk 525 (5621 JG) postbus 80003 (5600 JZ) Eindhoven, tel. 040-2782859, fax 040-2788069, e-mail iris.haanappel@philips.com

Hompe, mw. mr. W.M. (Utrecht): WG-Plein 421-423 (1054 SH) Amsterdam, tel. 020-6182985, fax 020-6895076

Hoppenbrouwers, mr. S.H.F.: Prof. Dr. Dorgelolaan 14 (5613 AM) postbus 3 (5600 AA) Eindhoven, tel. 040-2626480, fax 040-2626531, e-mail stijh.hoppenbrouwers@hollandlaw.nl

Josephus Jitta, mr. P.A.: Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-6561935, fax 020-6561730, e-mail josephusjittapaul@fplaw.nl

Kaddouri, mr. mr. A. (Breda): Fellenoord 204 (5611 ZC) postbus 6151 (5600 HD) Eindhoven, tel. 040-2698333, fax 040-2698349, e-mail aziza.kaddouri@dvan.nl

Keegstra, mr. P.M. (Amsterdam): Oranjestraat 6 (2514 JB) postbus 9 (2501 CA) Den Haag, tel. 070-3603151, fax 070-3603422

Keller, mr. R.T.A.G. (Rijen): Hooghuisstraat 31-a (5611 GS) postbus 269 (5600 GA) Eindhoven, tel. 040-2652400, fax 040-2652411, e-mail info.eindhoven@zon.bureaurechtshulp.nl

Koëter, mr. J.: Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail amsterdam@debrauw.com

Kolk, mw. mr. P. van de (Alphen a/d Rijn): Wilhelminastraat 11 (2011 VH) postbus 450 (2000 AL) Haarlem, tel. 023-5157400, fax 023-5316468

Kwakkelstein-Doornbos, mw. mr. M.C. (Den Haag): Barbarasteeg 1 (2611 BM) postbus 3108 (2601 DC) Delft, tel. 015-2152929, fax 015-2146599, e-mail kwakkelstein@advocatendelft.nl

Ligeon-Merton, mw. mr. F.O. (Bleiswijk): Nieuwstraat 29-30 (3311 XR) Dordrecht, tel. 078-6390533, fax 078-6390433, e-mail f.o.ligeon@hklaw.nl

Linde, mr. M.C. van: Turfsingel 33 (9712 KJ) postbus 1572 (9701 BN) Groningen, tel. 050-3181344, fax 050-3124918, e-mail vanlinde@dehaaninfo.nl

Loeb, mw. mr. E.: Maliebaan 80-bis (3581 CW) Utrecht, tel. 030-2380848, fax 030-2380433, e-mail info@loebmediation.nl

Luatsjen, prof. dr. mr. E. (Rotterdam): Piet Heinkade 55 (1019 GM) postbus 2911 (1000 CX) Amsterdam, tel. 020-3016633, fax 020-3016622, e-mail luatsjen@vmw.nl

Maarschalkerveerd, mr. S.M.: Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789345, fax 020-6789589, e-mail maarschalkerveerd@van-doorne.com

Maren, mw. mr. M. van (Utrecht): De Rode Leeuw 49 (3824 CZ) Amersfoort, Notaris van Aalstweg 3 (4181 BB) Waardenburg, tel. 0418-652996, fax 0418-652996, e-mail mvanmaren@planet.nl

Martens, mw. mr. E.C. (Utrecht): Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171932, fax 020-7171334, e-mail emmy.martens@nautadutilh.com

Mencke, mw. mr. L. (Zwolle): Stationsstraat 174 (7311 MJ) postbus 10210 (7301 GE) Apeldoorn, tel. 055-5262020, fax 055-5262021, e-mail k.mencke@dommerholt.nl

Merens, mr. W.E.: Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 010-2725588, fax 010-2725400, e-mail wmerens@akd.nl

Mook, mw. mr. M. (Hoogeveen): Bloemendalstraat 7 (8011 PJ) postbus 1182 (8001 BD) Zwolle, tel. 038-4272020, fax 038-4272021, e-mail info@dommerholt.nl

Moolenburgh, mw. rm. C.E.: Leidsegracht 10 (1016 CK) postbus 1180 (1001 ED) Amsterdam, tel. 020-5305200, fax 020-5305299, e-mail carien.moolenburgh@steklaw.com

Moorman van Kappen, mr. O.F.J. (Arnhem): Beukenlaan 46 (5651 CD) postbus 63 (5600 AB) Eindhoven, tel. 040-2380600, fax 040-2380666, e-mail fmoormanvankappen@hollapoelman.nl

Mulckhuysen, mw. mr. E.H.: Koningslaan 60 (1075 AG) postbus 70091 (1007 KB) Amsterdam, tel. 020-6645111, fax 020-6620470, e-mail info@fortadvocaten.nl

Mulder, mr. drs. R.: Nieuwe Gracht 124 (2011 NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel. 023-5530230, fax 023-5530260, e-mail mulder@pjsadvocaten.nl

Nhass, mw. mr. S. (Delft): 1^e Dorpsstraat 22 (3701 HB) Zeist, e-mail s_nhass@yahoo.com

Prinsen, mr. L.L.M. (Eindhoven): Prinsenkade 10 (4811 VB) postbus 2269 (4810 CG) Breda, tel. 076-5225260, fax 076-5226559, e-mail b.prinsen@mannaerts-appels.nl

Quarles van Ufford, mw. mr. G.M. (Rotterdam): Maliestraat 1 (3581 SH) postbus 14033 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2364600, fax 030-2364192, e-mail utrecht@vandiepen.com

Reijnders, mr. B.C.A. (Maastricht):
Wilhelminasingel 10-a (6001 GT) postbus 339
(6000 AH) Weert, tel. 0495-583300, fax 0495-
583301, e-mail breijnders@
duynstee-partners.nl

Schalk, mr. E.R. van (Enkhuizen): Reaalhof
138 (8232 VS) postbus 2404 (8203 AK)
Lelystad, tel. 0320-234828, fax 0320-280384,
e-mail info@appelmanstratman.com

Schellaars, mr. R.: Burgerweeshuispad
301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB)
Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-
5771775, e-mail amsterdam@debrauw.com

Schmidt, mr. R.B.: Weteringschans 130-I (1017
XV) Amsterdam, tel. 020-4287306, fax 020-
4895527, e-mail schmidt@bruinsadvocaten.nl

Schnier, mr. B.S. (Den Haag):
Keizersgracht 332 (1016 EZ) Amsterdam,
tel. 020-6275411, fax 020-6226577, e-mail
info@drpadvocaten.nl

Schoonderbeek, mw. rm. C.J.R.A. (Utrecht):
Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113
(1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171932, fax
020-7171334, e-mail carla.schoonderbeek@
nautadutilh.com

Schrader-Verseveld, mw. mr. Y.G.I.
(Nijmegen): Burg. van Roijensingel 2 (8011
CS) postbus 1036 (8001 BA) Zwolle, tel.
038-4280077, fax 038-4218573, e-mail
ygischrader@benthem-gratama.nl

Schuckink Kool, mr. M.A.R.: Weimarstraat 6
(2562 GW) Den Haag, tel. 070-3831616, fax
070-3456024, e-mail voor-recht@wanadoo.nl

Seunke, mr. E.F.: Nieuwe Gracht 124 (2011
NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel.
023-5530230, fax 023-5530260, e-mail
seunke@pjsadvocaten.nl

Sieben, mr. G.A.M.: Vestdijk 9 (5611 CA)
postbus 2154 (5600 CD) Eindhoven, tel. 040-
2445600, fax 040-2445411, e-mail
rik.sieben@keizerspoelman.nl

Smits, mw. mr. T.M.J.: Keizersgracht 639 (1017
DT) Amsterdam, tel. 020-5315959, fax 020-
5315950, e-mail smits@smitsdelange.nl

Spanjaard, mr. S.J.: Fred. Roeskestraat
100 (1076 ED) postbus 71170 (1008
BD) Amsterdam, tel. 020-5785494,
fax 020-5785843, e-mail salco-jan.
spanjaard@loyensloeff.com

Stergiou, mw. mr. H.M. (Brussel/België):
Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus
11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000,
fax 070-5153100, e-mail info@prdf.nl

Taner, mr. A.: Bronsweg 7 (8211 AL) Lelystad,
tel. 0320-286323

Tesink, mw. mr. F.J.H.M. (Hardenberg):
Zijlweg 133-a (2015 BE) Haarlem, tel.
023-5518886, fax 023-5420134, e-mail
lawyers2work@yahoo.com

Tuma, mr. V.P.J. (Amersfoort): Maliebaan 57
(3581 CE) postbus 2169 (3500 GD) Utrecht,
tel. 030-2333502, fax 030-2315674, e-mail
mail@deleon.nl

Ummelen, mr. G.E.R. (Maastricht): Akerstraat
140 (6417 BR) Heerlen, tel. 045-5717210, fax
045-5718170

Vahl, mr. W. (Kampen): Christiaan
Geurtsweg 3 (7335 JV) postbus 1313 (7301
BN) Apeldoorn, tel. 055-5411477, fax 055-
5416103, e-mail info@bc-advocaten.nl

Ven-Meier, mw. rm. B.K. van de (Veenendaal):
Vosselmanstraat 260 (7311 CL) postbus 10100
(7301 GC) Apeldoorn, tel. 055-5271271, fax
055-5223111, e-mail info@nysingh.nl

Vernes, mw. mr. N.E.: Admiraliteitskade
50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH)
Rotterdam, tel. 010-2725510, fax 010-
2725516, e-mail nvernes@akd.nl

Vries, mr. J. de (Amsterdam): Abraham
Patrasstraat 5 (2595 RC) Den Haag, tel. 070-
3470111, fax 070-3825547

Wessels, mw. mr. M.K.J. (Dordrecht):
Sophiastraat 34 (4811 EM) postbus 7033
(4800 GA) Breda, tel. 076-5210725, fax 076-
5223316, e-mail info@habetsadvocaten.nl

Westrik, mw. mr. S.Y.: Koningslaan 60 (1075
AG) postbus 70091 (1007 KB) Amsterdam,
tel. 020-6645111, fax 020-6640470, e-mail
westrik@fortadvocaten.nl

Wiersma, mr. J.: Admiraliteitskade 50 (3063
ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam,
tel. 010-2725589, fax 010-2725592, e-mail
jwiersma@akd.nl

Wierts, mr. mr. M. (Beilen): Zuiderpark 15
(9724 AG) postbus 604 (9700 AP) Groningen,
tel. 050-3603768, fax 050-3603561, e-mail
info@lenvm.nl

Wissen, mr. M.E. van: Maanplein 55 (2516
CK) postbus 30000 (2500 GA) Den Haag,
tel. 070-4463620, fax 070-4466050, e-mail
m.e.vanwissen@kpn.com

Zandt, mr. drs. J.J.O.: Singel 540 (1017 AZ)
Amsterdam, tel. 020-5222394, fax 020-
5222395, e-mail zandt@vrieslaw.com

Zoelen, mw. mr. P. van: Admiraliteitskade
50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH)
Rotterdam, tel. 010-2725512, fax 010-
2725400, e-mail pvanzoelen@akd.nl

Zonneveld, mw. mr. K.H.: Herengracht
323 (1016 AW) postbus 10878 (1001 EW)
Amsterdam

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

Smits De Lange (mrs. T.M.J. Smits en C.J.
de Lange) Keizersgracht 639 (1017 DT)
Amsterdam, tel. 020-5315959, fax 020-
5315950

MEDEVESTIGING

Houweling & Kars (mr. F.O. Ligeon-Merton)
Nieuwstraat 29-30 (3311 XR) Dordrecht,
tel. 078-6390533, fax 078-6390433, e-mail
f.o.ligeon@hklaw.nl

De Vries Advocaten (mr. drs. J.J.O. Zandt)
Singel 540 (1017 AZ) Amsterdam, tel.
020-5222394, fax 020-5222395, e-mail
zandt@vrieslaw.com

NAAMSWIJZIGING

Appelman & Stratman Advocaten te Lelystad
thans: **Appelman Advocaten**

Boontje Smits te Amsterdam thans: **Boontje
c.s. advocaten arbeidsrecht**
Hilhorst Loeb Gaertman Advocaten-Mediators
te Utrecht thans: **Hilhorst & Gaertman
Advocaten-Mediators**
Nooitgedagt & Van der Horst Advocaten te
Amsterdam thans: **Nooitgedagt Slijters &
Van der Horst**
AD REM Advocaten te Eindhoven thans:
Westphal Advocatuur
Dillen, mw. mr. M.J.E.M. van te IJsselstein
thans: **Wielinga-van Dillen, mw. mr. M.J.E.M.**

BEZOEKADRES/POSTBUS/ TEL./FAX/E-MAIL

Boontje c.s. advocaten arbeidsrecht te
Amsterdam: e-mail info@boontjecs.nl

Carli c.s. te Den Haag: Parkstraat 63 (2514
JE) Den Haag

Carli c.s. te Alphen a/d Rijn: Europalaan 16
(2408 BG) postbus 757 (2400 AT) Alphen
a/d Rijn

Van Diepen Van der Kroef Advocaten te
Bussum: 's-Gravelandseweg 65 (1217 EJ)
postbus 1500 (1200 BM) Hilversum

Houthoff Buruma te Amsterdam: Gustav
Mahlerplein 50 (1082 MA) Amsterdam, tel.
020-6056000, fax 020-6056700

Nooitgedagt Slijters & Van der Horst te
Amsterdam: Herengracht 141 (1015 BH)
Amsterdam, tel. 020-5307030, fax 020-
5307031

Norit N.V. te Enschede: Marssteden 50 (7547
TC) Enschede

Oorsprong Advocaten te Utrecht: Niasstraat 1
(3531 WR) Utrecht

Osinga Advocaten te Utrecht: Maliebaan 95
(3581 CH) Utrecht, e-mail info@
osinga-advocaten.nl

Westphal Advocatuur te Eindhoven: e-mail
info@westphal-advocatuur.nl

Disciplinaire beslissingen

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

SECRETARIS TUCHTCOLLEGE KANTOORGENOOT VAN ADVOCaat VAN BEKLAAGDEN

*Raad van Discipline Amsterdam, 21 juni 2004
(mrs. Kist, De Meyere, De Regt, Romijn en Röttgering)*

Klachtprocedure waarin de secretaris van het tuchtcollège een kantoor-
genoot is van de advocaat van beklaagden. Reikwijdte van de betrokken-
heid bij behandeling als bedoeld in Gedragsregel 34 lid 2.

- *Advocatenwet artikel 46 (2.4 Het vermijden van belangenconflicten); 3.3.1 Grie-
vende uitlatingen)*
- *Gedragsregel 34 lid 2*

Feiten

Klager is registeraccountant. Hij dient bij de Raad van Tucht voor
Registeraccountants en Accountants-Administratieconsulenten (hierna:
Raad van Tucht) een klacht in tegen drie accountants. Mr. X treedt in die
klachtprocedure op als raadsman van de beklaagde accountants.

Mr. X dient namens zijn cliënten een verweerschrift in met daarin onder meer de volgende passages: ‘Het kost moeite om uit het Klaagschrift te destilleren wat Klager mijn cliënten precies verwijt. Probeer ik desondanks de klacht te ontleden, dan lijkt het erop alsof in de klacht (...) de volgende onderdelen kunnen worden onderscheiden’

en:

‘In paragraaf I heb ik al aangegeven dat het moeite kost om te achterhalen wat Klager mijn cliënten nu precies verwijt. Als er al verwijzingen naar bepalingen uit de Gedrags- en Beroepsregels zijn gemaakt (hetgeen meestal niet het geval is), dan zijn deze ofwel niet gespecificeerd (...) of evident niet ter zake doende (...). Dit alles betekent dat cliënten de klacht zelf moeten interpreteren om vervolgens tegen die eigen interpretatie verweer (te) voeren. Dit is in strijd met elementaire beginselen van tucht-rechtspraak.’

Mr. X is werkzaam bij advocatenkantoor A. De secretaris van de Raad van Tucht, mr. Y, is eveneens werkzaam als advocaat bij dat kantoor. De zittingen van de Raad van Tucht worden gehouden in het kantoor A en ook de zitting in de zaak van klager tegen de cliënten van mr. X vindt plaats in dit kantoor. Mr. Y neemt niet deel aan de inhoudelijke behandeling van de zaak maar hij verricht daarin wel administratieve taken, althans hij laat deze verrichten. Klager neemt op enig moment telefonisch contact op met het kantoor A en vraagt naar mr. Y. Deze blijkt echter afwezig wegens vakantie en klager wordt dan doorverbonden met mr. X.

Klacht

Mr. X heeft, in strijd met art. 46 Advocatenwet:

- zich niet op gepaste wijze geuit over de discipline van onder meer klager;
- gehandeld door als advocaat een door klager aangeklaagde accountant bij te staan in het kader van een procedure voor de Raad van Tucht, terwijl het secretariaat van die raad op het kantoor van mr. X is gevestigd, zittingen van die raad aldaar worden gehouden en één van de kantoorgenoten van mr. X als secretaris van die raad optreedt, waardoor er sprake is van een onaanvaardbare belangenverstrengeling, althans de schijn wordt gewekt van een zodanige belangenverstrengeling.

Overwegingen van de raad

De raad stelt voorop dat de klacht is gericht tegen de advocaat van de wederpartij van klager. Mr. X heeft als advocaat een grote mate van vrijheid bij de wijze waarop hij meent de belangen van zijn cliënten te moeten behartigen. Deze vrijheid is slechts in die zin begrensd dat het mr. X niet vrij staat om zich onnodig grievend jegens derden, zoals klager, uit te laten en dat het mr. X niet vrij staat om mededelingen te doen waarvan hij weet dat deze onwaar zijn.

Niet gesteld en ook niet anderszins gebleken is dat de uitlatingen van mr. X onwaar waren en dat hij dit wist. De raad is van mening dat de beklagde uitlatingen van mr. X niet als (onnodig) grievend moeten worden aangemerkt.

Onderdeel (a) van de klacht is derhalve ongegrond.

Gezien de combinatie van factoren, het optreden van een advocaat voor een partij bij een tuchtzaak en het (administratieve) optreden als secre-

taris van een collega-advocaat van hetzelfde kantoor, het plaatsvinden van de mondelinge behandeling van die tuchtzaak op het kantoor van die advocaten en het intern doorverbonden worden van klager van die ene naar de andere advocaat, acht de raad dit onderdeel van de klacht en de bezwaren van klager tegen deze gang van zaken wel begrijpelijk. Of het optreden van mr. X ook als tuchtrechtelijk laakbaar moet worden aangemerkt dient echter te worden beoordeeld (mede) aan de hand van Gedragsregel 34 lid 2 en de strekking van dat artikellid. Deze gedragsregel bepaalt dat het een advocaat niet vrij staat bemoeienis te hebben met een zaak die is of wordt beoordeeld door een rechtsprekend of geschilbeslechtend college waarin een kantoorgenoot van de advocaat een functie vervult én daadwerkelijk bij de behandeling van die zaak door dat college is of zal worden betrokken.

Niet is komen vaststaan dat mr. Y, kantoorgenoot van mr. X, bij de behandeling van de zaak is betrokken. Het enkele, op naam van mr. Y (laten) verzorgen van niet-inhoudelijke administratieve handelingen als het doorsturen van processtukken en het oproepen voor een zitting, kan niet als een betrokkenheid van mr. Y bij de zaak worden aangemerkt. Er is dan ook door mr. X niet in strijd met Gedragsregel 34 lid 2 gehandeld. Ook anderszins is er geen aanleiding om het optreden van mr. X als tuchtrechtelijk onjuist aan te merken. Met name acht de raad de hiervoor genoemde omstandigheden onvoldoende zwaarwegend voor een gegronde vrees dat het de Raad van Tucht bij de beslissing in de zaak van klager aan onpartijdigheid en onbevangenheid zal ontbreken.

Ook klachtonderdeel (b) is ongegrond.

Ten overvloede merkt de raad op dat het kantoor van mr. X er verstandig aan doet klagers in een vroegtijdig stadium op openhartige wijze in kennis te stellen van het protocol dat geldt indien de beklagde accountant zich voor rechtsbijstand wendt tot een kantoorgenoot van mr. Y.

Volgt

Ongegrondverklaring.

OVERNAME VAN EEN PIKETCLIËNT

Raad van Discipline Amsterdam, 5 juli 2004

(mrs. Markx, Van den Berg, Goppel, Vervier, Wiarda)

Spelregels voor overname van een piketcliënt. Een advocaat mag zich laten instrueren door een derde namens de verdachte in bewaring. Tijdsige mededeling van de overname aan de aanvankelijke piketadvocaat is vereist.

- Artikel 46 Advocatenwet (5.3 Overname van zaken)
- Gedragsregel 17 en 22

Feiten

Klager is advocaat. In het kader van de piketdienst heeft hij op 7 oktober 2003 een cliënt bezocht. Op 9 oktober 2003 wordt mr. X door een zekere Y bezocht. Y verzoekt mr. X de rechtsbijstand van de betrokken cliënt over te nemen van klager.

De voorgeleiding van de betrokken cliënt wordt verwacht op 10 oktober 2003. Om die reden tracht mr. X nog op 9 oktober 2003 telefonisch

contact te krijgen met klager; als dat niet lukt legt hij de situatie aan de secretaresse van klager uit en laat hij per fax (verzonden op 9 oktober 2003 om 11.11 uur) weten dat hij behoudens 'omgaand tegenbericht' diezelfde dag de cliënt op het politiebureau zal gaan bezoeken.

Mr. X verneemt die dag niet nader van klager, en bezoekt aan het einde van die dag (dus 9 oktober 2003) de cliënt op het politiebureau.

In de ochtend van 10 oktober 2003 laat klager per fax van 9.44 uur aan mr. X weten met het verzoek tot overname van de zaak niet akkoord te gaan.

Nadat mr. X van dit bericht kennis heeft genomen faxt hij om 12.15 uur terug dat de betrokken cliënt zijn bijstand wenst en dat hij daarom de cliënt diezelfde dag zal bijstaan tijdens de voorpleiding.

Bij de voorpleiding melden beide advocaten zich (klager en mr. X). Op een daartoe strekkende vraag van de rechter-commissaris heeft de cliënt gekozen voor mr. X.

Inhoud van de klacht

De klacht houdt in dat mr. X zonder toestemming van klager diens cliënt heeft bezocht en voorts dat mr. X hem, klager, onnodig heeft laten afreizen naar de rechtbank te A voor de voorpleiding. Voorts zou mr. X zich op onjuiste gronden als de raadsman van de betrokken cliënt hebben gepresenteerd aangezien Y, op wiens verzoek mr. X de behandeling van de strafzaak overnam, niet de levenspartner van de betrokken cliënt zou zijn. Ten slotte luidt het verwijt dat mr. X zich schuldig heeft gemaakt aan het 'ronselen van cliënten' en aan onconfraterneel gedrag.

Beoordeling van de klacht

De raad overweegt dat mr. X voldoende moeite heeft gedaan om klager te bereiken; het valt mr. X niet aan te rekenen dat hij geen contact met klager heeft kunnen krijgen. Gelet op de inhoud van het bericht dat mr. X in de ochtend van 9 mei 2003 bij de secretaresse van klager heeft achtergelaten en de boodschap die hij diezelfde ochtend tevens per fax naar klager heeft gestuurd heeft mr. X erop mogen vertrouwen zo snel mogelijk in de

loop van diezelfde dag van klager te zullen vernemen. Zulks geldt temeer nu de secretaresse van klager mr. X in het bedoelde telefoongesprek gezegd heeft dat zij klager in de loop van de dag wel zou spreken en hem op de hoogte zou stellen. Het risico van de onbereikbaarheid van klager op 9 mei 2003 dient voor zijn eigen rekening te komen.

De klacht dat mr. X de betrokken cliënt zonder toestemming van klager heeft opgezocht faalt derhalve.

Op grond van de hiervoor weergegeven overwegingen dient te gelden dat de nodeloze rit naar de rechtbank te A, op 10 mei 2003, voor risico van klager komt. Het had op de weg van klager gelegen om met mr. X contact op te nemen toen hij van de op 9 mei 2003 zowel mondeling als schriftelijk doorgegeven boodschap op de hoogte was gebracht.

Met betrekking tot de klacht dat mr. X in strijd met de waarheid zou hebben gesteld te zijn benaderd door de levenspartner van de betrokken cliënt oordeelt de raad dat de vraag of Y wel of niet de levenspartner van de cliënt was voor de beoordeling van de klacht niet terzake doet. Het staat vast dat Y mr. X heeft benaderd met het verzoek de betrokken cliënt bij te staan. Zonder in dit geval nader onderzoek te doen mocht mr. X erop vertrouwen dat Y daarbij de belangen van de betrokken cliënt behartigde en stond het hem vrij op het verzoek van Y in te gaan.

Naar het oordeel van de raad is van ronselen of van onconfraterneel gedrag in casu geen sprake. Uitgangspunt is de vrije advocatenkeuze van de cliënt. De cliënt is door de rechter-commissaris geplaatst voor de vraag wie hij als zijn advocaat beschouwde. De cliënt heeft zonder enig voorbehoud mr. X als zijn advocaat aangewezen. Het belang van klager om geen cliënt te verliezen dient als daaraan ondergeschikt te gelden.

Volgt

Ongegrondverklaring van de klacht.

(advertentie)

Vanwege mijn besluit een overstap te maken naar de advocatuur zoek ik

Een Patronabele advocaat

of

Een advocaat die in het bezit is van de stageverklaring

teneinde op basis van kostendeling bij hem of haar kantoor te houden. Mijn praktijk voer ik voor eigen rekening en risico, tenzij door u samenwerking op basis van maatschap wordt gewenst.

Mijn uitdrukkelijke voorkeur gaat uit naar het blijven voeren van de praktijk in Twente.

Gaarne uw schriftelijke reactie aan:
mr B. Bentem
Oldenzaalsestraat 348
7523 AJ Enschede
Voor informatie: 06 - 28 19 45 18

Aarnoudse Advocaten B.V.

zoekt i.v.m. uitbreiding voor de algemene praktijk

(gevorderd) stagiaire / medewerker m/v

met uitstekende communicatieve vaardigheden

Aarnoudse Advocaten B.V.
Burgemeester van Heemstralaan 48
7413 BV DEVENTER
tel.: 0570 - 62 62 22

